

מערכות

שבט תשכ"ו ינואר 1966 • קע"ב

מערכות

תוכן הענינים

2	<u>מי ומה בחוברת?</u>
	<u>מפקדים</u>
3	אל"מ מ. גור — <u>פעולת כנרת — מנהיגות בשדה-הקרב</u>
	<u>מבצעים</u>
6	עובד ע"י רס"נ ל. מרחב
11	סא"ל מ. בריל
14	מיוזר מ. בלומנסון
21	סא"ל מ. צפורי
	<u>בשדה ההדרכה</u>
24	אלוף י. גביש (רשמי ביקור) — <u>הצצה אל ההדרכה בצבא ארה"ב</u>
28	דפי חי"ר: מסלול מכשולים בצבא ארה"ב
29	ללוחם החרמ"ש: טיל נ"ט, "בנטאם" בחרמ"ש השבדי
	<u>לוגיסטיקה</u>
	התחלה קשה (אירגון הלוגיסטיקה בצבאות עמים מתפתחים)
30	אל"מ צ. אלון
35	זרקור על המזה"ת: המרד הכורדי (קטעי כתבה)
37	הדים: טילים נ"מ סובייטיים בויאט-נאם
38	מה חדש בספרי "מערכות"?
38	מה צפוי בחוברת "מערכות"?
39	חידושי נשק ומכניקה
	<u>הגנה נ"מ</u>
40	א. יתרונותיו של הטיל
41	ב. התותח ומערכת הגילוי
42	בשולי הדברים
43	מה כצבאות?
	<u>צמלון</u> (לקט תרגומים)
	מארכים בויאט-נאם

פסל

עורך גרפי: דב קרפטי

מערכות

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

עורך ראשי: אלוף-משנה אלעזר גלילי
 סגן עורך ראשי: סגן-אלוף גרשון ריבלין
 צוות המערכת: שרגא גפני, סרן נסים סולומון,
 סגן שמואל בולוצקי, אסתר גולדברשט
 מרכזת המערכת: מרים נתנאל
 "מערכות-שריון": קצין-עריכה רבי-סרן מאיר איוזנטל
 "מערכות-הפלס": קצין-עריכה רבי-סרן ברוך ספיר
 "מערכות-חימוש": קצין-עריכה רבי-סרן יעקב להט
 "מערכות-ים": קצין-עריכה רבי-סרן עזריאל סל
 המערכת והמנהלה: הקריה — ת"א, רח' ג' מס' 1, טל' 69237

העורך: סא"ל צבי סיני
 עורך-משנה: רס"נ ל. מרחב

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

הפעולה, שבוצעה לפני 11 שנה נגד מוצביספוריים מתנכלים בצפון מזרחה של הכנרת, עלתה לנו, ביקהשאר, באחד מטובי המפקדים הצעירים והמבטיחים של צה"ל. על פעולה זו מסופר עתה במסגרת העיון בתפקידו האישי של המפקד בהנהגת חייליו בקרב (עמ' 3). כושרהמעש של המפקד והמופת של אומץלב — שתי בחינות אלו של תכונת מפקד ומנהיג בקרב נתגלו לא אחת במבצע כנרת. רשימה זו, של אל"מ מ. גור, נועדה להוות חוליה הפותחת בשרשרת של סקירות על שאלות פיקוד ומנהיגות.

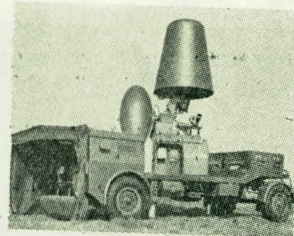
הכותרת, "מבצעים" מאחדת בחוברת זו כמה נושאים, הרחוקים לכאורה זה מזה. הבקעת יעדים עליידי שריון (מאמרו של סא"ל מ. בריל, עמ' 11) היא נושא, הידוע בכל הצבאות (לפחות להלכה) עוד מאז מלחמתהעולם השניה; אלא שעל נושא זה היום ובעתיד ללבוש צורה שונה כלשהו. הבעיה הבסיסית מוצגת בסקירה, "מהירות, זמן ומרחב" (עובדה ע"י רס"נ ל. מרחב, עמ' 6); והיא רצופה שפע של הדגמות מן העבר הצבאי הקרוב. הצד המבצעי שבפשיטת המלכורג צויין בעמוד זה בנפרד. הפשיטה על שדההתעופה של לוד (סא"ל מ. צפורי, עמ' 21), אופיה אמנם ב"נוסח 1946", אך ככל פשיטה מדגימה גם היא את גורם היסוד: ההפתעה. זוהי, אמנם, קשת מגוונת מאוד של פעולות ומושגים, אך הרי כזאת היא בדרך כלל המציאות בתחום זה, תחום ה"מבצעים".

שתי פנים היו ל"מבצע המלבורג" (כסוף מרס 1945, בגרמניה): היה זה "מעשה עתלית" נוסף (על שם שיחרור מחנה המעפילים, בסתיו 1945 — ראה "מערכות חוב' ס"ה, "פריצת עתלית") — ממש כמו פשיטתהשיחרור האמריקאית בפיליפינים ("מערכות", חוב' ק"ע — צקלון). אך זה היה גם מבצע שריון עמוק ובלתי שגרתי, אשר עירער את מערכתהצבא הגרמנית, שהיתה כבר חלשה בלאר הכי. מבצע זה דמה ל"פשיטת לוד" של צה"ל ב-1948 — אך ההבדקה נעה לעומק רב ונתקלה בהתנגדות חזקה הרבה יותר. הצד המבצעי והמפתיע הזה שבתיאור הפשיטה (עמ' 14) הוא ודאי מאלף ביותר לקוראים, אנשי צה"ל.

השאיפה הכללית היא, שהאימון יהיה מציאותי ככל האפשר. אך באיזו ארץ, כיום, ניתן להגיד שאימון הגייסות בשדה מציאותי כיום — בענין האיום מן האויר או בכל הנוגע לאמצעי התגוננות בפני איום כזה? "בטחון הנ"מ" של היחידות הפועלות בשדה נשען על שלושה גורמים: על כוחות סיוע ואבטחה נ"מ יעילים, על אשהגנה עצמית של היחידות ועל פעולות (טקטיות, טכניות ואישיות) נכונות ומציאותיות של היחידה ושל החייל. אפשר לסדרהחשיבות של גורמים אלה הוא הפוך, אך נודה: קל יותר לספר על כוחות נ"מ, חדישים ויעילים, מאשר לחנך את החייל ואת המפקד (בחז"ר או בשריון, בארטילריה או בגייסות אספקה) להתנהגות נכונה בשדה... מכל מקום, שני המאמרים התמציתיים על אבטחת כוחות קרקע בפני התקפות מטוסים מנמיכייטוס (עמ' 40) הרי הם כורחהשעה: להבנת צרכיך אתה ולהערכת מצבו של היריב. גם בשני הגורמים האחרים של כושר מגו נ"מ נטפל עוד בעתיד.

מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת? מי ומה בחוברת?

פניולת כנרת

מנהיגות בקרב

אל"ם מ. גור

בשקט, לא נקטה מדינת ישראל צעדים תקיפים לשינוי המצב. לקראת סוף שנת 1955 חל שינוי. ההתפרצויות של הסורים לאורך כל הגבול, ובעיקר פעולותיהם נגד הדיג הישראלי בכנרת, הפכו בלתי-נסבלות. מטרתה של פעולת התגמול היתה לרסן את הסורים ולהחזיר את השקט לאורך הגבול.

המשימה

המשימה היתה להשתלט על המוצבים הסוריים לאורך הגדה הצפון-מזרחית של הכנרת מעין-גב ועד לשפך הירדן, לפוצצם, לפגוע בסורים אם יגלו התנגדות ולקחת שבויים. השבויים היו נחוצים לנו במיוחד, כדי שישמשו בידנו קלף במו"מ לשחרור חיילים שלנו, שישבו בכלא הסורי.

האויב העיקרי - הקרקע

המרחקים מגבול המדינה אל היעדים היו גדולים — במקרים מסוימים אף למעלה מעשרה ק"מ. צירי-התנועה עברו בין ישובים ערביים מאוכלסים ובפערים שבין מערכי-אויב תפוסים.

מרחב התמרון היה קטן. מדרום — באיזור נוקייב — רצף עת החוף הנוחה להליכה היא צרה ביותר (כמה מטרים בלבד). על הרצועה חולש רכס-גבעות מצוקי, המתנשא לגובה של מאות מטרים. ההליכה בגבעות אלו קשה, אטית ובמקור מות מסוימים כמעט בלתי-אפשרית.

מצפון — הירדן המהוה מכשול טבעי, וכן בקעת-הבטיחה, שבה ערוצי-מים רבים ורחבים. לשטח הנמצא ממערב, מול המערך הסורי באיזור קורסי-עקב, לא ניתן להגיע אלא בדרך יבשתית ארוכה ומיגעית או בדרך הים.

פעולת הכנרת היתה אחת מפעולות התגמול הגדולות ביותר, שבוצעו בתקופה שלפני מערכת סיני. הפעולה בוצעה על-ידי הצנחנים בחודש דצמבר 1955, בליל חורף סגרירי וערפילי. בפעולה השתתפה גם יחידת-משנה של חטיבת "גבעתי".

רקע

בהתאם לגבול הבין-לאומי מימי המנדט, ולפי הסכם שביתת הנשק בין ישראל וסוריה שנחתם בשנת 1949, עם תום פעור לות האיבה של מלחמת הקוממיות, נמצאת הכנרת כולה בתחומה הריבוני של מדינת ישראל.

לאורך החוף הדרום-מזרחי נמצאים כיום שלושה ישובים ישראליים, שרק הצפוני שבהם, עין-גב, היה קיים עוד לפני מלחמת הקוממיות. באיזור זה עובר הגבול הבין-לאומי לעתים על גבי-ההר, לעתים בקו זיגוגי במדרונותיו. מעין-גב צפונה, עד לשפך הירדן — כלומר בקטע הצפון-מזרחי של החוף — אין כל ישוב יהודי. באיזור זה עובר הגבול הבין-לאומי עשרה מטרים מזרחית לקרהמים. הירדן, לכל אורכו, מהכנרת וצפונה, נמצא מערבית לקו הגבול הבין-לאומי. לפי הסכם שביתת-הנשק, כל החוף המזרחי של הכנרת וכן חלקים מסור ימים של הירדן (כולל איזור שפכו לכנרת) הם "שטחים מפורזים".

להלכה, רשאים אזרחים ישראליים לחצות את הירדן אל הגדה המזרחית ולעלות על חופה הצפון-מזרחי של הכנרת. למעשה, פעלו הסורים בכוח כדי למנוע מאתנו זכות זו. הם הקימו מערכת מוצבים לאורך חוף הכנרת ולאורך הירדן ויצרו שם עובדה קיימת של שלטונם.

כל עוד הניחו הסורים לדייגים ישראליים לעשות מלאכתם

הצבא הסורי

יש לזכור, שמאז קרבות תל-אל-מוטילה ועד לפעולת-הכנרת לא היו כמעט התנגשויות בין צה"ל והצבא הסורי. משום-כך היה הצבא הסורי גאה, בוטח ואולי אף שאנן מעט ביחסו לצה"ל. היה זה צבא המאמין בכוחו.

הצנחנים

אותה תקופה היה המוראל ביחידות הצנחנים גבוה ביותר ונסיגונם הקרבי רב. מאז חודש אוגוסט 1955 הם ביצעו פעור לות רבות ומגוונות: חדירה רגלית למחנות רפיה, פעולה בחאן-יונס, חדירה רגלית עמוקה אל כונתילה, התקפה רחבת-מימדים על מוצבי המצרים בסבחה שבגבול סיני — ועוד מספר רב של פעולות קטנות יותר.

מנהיגות קרבית

בהמשך רשימה זו יסופר על התנהגותם של ארבעה מפקדי-משנה אשר השתתפו בפעולה. מאיר הר-ציון ויחידתו משמר שים דוגמה לכוחם של דבקות-במטרה ושאפה לשלמות בביר צוע. סיפורם של עובד ז"ל ורפול מראה, מהו מקומו של המפקד ברמה הפלוגתית ומהי צורת התנהגותו בקרב. הסיפור על גוליבר ז"ל ופלוגתו מלמד אותנו, כיצד פועל המפקד הישיר כדי לרכוש את אימון חייליו ותיקי-הקרבות ולקנות לעצמו את הזכות לכתר-המנהיגות.

שלמות בביצוע המשימה -

מאיר הר-ציון

התפקיד הקשה ביותר הוטל על כוח מקובץ של כשבעים לוחמים, בפיקודו של מאיר הר-ציון. כוח זה צריך היה לנוע ברגל מאיזור עין-גב עד לקורסי, כשהוא עובר שטחים קשים ביותר לתנועה, בסמוך אל מוצבי-אויב וכפרים עוינים.

בגלל המרחק הרב אל יעדיו, היה כוח זה הראשון שחצה את הגבול. אילו התגלה לאויב, היה הדבר מקשה ביותר על המשך ביצועה של הפעולה כולה, כיון ששאר הכוחות היו עדיין רחוקים מיעדיהם. במקרה כזה היו מפסידים את גורם ההפתעה.

רגש האחריות הדריך את מפקד הכוח בבחירת הדרך ובשיטת התנועה.

כדי להתחמק ממוצבים סוריים ומאזרחים עוינים, משך מדי-פעם מפקד הכוח את אנשיו, העמוסים לעיפה, אל השטח ההררי על מורדותיו התלולים וערוציו. כשהתקרבו אל שטחים מסוכנים נאלצו לזחול על הברכיים ועל הבטן.

ואמנם, תוך שמירה קפדנית על לוח הזמנים שנקבע מראש, הגיע הכוח אל שטח ההיערכות. במקום זה התפצל לארבעה כוחות-משנה, אשר המשיכו לנוע בצורה נכונה, בסבלנות ובאורך רוח, עד שהגיעו ממש אל גדרות יעדיהם — בהתאם ללוח הזמנים.

כשניתן האות, פרצו כל הכוחות ליעדיהם. תוך דקות ספורות טוהרו תעלות הקשר והעמדות. אלו מחיילי-האויב אשר גילו התנגדות, שילמו בחייהם. עשרות חיילים סוריים, מופתעים

ממהירות הפעולה, מכונסים בתוך בונקרים ובתוך עמדות-קרב, נפלו בשבי.

כל מתקני-ההגנה שבמוצבים השונים פוצצו. נשק רב וציוד-לחימה נלקחו שלל.

תכנון מדוקדק של ציר התנועה, כוח-רצון שסייע להתגבר על קשיי קרקע וקשיי מסע, ידע מקצועי ועקביות בצורת התנועה והתאמתה לפני-השטח, קור-רוח בקרבת מוצבי-אויב, מהירות פעולה והחלטיות בקרב — כל אלה הביאו לכוחותינו הצלחה מוחלטת ללא כל אבידות.

עובד

הכוח של עובד (שפעל כמפקד מחלקה במבצע זה — ונהרג בקרב המיתלה כמפקד פלוגה) היה אחד מכוחות המשנה של הר-ציון בקורסי. משימתו היתה להשתלט על המוצב הצפון-מזרחי מבין ארבעת המוצבים שהיו באותו מקום. במוצב היו תעלות-קשר, בונקרים של לוחמים ועמדות-ירי. גדרות-תיל הקיפו את המוצב מכל עבריו. מנקודת הפיצול הפלוגתית ועד למוצב היה מרחק של כ-400 מטר, והדרך עברה בתוך כפר. מרחק זה עבר עובד עם הכוח בתנועה אטית ושקטה, כמעט בנחילה, והגיע לגדרות דקות ספורות לפני השעה היעודה.

בהינתן האות, רצו ראשוני הפורצים אל הגדר, כדי לפרוץ אותה. נשמע רעש ההתפוצצות, אך לא כל חוטי-הגדר נותקו. בקרבת מקום ההתפוצצות, לא רחוק מהגדר, החל מקלע סורי לירות לעבר הפירצה. בלי לחשוב פעמיים קפץ עובד ממקומו, פרץ איכשהו דרך הגדר, קרב אל חולית-המקלע של האויב, פגע באנשיה ושיתק את אשה. בעקבותיו נכנס הכוח כולו אל המוצב וטיהר אותו במהירות, כפי שתוכנן מראש. מרבית החיילים הסוריים נפלו בשבי בטרם הספיקו לאחוז בנשקם.

הימצאותו של המפקד במקום הנכון, ראיתו הבלתי-אמצעית את הקרב, נכונותו ויכולתו להחליט במהירות, אומץ-לבו וכן שליטתו המוחלטת בנשקו האישי — הם שהכריעו למעשה את גורל הקרב.

על מעשהו זה צויין עובד לשבח על-ידי הרמטכ"ל.

רפול

על רפול, ועל פלוגתו, הוטל להשתלט על המוצב הסורי, שנמצא ליד שפך הירדן לכנרת. היה זה מוצב מחופר היטב ובו מספר עמדות-בטון, עם כיסוי ראש. גדרות-תיל הגנו על המוצב מכל צדדיו ואף היו מתוחים במוצב עצמו, בתוך תעלות הקשר.

כאשר עבר הכוח את הירדן, התגלה על-ידי חולית מקלע סורית, אשר פתחה באש לעברו. היה ברור, שהפתעה מוחלטת, כמו זו שהושגה בקורסי, לא תושג כאן. עם זאת ניתן היה להשיג הפתעה טקטית מקומית, באשר למקום הפירצה ולשיטת-הפעולה. התכנית הראשונית של רפול הביאה בחשבון אפשרות כזו, כך שלא היה צורך להכניס בה שינויים מרחיקי-לכת.

הכוח המשיך בתנועתו בדרך עוקפת ובשקט מוחלט. האויב

תוך יומיים נקשרו גוליבר והפלוגה „באהבה ממבט ראשון“. ביחסו האנושי והחביב, ועם זאת בדרישותיו הצבאיות החמורות — רכש גוליבר מיד את אמונם המלא של המפקדים והחיילים. הפלוגה רבת-הנסיון, שאוירה קרבית שררה בה, קנתה את לבו של גוליבר, והוא ראה בה „בת-זוג“ נאה לביצוע חלומותיו הפיקודיים.

שלושה שבועות בלבד עברו מיום בואו לפלוגה, כשהוטלה עליו המשימה המיוחדת-במינה במבצע הכנרת. תוך משמעת ושקט מוחלט הגיע הכוח אל סביבות היעד.

עם שעת ה"ש" החלה הפלוגה בהסתערותה. גוליבר — מתוך הרגשת הצורך והרצון להשתתף אישית בקרב-האש — רץ קדימה בראש הכוח. רימוני-יד קטלני עצרו. כוחות-המשנה המשיכו לבצע את משימותיהם לפי התכנית, ותוך דקות ספורות טוהר היעד.

מבחינה טקטית טהורה ייתכן שלא היה הכרח שגוליבר ירוץ בראש הכוחות. היו בפלוגה מפקדים טובים, ותיקים ומנוסים קרבות, אשר, ללא ספק, יכלו להשלים כל משימה שהוטלה עליהם. אבל גוליבר הרגיש צורך פנימי לרוץ קדימה. הוא לא חשב שהפיקוד על הפלוגה מגיע לו רק משום שהוא מונה לכך. את הזכות לפקד על לוחמים ותיקים רצה לרכוש תוך-כדי קרב, ולכן דהר קדימה.

במעשהו הראה גוליבר מהו מנהיג אמיתי, זה אשר לא די לו בסמכות ובעבר מפואר. המנהיג האמיתי חייב להוכיח יום-יום ושעה-שעה את זכותו המוסרית לאחוז בכתר המנהיגות.

★

ראויות להיזכר עלילותיהם של מפקדים וחיילים רבים אחרים אשר השתתפו בפעולת הכנרת. בגלל קוצר היריעה אי-אפשר היה לעשות זאת ברשימה זו, אך הן עוד תכתבנה.

איבד את המגע אתו, והיזמה וחופש התמרון עברו שוב לידי רפול. הכוח הצליח להתקרב אל היעד בלי שהתגלה על-ידי האויב. כוחות-המשנה הגיעו לנקודת הזינוק, ועם הנתן האות פרצו פנימה.

ביעד היו שתי תעלות-קשר עיקריות, שמתוכן בלטו עמדות-ירי. על כל קבוצת עמדות כזו הסתער כוח-משנה מיוחד.

במרכז המוצב עמד צריף, אשר לפי ההערכה היה צריף המפקדה. על יעד זה הסתער רפול עצמו עם מטהו ועם אחד מכוחות-המשנה. מקומו במרכז המוצב איפשר לרפול לשלוט ביתר יעילות על כוחות-המשנה ולתאם את פעולותיהם.

הכוחות התגברו בזריזות על גדרות פנימיות ועל עמדות-אויב והתקדמו לעבר יעדיהם הסופיים. לפתע נפתחה אש מעמדה צדדית, שלא אותרה מראש. היתה סכנה שאנשינו ייפגעו מאחור. רפול, עם אנשי מטהו, עבר במהירות את המרחק שהפריד בינו ובין העמדה והסתער עליה; העמדה שותקה וחייליה נפגעו.

מפקדי שאר כוחות-המשנה המשיכו במשימותיהם, תוך תי-אום למופת. רפול עצמו נפצע בהסתערות, ופונה לאחר שטר-הר המוצב כולו.

בטחון שמפקדי-המשנה והחיילים יבצעו כל אחד את תפקידו המוגדר, קביעת מקום אשר יאפשר מעקב צמוד ובלתי-אמצעי אחר התפתחות הקרב, כושר החלטה מהירה, נכונות לסיכון אישי, ידע מקצועי בהפעלת כלי-נשק ובשימוש נכון בפני-הקרקע — הם שהביאו להשלמת ההשתלטות על היעד ולגמר ביצוע המשימה.

על מעשהו זה צויין רפול לשבח על-ידי הרמטכ"ל.

גוליבר ופלוגה ד'

בפעולת הכנרת נהרג גוליבר, שעה שהסתער עם פלוגתו כדי להשתלט על המוצב הסורי שבכפר עקב. רימון סורי התפוצץ לידו בעת ההסתערות ופגע בו.

פלוגה ד' היתה אחת הפלוגות הוותיקות של הצנחנים. חייליה גויסו בחודש פברואר 1954 ומאז השתתפו כפלוגה במרבית פעולות הצנחנים. בזכות הותק הרב זכתה הפלוגה למלא תפקידים מגוונים: השתתפה בפשיטות רגליות רבות, ביצעה חדירה על גבי זחל"מים לחאן-יונס, ביצעה מארב נגד טנקים בפעולת הסבחה ואף נכנסה אתם לקרב בטוח מגע.

הרכבה האנושי היה מגוון ביותר; היא כללה אנשים יוצאי ארבעים ארצות כמעט, שעברו מבחנים קשים. ההכרח להיות מוכנים תמיד לבצע כל פעולה חייב מאמצים כבירים באי-מונים ובכוננות. הזכות להשתתף בפעולה לא באה מאליה. הפלוגה, על חייליה ומפקדיה, היתה צריכה להוכיח, שהיא ראויה לאמון.

לא מעט חיילים לא עמדו במבחן ונאלצו לותר על שירותם בפלוגה. אולם הגרעין העיקרי עמד במסירות ובכבוד במשימתו שהוטלה עליו.

גוליבר היה חייל, מפקד ומחנך למופת. הוא השתתף בקרבות רבים במלחמת-הקוממיות. עם הקמת יחידה לפעולות מיוחדות התנדב (והוא אז סטודנט) לקחת חלק בפעולותיה.

כאשר נפצעתי ושכבתי בבית-חולים, הופיע לפתע גוליבר ואמר: „מוטה, אני הולך לקבל את הפלוגה שלך“.

עובד על-ידי רס"ו ל. מרחב לפי ספרו של גנרל י. ג. זאואיאלוב

גרם מאבק זה להצטברות מהירה של אמצעי-לחימה קטלניים. תחרות בלתי-פוסקת להשגת עליונות במהירות משפיעה כיום גם על מבנה הגייסות, ארגונם והכשרתם לקרב. כאשר דנים במהירות במלחמה, מתכננים בדרך כלל למהירות תנועתם של הכוחות בשדה-הקרב, למהירותם של מטוסים וטילים, למהירות תנועתן של אגיות-מלחמה, צוללות ועוד. למהירות הגייסות הוקדשה תמיד תשומת-לב רבה. דוגמאות רבות בהיסטוריה הצבאית מעידות על חשיבותו ועל תפקידו המכריע של גורם המהירות בהשגת הצלחה. הקצב הגדול של התקפת הכוחות הגרמניים בשנים הראשונות של מלחמת-העולם השניה בחזיתות אירופה ואפריקה הוא שהקנה לגרמניה את נצחונותיה הרבים. לאחר-מכן, בשלב השני של המלחמה, השיגו גם כוחות סובייטיים וכוחות אנגלו-אמריקאיים הצלחות גדולות הודות לפיתוח פעולות-קרב בקצב מזורז. מהירות הכוחות היא שאיפשרה להנחית מהלומות-פתע מכריעות במקומות בלתי-צפויים ליריב. השאיפה להגברת מהירות תנועתם של הגייסות בשדה-הקרב משפיעה מאוד על פיתוחם ועל מבנם. לא במקרה אנו עדים למינוע ולמיכון מלאים של הצבאות; תנועתם של הגייסות ושל אמצעי-הלחימה הולכת וגוברת. לפני זמן לא רב הגיעה הצוללת למהירות של 10 קשר בלבד — היום היא מגיעה למהירות של 30 קשר ויותר. הוא הדין בחיל-האוויר: מהירות המפציץ החדש עולה פי-שניים ויותר על מהירותו בתקופת מלחמת-העולם השניה. אפשרויות נרחבות

מהירות, זמן ומרחב הם אחדים מהגורמים המשפיעים על הקרב בן-זמננו. במאמר זה ננסה לסקור ולנתח גורמים אלה. שלושת הגורמים — השפעתם על מהלך-הקרב והמערכה היתה מותנית מאז ומתמיד בפיתוחם של אמצעי-הלחימה ובתהליכים האוביקטיביים, שחלו באמנות המלחמה. עם הופעתו של נשק טילי-גרעיני עלתה בהרבה חשיבותם של גורמים אלה. ברור, כי שלושתם נמצאים ביחסי-גומלין הדוקים ביותר. חשוב, לדעתנו, לברר תחילה את חוקיות גילוייהם של המהירות, הזמן והמרחב ואת אופי השפעתם על שיטות ניהול פעולות-הקרב. מניתוח זה ננסה להסיק מסקנות, שיורו כיצד לנצל גורמים אלה בצורה תכליתית ביותר לניהול פעולות-קרב מוצלחות.

נוהירות

המהירות, שהיא סגולה מהותית של כל תנועה, מתבטאת בתורת הלחימה בקצב ובאינטנסיביות של תהליכים, בתופעות, בפעולות, בעבודה מבוצעת ועוד. המהירות היא אחד התנאים ההכרחיים להשגת ההפתעה והיותמה בקרב, להתגברות מהירה על שטחים עצומים, לחיסכון בזמן ולמעבר מידי מסוג פעולות אחד למשנהו. בכל תופעות-המלחמה הבולטות נודעת חשיבות רבה לגורם המהירות. משום כך, אָמנם, קיים מאבק נמרץ ומתמיד בין שני הצדדים היריבים כדי להשיג עליונות במהירות. מאבק זה אינו פוסק אף בעת-שלום. לאחר מלחמת-העולם השניה

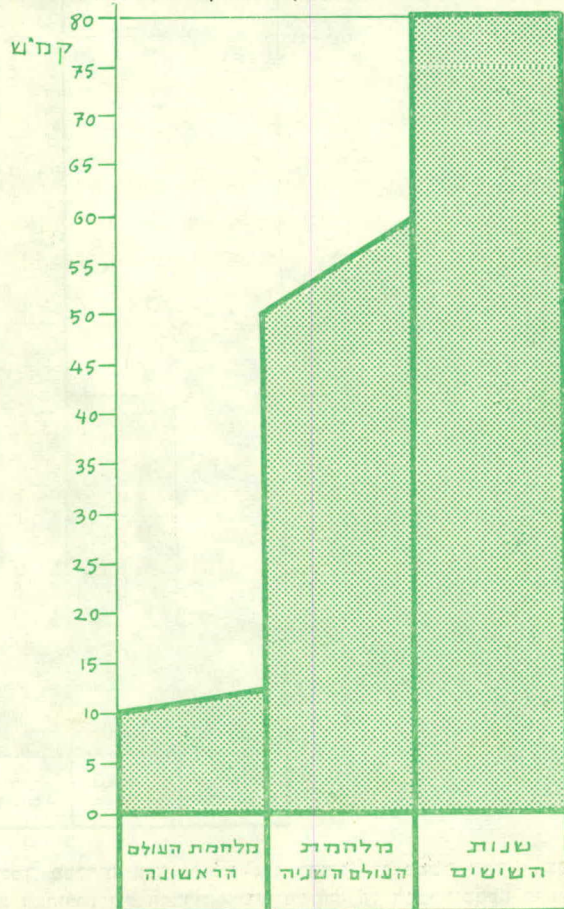

לדילול מערכי-ההגנה של האויב. המגן נאלץ לתמרן בכוחות ובאמצעים, כדי להשיב את המצב על כנו בגזרות שסבלן מהתקפה גרעינית. כמרכן עליו להעביר במהירות גייסות-מחפים לצירי התקפתו של המאמץ העיקרי של האויב. יש להניח, כי עתה, יותר מאשר בעבר, ייאלצו הכוחות הערוכים להגנה לסגת לאחור, או אפילו לנוע קדימה — כדי להתארגן בחפזה בפרטי-נוף חדשים ולמלא פערים שנוצרו במערך הגנתם כתוצאה מהפעלת נשק גרעיני על-ידי התוקף. בהגנה בעידן הגרעיני, נודעת חשיבות מכרעת לקצב התקדמותם של הגייסות לעבר הגזרות, בהן הופעל נשק גרעיני, ולמהירות תכנון התקפות-נגד וביצוען.

ריכוז הכוחות ופיזורם הם היום חלק בלתי-נפרד של הקרב ושל המערכה; מהירות ביצוען של פעולות אלו חשובה ביותר, ולכן המסקנה היא, כי הצורך במהירויות גדולות בהפעלת הכוחות הוא תנאי אובייקטיבי, הנובע מכורח שדה-הקרב. פעולות איטיות אינן עונות על דרישות כלי-הנשק החדשים. כדי שהכוחות התוקפים יוכלו לנצל את תוצאות

הגברת קצב ההתקדמות בהתקפה

עד מלחמת-העולם הראשונה ובמהלכה, נקבעה מהירות ההתקפה על-ידי אפשרויות פיסיות של החייל וכן על-ידי עוצמת ההשמדה של כלי-הלחימה. בזמננו — מהירות ההתקדמות בהתקפה נקבעת, פרט לגורמים שהוזכרו לעיל, גם על-ידי מידת המינוע של הגייסות. הטבלה להלן מראה לנו את קצב ההתקפה ביום אחד:

נפתחו עם פיתוחם של טילים בליסטיים: מהירותם גדולה פי 20—15 ממהירות הקול, והם מסוגלים לעבור מרחק של 9,000—8,000 ק"מ במשך 20—15 דקות.

דוגמה נוספת: כדי לצלם את פני כל כדור-הארץ במטוס סיוור בן-זמננו יש צורך ב-60 שנה בערך, אולם לויין מלאכותי, המקיף את כדור-הארץ, יכול לבצע אותה עבודה במשך יממות מספר.

דוגמאות מסוג זה הן רבות ללא-ספור. הגברת המהירות משי-פיעה ישירות לא רק על פיתוח הכוחות המזוינים ועל אר-גונם, אלא גם על שיטות ניהול הקרב והמערכה. הגברת הניידות וכושר התמרון בשדה-הקרב גרמה לעליה בקצבים של ניהול פעולות-הקרב.

כשאנו דנים בתופעות המלחמה המתרחשות בקצב מהיר, אסור לנו להצטמצם אך ורק בדיון במהירות מכנית, משום שבכך לא נמצה את מושג ה"מהירות"; המהירות המכנית היא רק אחת הצורות של מושג זה. בקרב ובמערכה יש לתהליכים ולפעולות של הכוחות המזוינים מהירויות שונות האופייניות רק להם. לפעמים הן אינן ניתנות להשנאה. אך הן פעולות ומופיעות תכופות בצותא ומתיחסות במידה מסוימת זו לזו.

השפעת אמצעי הלחימה על המהירות

הגברת קצב-ההתקדמות של הגייסות בשדה-המערכה אינה רק תוצאת החלטה מסוימת של מפקד-הכוח, אלא בעיקר תוצאת פיתוח מהפכני של כלי-הנשק והגברת עוצמתם של אמצעי-השמדה אחרים, המביאים להגברת מהירות התגובה. כלומר, תהליך זה מותנה בראש וראשונה במידת ההתפתחות של התעשייה ושל הטכניקה.

ההיסטוריה מלמדת, כי במקביל לכמות אמצעי-הלחימה ולא-י-כותם השתנו גם אורחות ניהול פעולות-הקרב ושיטותיהן. אלא שעם הגדלת קצבי-ההתקפה, נדרשה התקדמות טכנית להגברת עוצמת ההשמדה של אמצעי-הלחימה ולהעלאת מהירות תגובתם.

מהירות התגובה של אמצעי ההשמדה מהווה את יסוד-היסודות לפיתוח ולהגדלת מהירויות לסוגיהן השונים בשדה-הקרב. מהירות התגובה של אמצעי-ההשמדה מתבטאת לא רק בתהליך של שיתוק יעדי-האויב או השמדתם, אלא גם במהירות הכנ-סתם של כלי-הלחימה לפעולה ובמהירות של העתקת עוצמת ההרס על המטרה. ככל שמהירויות אלו גדולות יותר, וככל שכלי-הנשק הם בעלי עוצמה רבה יותר — נדרשות כמויות קטנות יותר של אמצעי-הלחימה כדי להשמיד או לשתק את המטרה במהירות. בהכנה ארטילרית בגזרת הבקעה במלחמת-העולם השנייה הושגה לעתים צפיפות של מאתיים ויותר תותח חים ומרגמות בקילומטר אחד, וההרעשה הארטילרית וההפצ-צה האווירית נמשכו שעה וחצי עד שעתיים. כיום, עם הפעלת נשק טילי-גרעיני, אפשר להשמיד במכת-אש אחת ותוך זמן קצר ביותר מטרת שונות, הפרוסות על-פני שטחים גדולים ביותר.

כתוצאה מכך, מתפנה הדרך למשך זמן מסוים, והכוחות התוק-פים יכולים להתקדם במהירות לעומק מערך-האויב. כמרכן נוצרים תנאים נוחים לביצוע תמרונים נרחבים, כדי לתקוף את אגפי הכוח העיקרי של המגן ואת ערפו.

מהלומות גרעיניות וקצב מהיר של התקפה גורמים גם

מהירות השפעתם של אמצעי-השמדה

לפי החישובים המקובלים, לשיתוקו של כוח-אויב מחופר, הפרוש על-פני שטח של 1000 דונם, והמרוחק כ-10 ק"מ מעמדות האש — דרושים 18,000 פגזים בני 122 מ"מ. אם נפעיל 100 תותחים, נזדקק ל-30 דקות בערך, כדי לשחק את המטרות. במקרה שנגדיל את מספר התותחים, נאמר פי-שניים, ישותק האויב בתנאים זהים במהירות כפולה. אם לאותה משימה נפעיל את הילי-האוייר, ישחקו את המטרות 15 מפציצים (שכל אחד נושא מטען של 2 טון פצצות) במשך 10—8 דקות.

סות, משנות את הנסיבות. נמצאנו למדים, שבהתמודדות מזויינת קיימים יחסי-גומלין בין הגורם הסוביקטיבי לבין הגורם האובייקטיבי. יחסי-גומלין אלה מהווים נושא למחקר מדעי, ורבה חשיבותם לפיקוד ולשליטה.

ההשפעה המכרעת שיש למהירות התגובה של אמצעי-ההשמדה על פיתוח מהירויות אחרות ועל הגדלתן מאלצת את המפקד להכיר ביסודיות את אמצעי-ההלימה ואת דרכי-השימוש בהם. חוקי ההתמודדות המזויינת מתבטאים באופן ברור בפעילות האנשים. חוקים אלה אינם גורמים למאורעות, אלא מעלים אפשרויות ממשיות להתגשמותם. תפקידו של המפקד לעמוד בצורה נכונה על טיבן של אפשרויות אלו, ולאחר-מכן לכון את המאמץ להגשמתן.

עליונות בניידות עשויה לחפות על נחיתות בכוח-אדם ובאמצעים; בעזרתה אפשר לתמך בצורה מתאימה כדי ליצור עדיפות מכרעת במקום בו מבוצעת המשימה העיקרית — ולהשיג הצלחה.

עם זאת, המאבק לניצול יתרונותיה של המהירות אינו צריך להיעשות בפזיזות ובחיפזון. יש להתבסס על הערכת-המצב הכוללת, על חישובים שקולים ועל כללי אִמנות המלחמה. קביעת המהירות חייבת להיות תמיד מבוססת על שיקולים נכונים ועל אפשרויות מוחשיות.

אפשרויות אלו מפתחים בזמן שלום, כאשר כל המפקדים נדרשים לגלות תשומת-לב מתמדת לפיתוח המהירות. מטרה זו מושגת, בין היתר, על-ידי עריכת תרגילים מהירי-קצב. השאיפה להשגת מהירויות גדולות חייבת להיות גורם מכריע בהדרכת העוצבות והיחידות.

זכון

הזמן עומד מאחרי כל התופעות הצבאיות וקובע את אופיי פעילותם של המפקד ושל קציני מטהו. שינויים מהפכניים חלו בתקופתנו באִמנות המלחמה: הופעת נשק גרעיני-טילי, מינוע מלא של הגייסות, שימוש נרחב באוטומציה ובאלקטרוניקה לפעולות הצבאיות — כל אלה מגבירים את חשיבותו של גורם הזמן.

לאמיתו של דבר, הזמן הוא בבחינת כוח. בקרב ובמערכה נודעת חשיבות רבה ללחימה למען רִנח בזמן, לבחירה נכונה של שעת ה"ש", לביצוע פעולות-קרב בשעה היעודה ולעוד גורמים, שמהותם-הזמן.

העדיפות במלחמה היא של הצד המנצל את הזמן שברשותו בצורה התכליתית ביותר להכנת הקרב ולתכנונו. הקפדה על עיקרון זה חיונית לפעולת-הגייסות, שאפשרויות-הקרב שלהם תלויות לא רק בכמות אמצעי-ההלימה, באיכותם ובמוראל —

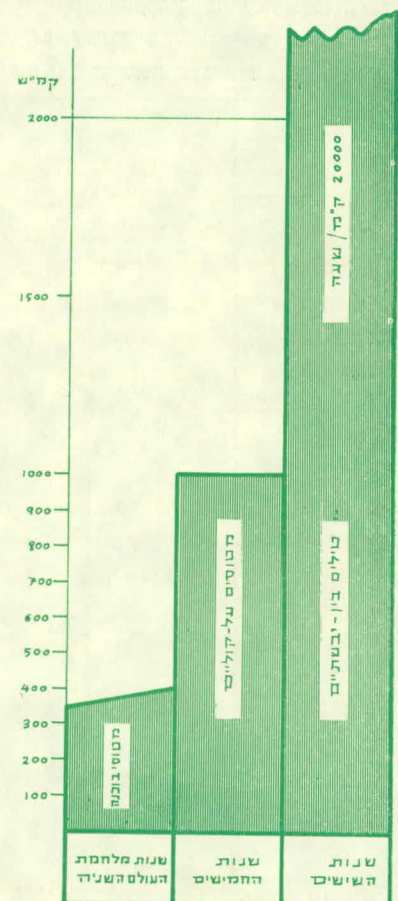
ההנחתה הגרעינית ביעילות רבה ביותר, יש להגביר ככל האפשר את מהירות תנועתם ואת כושר-תמרוןם בשדה-הקרב. דרישה זו מביאים בחשבון בעיקר בשעת קביעת סוגי כלי-רכב קרביים ותובלתיים. כבר היום מקובל בכל הצבאות המתקדמים, כי התובלה האוירית היא אמצעי-תובלה רגיל לחילות-היבשה, בדיוק כמו התובלה במשאיות וברכבות.

ברור, כי השפעת המהירות איננה מצטמצמת רק בתחום תנועת הכוחות ותגובת אמצעי-ההשמדה; היא משחקת תפקיד חשוב בכל פעולות הכוחות המזויינים. המהירות מהווה קנה-מידה ליעילותן של פעולות-קרב שונות: התגברות על מכשור לים וביצורים שונים, קיום פיקוד ושליטה, העברת אספקה ועוד. בכל התחומים הללו מורגשת שאיפה כללית להגברת מתמדת של המהירויות.

המפקד והמהירות

נסיבות-הקרב הן גורם חיצוני ובלתי-תלוי ברצונם ובהכרתם של המפקדים, אך עם זאת משפיע על פעולותיהם. ברם, החל-טותיו של המפקד, המתבטאות בפעילותם הקרבית של הגייסות

מהירויות העברת אמצעי-השמדה אל המטרות

על סמך מספרים אלה יכולים אנו להסיק, כי במשך עשרים שנה עלתה המהירות של העברת אמצעי-השמדה אל המטרה כמעט פי 50.

לעבור מרחק של 9,000—8,000 ק"מ) תאפשר לבצע מהלומת תגובה.

מהאמור לעיל ניתן להסיק, כי בין הצדדים היריבים מתחולל מאבק מתמיד בכמה תחומים: רֶנַח בּוֹמָן, עדיפות בהכנת הגייסות ובפריסתם המבצעית (קודם כל בכיוונים העיקריים), עדיפות בכוחות ובאמצעים, קדימות במעבר לפעולות נמרצות. מאבק זה מתחיל עוד בזמן-שלום. כדי להרויח זמן, מחזיקות המדינות צבאות, המונים מיליוני חיילים, בכוננות-קרבת-מת-מדת, כך שיוכלו לפתוח ברגע הדרוש בפעולות מלחמתיות.

בשדה-המערכה משיגים רֶנַח בּוֹמָן על-ידי מכלול-פעולות, המונדאות ריכוז וכינוס מהירים, העברת גייסות למרחקים גדור לים בקצב מהיר, הכנסתם המידית לפעולה והעברה סדירה ותקינה של אספקה דרושה. רֶנַח בּוֹמָן מושג לא רק על-ידי פעולות-קרב שמגמתן הבסת האויב, אלא גם על-ידי צימצום משכי-הביצוע של פעולות שונות ועל-ידי הגברת הקצב של כל התהליכים הקשורים בניהול המלחמה. כל אלה עומדים ביחס ישר לרמת הכשרתו של סגל הפיקוד, לנסיגו ולאימונו. ניתוח התרגילים והאימונים מראה, כי רוב המפקדים מעריכים נכונה את גורם הזמן. אך יש עדיין מקרים, בהם מושם הדגש רק על אופן ביצועו של התמרון — ולא על מהירות ביצועו. ההחלטה השקולה ביותר, אורח-הפעולה הטקטי הנמרץ ביותר — לא די בהם; אם הפעולה תבוצע באיטיות, ללא התחשבות באפשרות של פעולות-מעצד מצד האויב — יהיה הכשלון בלתי נמנע.

הפסד לא-שקול ולא-תכליתי של זמן במלחמה מביא תכופות לדחיסות יתר, לחיפזון, ובסופו של דבר — לכשלון הפעולות המתוכננות. איבוד זמן כמוהו כשימוש לא-נכון בכוחות ובאמצעים; הפסד זמן מחליש את כוחותיך ומחזק את אויביך.

כיוונו של הזמן: עבר — הווה — עתיד. אף רגע אינו חוזר על עצמו. זה מאלץ אותנו לחזות מראש את השתנות המאורעות השונים בשדה-המערכה. התעלמות מחוק זה עלולה לגרום, בסיכומו של דבר, לשגיאות שאינן ניתנות לתיקון.

בחירה נכונה של הזמן

לבחירת השעה הנכונה של פתיחת פעולות-הקרב נודעת חשיבות ממדרגה ראשונה. ניתן לומר ללא הגזמה, כי מילוי מוצלח של משימות על-ידי יחידות ועל-ידי עוצבות מותנה לא-מעט בבחירת השעה המתאימה להתחלת הפעולות. אין דינה של תקיפת אויב שהספיק להתפרס ולבצר את עמדותיו — כדין

וכיום (הציפטיין ב'1965)

אלא, במידה לא פחותה, במבנם, בארגונם ובכוננותם לקרב. מאז ומתמיד שאפו הצדדים הלוחמים לשחק את כוחות-האויב ואת עתודותיו ולשלוט ממנו את הזמן הדרוש לו להיערך ולאבטח את כוננות-הקרב של כוחותיו. כל צד השתדל להיות מוכן לפעולות-הקרב מהר יותר, להקדים את היריב, ועל-ידי כך להכניסו למצבים לא-נוחים. זו היתה אחת הסיבות להצלחת הות הגרמנים בשנים הראשונות של מלחמת-העולם השנייה: הם הקדימו את יריביהם בפריסת מערך-הכוחות והשיגו יזמה מבצעית, וכתוצאה מכך — חופש תמרון.

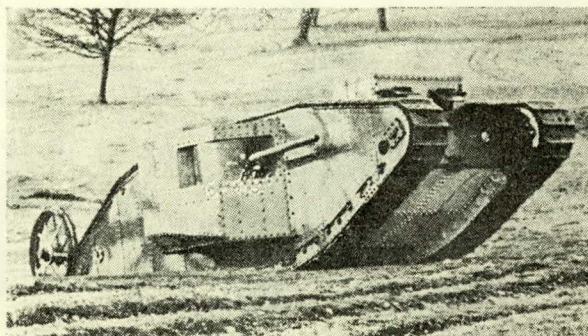
השאפה לניצול הזמן כגורם של כוח קובעת תכופות את מהות האסטרטגיה של מדינה זו או אחרת. „אסטרטגיה של הרעבה“, „אסטרטגיה של התשה עד אפיסת כוחות“, „אסטרטגיה של בלימה“, „אסטרטגיה של פעולות בוק“ — כל אלה מתבססות על גורם הזמן. על יסוד גורם זה קובעים גם את שיטותיו ואורחותיו של ניהול המלחמה, העשוי להתבסס על פעולות-סבילות או על פעולות בעלות תנופה ובעלות קצב מהיר.

גורם הזמן - בעבר ובעתיד

אם במלחמות-העבר מילא הזמן תפקיד חשוב, הרי חשיבותו במלחמת-העתיד רבה לא-ינערוך. גורם הזמן משחק היום תפקיד לא פחות חשוב בצבירת הפוטנציאל המלחמתי של מדינה כלשהי ובהפעלתו מאשר ברמת ההישגים המדעיים הטכניים שלה, או ברמת אפשרויותיה הכלכליות. אמצעי-הלחימה של תקופתנו מכתיבים ניהול פעולות-קרב בקצב מהיר ביותר. כל פיגור עלול לגרום לקרבנות נוספים ולהחלשת הגייסות. בשנים 1945—1940 היה על חילות האויר של ארה"ב ובריטניה לבצע מספר עצום של גיחות כדי להטיל על גרמניה כשני מיליון טונות של פצצות. היום אפשר לשגר למטרה בעזרת טיל בליסטי אחד, בעל יעוד אסטרטגי, מטען גרעיני בעל עוצמה גדולה פי עשרה מעוצמת האש של אותם שני מיליון טונות.

אם ניקח בחשבון, פרט לאפשרויות-ההרס אלו, גם את מהירותם העצומה של הטילים, נקבל תמונה ברורה על הנזק שעלול לגרום הפיגור הקטן ביותר בפתיחת פעולות. עתה, כאשר אמצעי-הלחימה הם בעלי מהירות על-קולית, כאשר קיימת סכנה מתמדת של מהלומת-פתע גרעינית — נדרשות פעולות תגובה מיידיות. מהירות-תגובתם של הגייסות נמדדת לא בימים ובשעות, אלא בדקות ולעיתים אפילו בשניות. רק כוננות של 25—30 דקות (הזמן הדרוש לטיל בליסטי בין-יבשתי כדי

הטנק בעבר (הטנק הבריטי ב'1915)

כדי לנצל את גורם הזמן בצורה תכליתית, יש צורך בלקח ובנסיון. על המפקדים להזדרז וללמוד את תכונותיה של המלחמה העתידה. פה ושם עדיין פועלים מפקדים ומטותיהם לפי שיטות מיושנות, ששוב אינן הולמות את תנאי שדה המערכה: הם מאבדים זמן יקר בתכנון-תרגילים שגרתי וגדוש-פרטים ובעיבוד מסמכים מסורבלים וארוכים. בצורה זו הם מאבדים זמן, הדרוש להכשרה ישירה של הגייסות, ומשום כך קורה שהם נכנסים לפעולה כשאינם מוכנים.

טעויות מסוג זה תהיינה קריטיות במלחמה גרעינית-טילית. לדוגמה: במלחמות העבר, במיוחד בשלביהן ההתחלתיים, נהגו לחפש אחר צורות חדשות של מבני-יחידות ועוצבות ולבחון אותן הלכה למעשה בשדה-הקרב. כמרוכז נהגו לחפש שיטות ודרכים חדשות לניהול הקרב. רק לאחר שנבדקו, נכנסו לשימוש רחב. בתנאי העידן-הגרעיני אי-אפשר לנהוג בדרך זו; על הפעולות להיות מהירות ונמרצות. ההתפתחות האיטית, יחסית, של פעולות-הקרב בעבר הותירה למפקדות זמן כדי לתקן את השגיאות, שנעשו על-ידן תוך-כדי ניהול הלחימה. היום, לכל רגע חשיבות מבצעית מכסימלית. במלחמת העתיד לא יהיה כמעט זמן לתיקון השגיאות שנעשו. לכן, על החי-שובים וההערכות להיות מדויקים ומפורטים. בתקופתנו נודעת חשיבות רבה ביותר לכושרם המבצעי של המפקדים ושל קציני המטה. עליהם להעביר לגייסות פקודות והוראות במשכי זמן קצרים ביותר ולדאוג לכך, שהפעולות יבוצעו לפי המתוכנן.

כיוון שמהירויות גדולות ופעולות דחופות דורשות מאמץ פיסי ונפשי רב מצד הכוחות, גוברת חשיבותו של המוראל; על מפקדי היחידות והעוצבות להתחשב בגורם זה ביחסם עם חיילי היחידות.

*

לסיכום הפרק ניתן לומר, כי יש לשמור תמיד על כוונות הקרב של הכוחות — דבר שיסייע להרויח זמן במצבים קריטיים. רנח בזמן בתנאי תקופתנו פירושו — תכנון מוקדם ומילוי מוצלח של כל משימות-הקרב, אם בעלות חשיבות טקטית ואם בעלות חשיבות מבצעית-אסטרטגית. (חלק ב' של המאמר יופיע בחוברת הקרובה)

תקיפתו, שעה שטרם הספיק להתארגן או בשעה שניצל כבר את כל עתודותיו וכושר-הקרבי נחלש במידה ניכרת. תוצאות הקרב מותנות בשאלה, אם פתחנו בקרב כאשר היתה לנו עדיפות בכוחות ובאמצעים, או כאשר גייסותינו היו חלשים כבר מקרבות קודמים. כמרוכז נודעת חשיבות לעונות השנה, שעות היממה ועוד.

חשיבות מיוחדת נודעת גם לבחירת הרגע הנכון להטלת העתודות לקרב. ידוע, כי כניסתן לקרב בטרם-עת לא הביאה אף פעם לתוצאות חיוביות: האויב, שברשותו היו עדיין כוחות מספיקים, גרם לעתודות אבידות ניכרות ואילץ אותן להפסיק את הפעולה. לתוצאות דומות גרמה גם הטלה מאוחרת של העתודות: האויב הצליח בינתיים להתבצר או לקדם כוחות נוספים, והיה מוכן להגיב על פעולות-מנע. נמצא, שנוסף לקביעת שעת הפתיחה בקרב, אפשר ונחוץ להתחשב בגורמים כמו פעולות המבוצעות בעתן או פעולות מאוחרות. פעולות הנע-שות בטרם-עת או במאוחר מתנהלות בדרך כלל בצורה בלתי-מתואמת ובלתי-מתוכננת. ברם, אין לטעות ולהקיש מפעולות אלו לפעולות הנערכות שלבים-שליבים בזמנים שונים. פעור לות מסוג זה עשויות להסתיים בהצלחה, אם הן מתוכננות מראש. למשל: הנחתת מכות רצופות, בזו אחר זו; תמרון מסוים, שמטרתו להטעות את האויב ולאצו להשתמש בכוחות שלא בכיוון המאמץ העיקרי — ועוד.

הזמן הוא גורם אובייקטיבי; ברם, האדם מסוגל לעמוד על גורם זה, להבין את השפעתו על מהלך פעולות-הקרב ועל סיומן ולנצל בצורה תכליתית. כל רמה פיקודית חייבת לדאוג לכך, שיישאר די זמן לדרגים הכפופים כדי לבצע את הפעור לות שתוכננו. יש להעריך נכונה את הזמן, תוך התחשבות בתנאים האובייקטיביים. לא תמיד מתחשבים בכלל ידוע זה. ניתן לומר בביטחון מלא, כי אחוז גבוה מאוד של שגיאות בניצול גורם הזמן מקורן בחוסר-הערכה או בהיעדר-חישוב מתאים של גורם זה. ברור, כי בתנאי-מלחמה קשה לחזות את כל הגורמים העשויים להשפיע על חישוב הזמן. בשדה-המערכה יש מקום למקריות רב-גונית. ובכך מתבטאת מומ-חיותו של מפקד: עליו לחזות, על סמך ידיעה כללית של החוקים, את כל התופעות האפשריות והמקריות. כדי להת-גבר על תופעות מקריות, יש למפקד צורך ב"מלאי" של זמן.

השריון בהבקעת מערכים מבוצרים

סא"ל מ. בריל

לאחר מלחמת-העולם השנייה אורגנו הצבאות המודרניים מחדש, כשלעיני המתכננים ניצבים לקחי המלחמה האחרונה מזה, דמותה ותנאיה המשוערים של מלחמה עתידה מזה.

התגלות השריון (ובמיוחד הטנקים) כגורם מכריע בכוחות היבשה היא אחד מן הלקחים העיקריים של מלחמת-העולם השנייה. כתוצאה מכך מושם ברוב הצבאות דגש מיוחד על ארגון חיל זה ועל פיתוחו. צבאות מסוימים, בעלי אמצעים מרובים, מרחיקים לכת ועוברים לשריון כל כוחות היבשה.

מכיון שכל הצבאות המודרניים מפתחים את חיל-השריון, יש להתאים לכך את אורחות ההתקפה וההגנה של כוחות-היבשה. בקרב ההגנה, למשל, מושם היום הדגש על הגנה נגד-שריון, מתוך ההנחה שהשריון יהיה חוד-החנית והמחץ של התוקף. אם יצליח המגן לבלום חיל זה או להתישו, ייכשל התוקף ולא יוכל לבצע את משימותיו.

נוכח מציאות זו פיתחו חלק מצבאות העולם טכניקה של התארגנות להגנה, אשר גורסת בעיקר הקמת מערך מבוצר ורצוף על שטחים עבירים לשריון, כאשר אגפיהם-מערך נשענים על שטחים, שאינם עבירים לרכב-קרבי משוריין.

אף מספר צבאות במזרח-התיכון, כמו צבאות מצרים וסוריה, אימצו לעצמם תפיסה זו, ומשנים בהתאם לכך את שטחי-המפתח להגנה.

בעלות עדיפות בטנקים מסוגלות גם הן לבצע את המשימה בהצלחה.

*

לעוצבות משוריניות תכונות מיוחדות, הבאות לבטוי בשדה הקרב, אותן אין למצוא בעוצבות חי"ר; יתרונות אלו מפצים אותן על חוסר חי"ר. יתרונות אלה הם, למשל, עוצמת-אש גדולה, מדויקת ומוגנת-שריון, ניידות בשטחים קשים למעבר תחת אש האויב — והלם שריוני, המושג על-ידי צירוף של עוצמת-אש, ניידות והפעלת כוחות-השריון במרוכז.

כל חייל ומפקד מכירים את יתרונות עוצמת האש והניידות של השריון, אך לרוב אין מעריכים כראוי את התכונה השלישית של השריון — ההלם השריוני. ההלם השריוני יגדל, ככל שעוצמת השריון שיוכנס לפעולה תהיה גדולה יותר (הכונה בעיקר לטנקים).

ההלם השריוני בא לידי בטוי בעיקר במגע עם יחידות חי"ר, ללא הבדל מהי צורת ההגנה שהן נוקטות, או מה המצב בו הן נמצאות. ההלם שגורמת הופעת גופי-שריון גדולים מוכר היטב בצבאות העולם. ב"מערכות" התפרסמו מאמרים של קצינים סובייטיים וגרמניים, המתארים כיצד יחידות חי"ר שלמות, על מפקדיהן (מהצד הגרמני כמו מהצד הרוסי), נסו מהמערכה בראותן גופי-שריון גדולים. רק בהמשך המלחמה חוסנו החיילים בפני הלם השריון. אין ספק, שהלם השריון יהיה גורם חשוב בכיבוש יעדים קרקעיים על-ידי גופי-שריון גדולים.

*

כדי שעוצבות שריון יוכלו להבקיע יעד מבוצר ולהמשיך, לאחר התארגנות קצרה, בניצול ההצלחה — עליהן להתכונן לכך בעוד מועד ולתת את הדעת על מספר נושאים חשובים, כגון:

- גיבוש טכניקה של הבקעת יעדים מבוצרים, ביום ובלילה, על-ידי כוחות שריון.
- ניצול הניידות וכוח-העבירות המוגברים של הטנקים המודרניים להשגת הפתעה ולתמרון, על-ידי תנועה בשטחים קשים למעבר באגפים ובעורף. על עוצבות השריון להיות מוכנות לתקוף מכיוונים אלה במקביל לפריצה החזיתית, או להתחבר עם כוחות חי"ר מיוחדים, שיפעלו במסגרת ההבקעה בעומק מערך-האויב.
- שילוב כוחות מיוחדים — מוצנחים ומונחתים ממסוקים — לתפיסת הדרג השני של מערך-ההגנה, לפשיטות, לפגיעה במערך הארטילרי ולחסימה בפני תגבורות שריון-אויב אפשריות.

● שיתוף-פעולה הדוק עם חיל-האוויר. נקודה זו חשובה בעיקר בשלב הראשון של ההתקפה. המטרה: פגיעה במספר מכסימלי של טנקים ותותחים נ"ט, השולטים באשם על אזורי הפריצות.

הפעלת גופי-שריון במרוכז דרך שדות מוקשים (בעיקר בנקודות-תורפה של האויב בקו הקדמי) מגבירה את ההלם ומסייעת בצורה טובה ביותר למאמץ העיקרי. את הסיוע האווירי יש להפעיל, כאשר השריון נע לכיבוש מוצבי החוץ (בטוח של 6-8 ק"מ מהיעדים). כאשר פותחים הטנקים המחפים בקרב-האש, רצוי להפעיל את הסיוע האווירי נגד

יש להניח, שהפיקוד העליון של כל צבא יפעיל את עיקר כוחות השריון שלו למימוש יעודם העיקרי — השתלטות על יעדים אסטרטגיים והכרעת שריון האויב, וימנע במידת האפשר מלהטיל משימה של הבקעת יעדים מבוצרים על עוצבות משוריניות. כל צבא ינסה, ראשית-חכמה, להתגבר על יעד מעין זה על-ידי איגוף, כיתור, מצור או הפעלת עוצמת-אש גדולה, אשר יביאו לערעור רצון הלחימה של המגינים ולכניעתם. רק אם כל האמצעים הללו לא יצליחו להביא להכנעת המגינים, יהיה צורך להפעיל יחידות חי"ר — בסיוע של שריון, הנדסה, ארטילריה ואויריה — כדי לבצע הסתערות ישירה על היעד.

נוהגים להימנע מניצול השריון ללחימה על יעדים מבוצרים, משום שאופי היעד המבוצר מגביל את כושר התמרון והניידות — יתרונותיו העיקריים של השריון — מאריך את משך הלחימה וגורם לאבידות כבדות בכוח-אדם ובאמצעי לחימה. פרט לכך, לאחר התקפת שריון על יעד מבוצר יש צורך בזמן התארגנות-מחדש, כך שהיחידה הלוחמת מוגבלת בניצול ההצלחה.

למרות זאת, יהיו מצבים מסוימים בהם יוטל על עוצבות משוריניות להבקיע יעדים מבוצרים. למשל:

● כאשר השריון, המנצל הצלחה, מגיע למערך מבוצר בעומק, שמוקם על דרכי-החדירה האפשריים של שריון למרחב התמרון.

● כאשר כיבושו של יעד אסטרטגי מבוצר ומוכן במיוחד להגנה, בעומק שטח-האויב, יביא להשגת הכרעה בגזרה או ליתרונות אחרים לתוקף (כדוגמת שארם-א-שיך, במבצע סיני).

● כאשר חי"ר, המיועד לכיבוש היעד המבוצר, מתקשה בביצוע המשימה או נכשל בה, אפשר להפעיל את השריון, ששימש עד אז כעתודה להשלמת המשימה או לביצועה.

● כאשר שריון הנמצא בשלב של ניצול הצלחה, נתקל ביעד מבוצר ואין בעקבותיו כוחות חי"ר, יש להחליט, אם יתקוף השריון באופן עצמאי ללא שהיות מיוחדות, או שימתין לכוחות החי"ר, אשר ימלאו את התפקיד העיקרי בהבקעה. במצב כזה, כל השהיה מסוכנת, כיון שהיא מאפשרת לאויב לתגבר את היעד בכוחות העתודה העומדים לרשותו. כתוצאה מכך עלול התוקף לסבול אבידות גדולות פי כמה מאלה שהיו נגזרות לו, לו תקף מיד. בדרך כלל לא ישתהה, אלא ייכנס להתקפה מיד לאחר שיגמור את ההכנות ההכרחיות ואת נוהל-הקרב. המצב שונה אם השר-יון מקבל תגבורת של כוח חי"ר מוצנח או מונחת ממסוקים. הפעלת כוחות אלה בהבקעה לא תעכב במיוחד את השריון. היא אף תוכל להקל בהרבה על ההבקעה על-ידי ביצוע פעולות, המיוחדות לכוחות אלה.

*

העובדה, שעוצבות שריון עשויות להיות מופעלות ללחימה ביעדים מבוצרים, מאלצת אותן להתכונן ללחימה מסוג זה ביום ובלילה. על הלוחמים להכיר את כל התנאים המיוחדים והשונים המאפיינים לחימה ביעדים מבוצרים והמבדילים אותה מלחימה נגד יעדים קרקעיים רגילים או מקרב שריון בשריון. אופי היעד המבוצר מתאים יותר להבקעה על-ידי עוצבות ממוכנות בעלות עדיפות בחרמ"ש. אולם עוצבות משוריניות

● הפעלת מכסימום הכוח בגזרה צרה, תוך הקניית תרגולת של סיוע הדדי, מעבר כוח דרך כוח תוך ביצוע הלחימה — כל זאת תוך הפעלה של הטעיות ובגזרה הרחבה ביותר.

● התאמת התחזוקה לניהול הקרב ביעד המבוצר, דבר המ" חייב לשים דגש באספקת תחמושת גם לארטילריה וגם לטנקים תוך-כדי-קרב. טיפול בנפגעים וברכבי-משורייני פגוע ויכולת תחמושת ותדלוק מהירים של השריון, כדי שיוכל לעבור מיד לניצול ההצלחה.

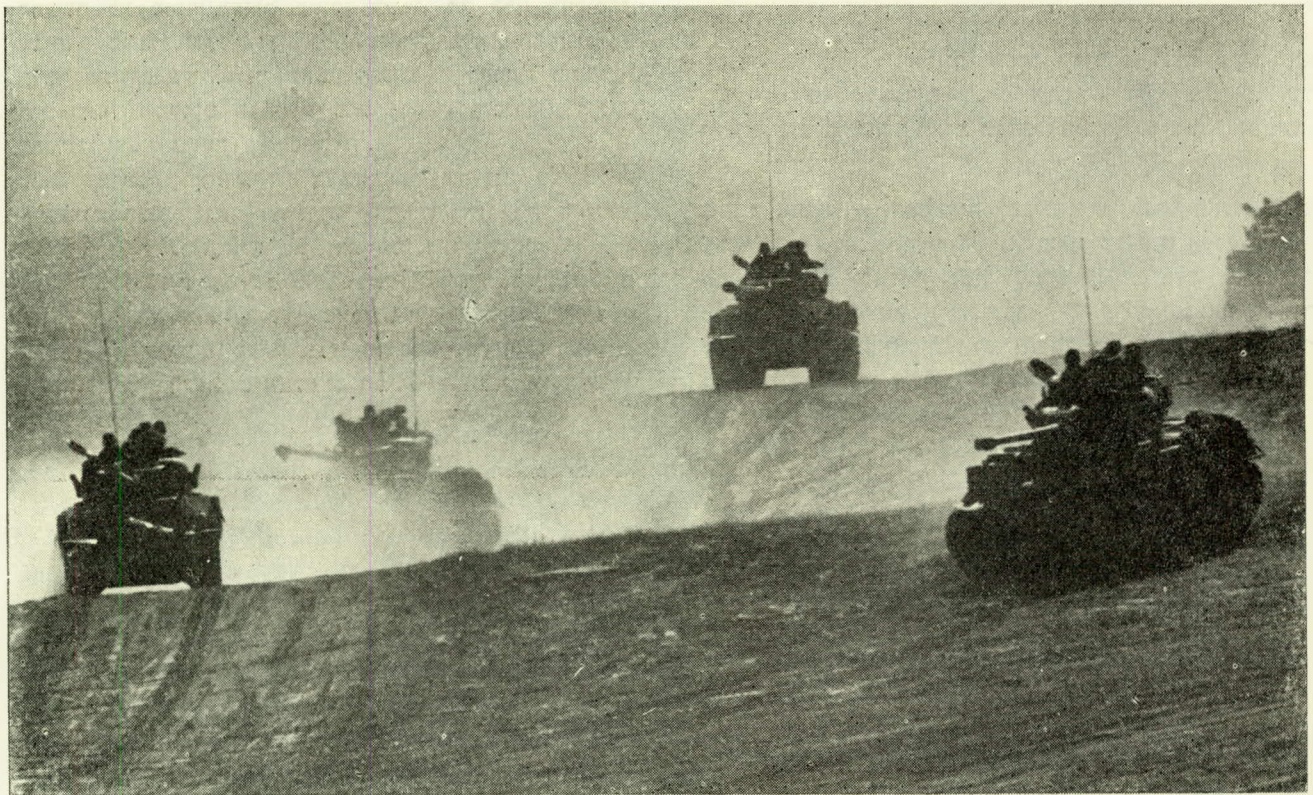
*

כיום שלטת הדעה, שיחידות חי"ר מעולות הן אשר חייבות לבצע את מרבית משימות ההבקעה של יעדים מבוצרים. אין ספק, שיחידות אלה יסבלו אבידות כבדות בכל שלבי הלחימה. שמירת חיילי-הלוחמים הוא אחד העקרונות החשובים (לא על חשבון ביצוע המשימה, כמובן). משום כך עולה השאלה, האם לא כדאי לרכז גופי שריון גדולים יותר בעת-ההבקעה כדי לחסוך אבידות בכוח-אדם, ואפילו אם הדבר יגרום להגדלת האבידות בטנקים ובנגמ"שים. אני סבור, שכדאי להקריב טנקים (אשר חלקם יתוקנו ויופעלו שוב) ולחסוך על-ידי כך עשרות הרוגים ופצועים ממיטב הלוחמים.

הארטילריה כדי להשתיקה או לאלצה לדלג לעמדות אחרות. השתקת הארטילריה בשלב זה תקל את הפריצה דרך שדות המוקשים. אלא שפגיעה מוקדמת מדי בארטילריה עלולה להשאיר לה די זמן לדילוג לעמדות-חליפין ולהפעלה-מחדש בשלב הקריטי של ביצוע הפריצות בשדות המוקשים על-ידי הכוחות ההנדסיים.

כדי למצות עד תום את שיתוף-הפעולה בין השריון לחיל-האוויר, יש לפתח טכניקה של שפה משותפת לשניהם; להגיע למצב, שהשריון יוכל להפעיל את המטוסים בכל שלבי הלחימה בהתאם לתגובות האויב ולנתוני מודיעין, ולשנות תוך תיאום מהיר כל הפעלה אשר תוכננה מראש. לדוגמה: לפי התכנית, בשלב הראשון על חיל-האוויר לסייע לשיתוף אמצעי הנ"ט בקו הקדמי. אלא שהאויב מפעיל עוצמה אר"טילרית יעילה נגד כוחות השריון המתקדמים להתקפה. במקרה כזה, צריכה להיות אפשרות לשנות את משימת המטוסים תוך כדי טיסתם; עליהם לתקוף את הארטילריה של האויב, כשהם כבר מעל היעד המבוצר, תוך תיאום קצר ביותר.

● פיתוח טכניקה של שיתוף-פעולה עם כוחות ארטילריה והנדסה בכל שלבי-הלחימה.

פרשת המלבורג

אירוסי קרב

מיוזם מ. בלומנסון

מחנה
מדינת
281-278

המלבורג - מהי?

הפרשה קשורה במחנה שבויים גרמני בהמלבורג, מקום בו רוכזו רבים מבין הקצינים השבויים של בעלות-הברית. לפי הערכת המודיעין של בעלות-הברית, נמצאו במחנה, בחודש מרס 1945, כ-4700 שבויים, מהם כ-1500 אמריקאיים. לפי הידיעות המהימנות ביותר שאפשר היה להשיג אז — היה אחד השבויים הללו לזיטננט-קולונל ג'ק. ואטרס — מפקד גדוד שנשבה שנתיים קודם לכן בצפון-אפריקה. ואטרס היה חתנו של גנרל פאטון.

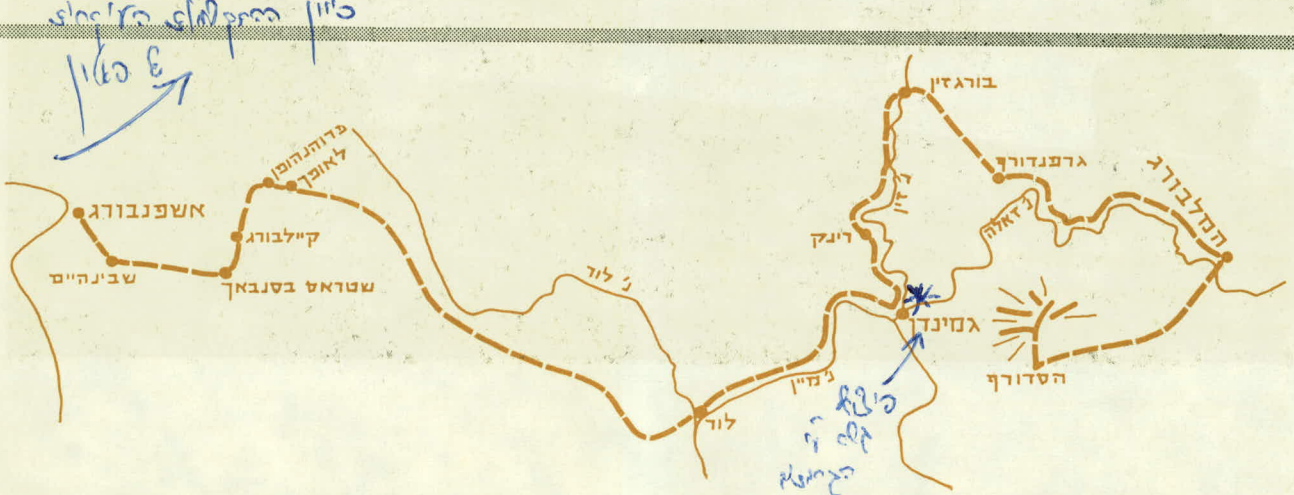
ההנחה, כי לזיטננט-קולונל ואטרס היה שבוי בהמלבורג, היא שעוררה את המחלוקת סביב המקרה. האם נוכחותו של ואטרס שיחקה תפקיד חשוב בפרשת המלבורג? ואולי, למעשה, היא שגרמה לה?

במלים אחרות — האם היה לפעולתו של גנרל פאטון בסיס צבאי סביר? או שמא היתה זו תוצאה של עניין אישי בלבד? המקרה אירע, כאמור, סמוך למרס 1945, שעה שהארמיה השלישית של פאטון חדרה דרך קרויגנפריד ונמצאה במרחק של כ-50 ק"מ מן הריין. כאשר חצתה הדיביזיה ה-4 את נהר המיין וכבשה את אשפנבורג, הוכשרה הקרקע למבצע הנועז בהמלבורג.

כלילה אפל, כחודש לפני תום מלחמת-העולם השניה באירופה, יצאו 307 חיילים אמריקאיים למשימה מוזרה מאחורי קווי האויב ונעלמו. יותר משבוע לא שמעו מהם דבר, ואז חזרו כחצי תריסר מהם. הם הגיעו יחידים, כל אחד בכוחות עצמו, כשהם רעבים ותשושים עד מות, אולם גאים בסיפור שהביאו עמם. היה זה סיפור מוזר וקטוע; רק מאוחר יותר, כאשר כוחות ארה"ב התקדמו לתוך האיזור וגילו ניצולים נוספים, ניתן היה להשלים את מרבית הפרטים החסרים.

המעשה לא סופר מעולם באופן רשמי. רק כמה רישומים שנותרו בספרי-תולדותיהן של היחידות הלוחמות הנוגעות בדבר מעידים עליו. גנרל פאטון הזכיר את הפרשה בזכרונו, תיו, כאחד המקרים הבודדים בהם נכשל; והסיבה לכשלון, לדבריו: עצה גרועה של פקודיו.

בתום המלחמה המשיכו להלך באירופה שמועות מעורפלות והשערות רבות בדבר המשימה. בודדים ידעו מה התרחש לאמתו של דבר, ואיש לא ידע את הסיפור כולו. כמה היסטוריונים צבאיים, אשר ראינו אחדים מן הניצולים זמן קצר לאחר המאורע, גילו באופן כללי מה שאירע והשאירו סיפור בלתי-מושלם של המבצע. מאוחר יותר נתגלו פרטים נוספים מתוך הרישומים הצבאיים הגרמניים, שנאספו והועברו לואשינגטון.

ציר ההתקדמות של כוח-באום

ההטעיה היא עקרון חשוב בלחימה. מכיון שנצטוו לעלות עם צבאו צפונה מאשפנבורג, היתה לו, לפאטון, הזדמנות נפלאה להטעות את הגרמנים. פשיטה מזרחה עשויה להסתיר את כונתו לפנות צפונה.

המלבורג נמצאת כ-70-60 ק"מ מזרחית לאשפנבורג. בפריצה אליה אפשר היה לא רק לערער את שיווי משקלו של האויב, אלא גם לשחרר את השבויים, להציל חלק מהם מרעב וממות ולספק טיפול רפואי לחולים ולפצועים. חודש קודם לכן זכה הגנרל מק-ארתור בפירסום ניכר, כשלקד את מחנות השבויים בסאנטו-תומאס ובמיליביד שבפיליפינים ושיחרר כ-5000 שבויים מלחמה ועצירים אזרחיים. פאטון קינה לזכות בפירסום דומה בעקבות מבצע-המלבורג. לעומתו, כך אמר, ייראה מק-ארתור חסר-העזה.

המשימה היתה מסוכנת. החדרה כה עמוקה של גייסות לתוך שטח האויב פירושה אסון כמעט ודאי. היחידה שתפלט דרכה להמלבורג תהיה פגיעה ביותר לפעולת-נגד מצד הגרמנים: אפשר יהיה לכתרה בנקל ולהשמידה במהירות. התעורר ויכוח רציני על גודלו של הכוח שיסתכן במבצע זה. הבעיה היתה, האם לשלוח כוח המונה כ-3500 עד 5000 חיילים וכ-150 טנקים (כלומר, כוח של ממש, המסוגל לפעול בצורה עצמאית). או כוח קטן שיהיו לו סיכויי הצלחה גדולים יותר במבצע של "פגע וברח". פחות כלירכב ופחות אנשים — פירושו תנועה מהירה יותר, פגיעה מהירה יותר במטרה וסיכוי טוב יותר להתחמק מעיקוב ולחזור בשלום. לא ברור מן המקורות, מי תמך בשליחת כוח גדול — פאטון או פקודיו. בין אלה שהיו קרובים למקבלי ההחלטה חלוקות הדעות בנקודה זו.

השיקולים, שנערכו ברמות-פיקוד שונות, הביאו למסקנה, שיש להתבסס על כוח קטן: הוחלט כי יצאו רק 300 איש (ליתר דיוק 307) ב-54 כלירכב.

★

המשימה הוטלה על דיביזיית השריון ה-4 — דיביזיה מנוסת-קרבות, שקנתה לה שם כעוצבה לוחמת. אנשיה, רובם מאיזור ניו-יורק, הצטיינו בבטחון עצמי רב וברוח-לחימה איתנה. על הגרמנים, להם בזו בכל נפשם, נהגו לומר: "המזורים העלובים שוב הקיפו אותנו". זה היה החומר האנושי המתאים למבצע כמו פשיטת המלבורג.

מפקד הדיביזיה, מיוז-גנרל ו.מ. הוג', העביר את המשימה לפיקוד קרב ב', שבראשו עמד לויטננט-קולונל ק.ו. אברמס. אחד מן המעולים שבמנהיגים הקרביים במלחמת-העולם השנייה. אברמס היה קצין טנקים, שזכה לתהילה כמפקדו של גדוד הטנקים ה-37, עוד לפני מינויו כמפקד פיקוד-קרב ב'. הוא לא שכה, כי להצלחתו זו עזר לא מעט גם מפקד אחר — לויט-קול' הרוולד כוהן, מפקדו של גדוד החרמ"ש ה-10. דיביזיית שריון יש צותי-קרב המבצעים פעולות שונות. אלו הן יחידות ארעיות, המורכבות בעיקר מטנקים ומרגלים — המסתייעים בארטילריה, ביחידות הנדסה, ביחידות רפואה וכד' — הנמצאות זמנית תחת פיקוד משותף למשימה מסוימת. כמפקד צותי-קרב רבים בתקופת המלחמה פעל אברמס עם גדוד הטנקים שלו בשיתוף עם גדודו של כוהן.

כוהן, שבחייו האזרחיים היה בעל ביח"ר לטקסטיל, הוכיח עצ-מו כמפקד בעל שיעור קומה. הוא היה חריף מוח, חזה תמיד מראש את כל האפשרויות הצפויות לו בקרב והתכונן לקראתן. לשליחות כמו פשיטת המלבורג — אשר עתידה היתה להוות מבחן לכושר ההמצאה ולחריפות השכל של המפקד, ולדרוש גמישות, תגובה מיידית וכושר הכרעה בין מצבים שונים — לא נמצא מפקד מתאים יותר מכוהן.

ואכן, אברמס הטיל את התפקיד על כוהן, וזה החל מקים את כוח המשימה להמלבורג. הוא בנה אותו על גרעין של פלוגת טנקים ופלוגת רגלים. הרגלים צריכים היו לנסוע בתוך טנ-קים בינוניים מסוג "שרמן" ובששה טנקים קלים, וכן ב-27 נגמ"שים, בשבעה ג'יפים, בשלושה תותחי-סער וברכב משא. כוח-משימה זה הצטיין בכוח-הלומה, במהירות ובגמישות תנועה.

באום במקום כוהן

לרוע המזל לא יכול היה כוהן לעמוד בראש הכוח אותו הקים. מחלת הסחורים שהציקה לו הוחמרה על-ידי נסיעות ארוכות בג'יפים. כוהן ניסה להתגבר על הכאבים, אולם בבוקר יום הפעולה אושפז בבית-החולים בפקודת הרופאים.

בלית ברירה נאלץ כוהן להעביר את הפיקוד על כוח המשימה לקצין המבצעים שלו — קפיטן אברהם ג'. באום.

ככוהן, לא היה גם באום חייל מקצועי. הוא בא מברונקס שבניו-יורק, ולפני המלחמה עסק בתעשית חולצות נשים...

באום — צעיר בן 24, בעל מבנה גוף מוצק כשל שוטר ניו-יורקי טיפוסי, שערות "ג'ינג'יז" ופנים ורודות — לא הצטיין בחריפות-מוח. הוא ידע לשם מה הוא נלחם ורצה לזכות בנצחון בדרך המהירה ביותר. האינסטינקטים שלו פעלו כראוי, ואימונו הצבאי היה יסודי. תשעה חודשי קרבות חיטלו אותו. הוא חסר אמנם את דקות המחשבה של כוהן, אולם לא נפל מן האחרים באומץ לבו.

זו לא היתה הסיבה היחידה לכך, שכוהן בחרו לתפקיד. באום ידע את כל פרטי המשימה. כקצין המבצעים של כוהן, הוא שערך את התכנון המפורט של המבצע. בתוך-תוכו נראה לו המבצע פזיז במקצת; עדיפותו של האויב היתה מכרעת מדי. אולם כשנתברר לו, כי נבחר לעמוד בראש הכוח — החמיא לו הדבר, והוא החל מתלהב מן הרעיון. תמיד ביפר פיקוד על יחידה על פני הניירת של עבודת המטה.

עם ההוראות לפעולה קיבל באום גם כ-15 מפות של איזור אשפנבורג-המלבורג. היה עליו לנוע בציר התנועה הקצר ביותר, לעקוף קני-התנגדות של האויב, להגיע למחנה השבויים, לשחרר את העצירים, להעלות מספר רב ככל האפ-שר של אמריקאים על כלירכב שלו — ולחזור. שבויים אחרים, שיהיו מסוגלים להלך וירצו לנסות את מזלם יצאו ברגל וישתדלו להגיע לאשפנבורג בכוחות עצמם.

כדי לתת לכוח המשימה תנופה התחלית, החליט אברמס כי פיקוד-קרב ב' יכבוש את הכפר שביניהיים, השוכן מזרחית לאשפנבורג. כך יפרץ מערך ההגנה של הגרמנים, ובאום יוכל לחמוק פנימה ולפתוח במסעו המהיר והארון מזרחה — שעה שהדיביזיה, עם כל הארמיה השלישית, תפנה צפונה.

אברהם ג' באום, קצין טנקים, מפקד פיקוד-קרב ב'

שבדבר, וכי מה עוד יכול היה לומר בלי לעשות רושם כמעמיד-פנים?

העלמו של הכוח

כוח-המשימה של באום יצא לדרכו במהירות הבזק, כלירכב עברו ביער דרך שבינהיים ונעלמו מן העין. מעתה הגיעו ידיעות על התקדמותו של באום ממקור אחד בלבד — מתש-דורות הרדיו, שאחדות מהן הועברו באמצעות מטוסי-קישור, אשר שימשו כממסרים.

מפעם לפעם הגיעו דוחות קצרים, בבוקר מסר באום ידיעה על מיקום של ריכוז כוחות צבא שכדאי להפציצם מן האויר. „מיסרו לאויריה“, שידר, „על קרפיף מסילת-ברזל בגמינדן“. מעט אחרי השעה 1000 מסר באום, שהוא נמצא סמוך לרינק. ב-1300 הגיע לגרפנדורף. בהמשך היום נתקבלה ממנו ידיעה על אבדן ארבעה טנקים בינוניים, שני קצינים ומספר חיילים.

הידיעה האחרונה שודרה בבוקר ה-28 במרס בשעה 0300. באום הודיע כי המשימה בוצעה. ואז פסקו הידיעות מהגיע. ולאחר מכן — אין קול ואין קשב.

במוצאי פיקוד שונים במרחב הדיביזיה, שם היו מאזינים בתקוה לקלוט רמז כלשהו על מקום הימצאו של באום, הגיעו סמוך לחצות למסקנה בלתי-נמנעת: כוח-המשימה הושמד. בשעה זו שלחה הדיביזיה הודעה קצרה לכל המפקדות הכפוף פות: „אין כל ידיעות על באום“.

גדודי הטנקים והחרמ"ש, שמהם נלקחו האנשים לכוח המשימי-מה, התקשו להשלים עם הידיעה. רק עשרה ימים לאחר העלמו של באום וחייליו — וגם אז בלי ידיעות ברורות על מה שקרה — דיווח גדוד הטנקים ה-37 על 73 חיילים ו-4 קצינים נעדרים; וגדוד החרמ"ש ה-10 דיווח על 209 חיילים ו-6 קצינים נעדרים. אז החלו להופיע כחצי תריסר מאנשי כוח-המשימה במקומות שונים לאורך כל קורהזית. הם אישרו, כי כוח המשימה אבד.

אחד מהשבים היה סמל-טכני צ'.או. גראהם, אשר נדד בשטח ההפקר לאחר חיסולו של הכוח והצליח לחמוק מן הגרמנים הודות לכוח-התמדה ולהרבה מזל. לבסוף ראה במקום מחבואו ביער כמה אנשי חי"ר, אשר לא יכול היה לזהותם בבירור כאמריקאים. אלא שכה גבר עליו הרעב, שהוא הרים ידיו מאחרי ראשו במחווה של כניעה וצעד לקראתם. מיד הוקף על-ידי קבוצה קטנה של חיילים חש-דניים, אשר כינוו אליו את רוביהם הטעונים.

הם לא האמינו לו שהוא חייל אמריקאי ונשארו עוינים גם כשמסר להם את שמו, הראה להם את דיסקיות הזיהוי ואת פנקס התשלומים שלו. „בודאי גרמני במדים אמריקאיים“, אמר אחד מהם. „צריכים לירות בו מיד“.

לבסוף שכנע אותם גראהם בדבר זהותו. כששאלו אותו לאיזה ארמיה הוא שייך, השיב: „השלישית“. כששאלו אותו מי מפקדה של הארמיה, השיב: „פאטון, דם ואש! שמעתם עליו פעם?“ הם לקחו אותו אל העורף, נתנו לו כוס קפה וספל של פלחי אננס משומרים — האוכל הראשון שבא אל פיו מזה ששה ימים. הוא אכל לאט, ובכל זאת סבל מהתכוצות המורה של הקיבה.

אברמס ערך את התקפתו בליל ה-26 במרס. לאחר שלוש שעות של לחימה כבש פיקוד-קרב ב' את הכפר והפיץ לכל רוח את הכוחות הגרמניים שהגנו על האיזור. בערך בחצות עמד באום לצאת לדרכו.

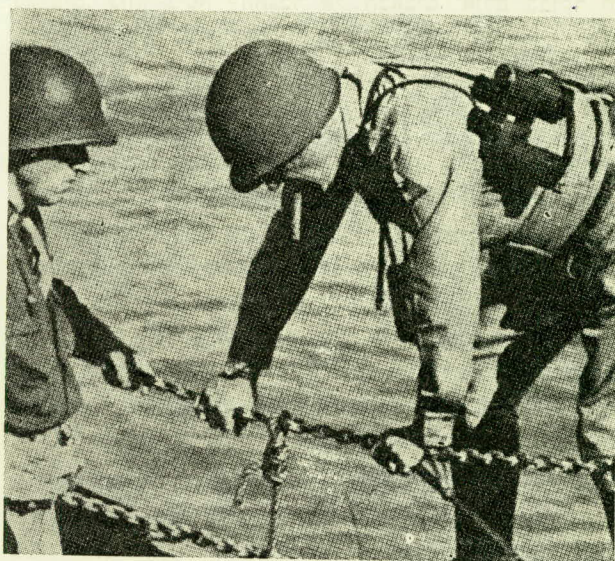
*

זמן קצר לפני יציאתו של באום התרחש דבר מוזר. מיוז א.ק. סטילר, אחד משלישיו של גנרל פאטון, הופיע וביקש רשות להצטרף אל הכוח.

באום המופתע שאלו: „לשם מה אתה רוצה להצטרף?“

„לשם המתח והשעשוע שבדבר“, ענה סטילר.

לא ברור אם הטענה שכנעה את באום, או שחשב שסטילר יצא מדעתו. על כל פנים — הוא הזמין אותו לנסוע עמו בג'יפ הפיקוד. לאהר מכן הסביר באום, שלסטילר לא היה כל תפקיד בפעולה — הוא רק לקח חלק בכל הסכנות האישיות, שכל אחד מן החיילים עמד בפניהן.

גנרל פאטון (מימין) ומיוז סטילר

נוכחותו של סטילר בכוח-המשימה של באום הגבירה את הרכילות הזדונית בזירה האירופית לאחר המלחמה. העילה שנתן להצטרפותו לכוח לא התקבלה על דעתו של איש.

מה היתה הסיבה האמיתית לצעדו זה? סטילר, שהיה שלישי של הגנרל, הבין כי אפשרות נוכחותו של ואטרס בהמלבורג גרמה לכך, שלפאטון יהיה ענין אישי במבצע, פרט לבחינה הצבאית. איש לא אמר לסטילר לצאת עם באום; איש לא ביקש זאת ממנו.

אולם סטילר החליט לודא אם ואטרס אמנם נמצא בהמלבורג ולסייע לו להימלט משם — או לפחות להביא ידיעות על מקום הימצאו ועל מצב בריאותו. אולם בעולם בו אין מקום לרגשות אישיים, היה על סטילר להסביר את עצמו כלאחר-יד. לא היה הרבה הגיון בהסברו — „לשם המתח והשעשוע

באום חזר לדיביזיית השריון הרביעית ב־9 באפריל, שבועיים לאחר שיצא להמלבורג. כוח ניכר מדיביזיית השריון ה־14 פילס דרכו להמלבורג ב־6 באפריל ושיחרר את השבויים — הפעם סופית.

תחקירו של באום שפך אור על הפעולה, אם כי עדיין נותרו כמה נקודות לוטות בערפל. אפילו המסמכים הגרמניים שנלכדו, מסמכים אשר סיפקו תמונה על מה שהתרחש מנקודת מבטו של הצד שכנגד — לא פתרו את כל השאלות. היום כבר ידועים מספיק פרטים כדי לצייר תמונה מדויקת פחות או יותר של הפרשה.

הטור של באום חלף על־פני חמישה כפרים בזה אחר זה, בלא להיתקל כמעט בהתנגדות: שטראס־בסנבאך, קיילבורג, פרוהנהופן, לאופך והאיין. כמה רובאים ובזוקאים גרמניים ירו אָמנם לעבר כוחו של באום, אולם הם היו מופתעים מהופעתם הפתאומית של כלי־הרכב האמריקאיים מכדי שיוכלו לעשות משהו, פרט ליריות בלתי־מכוונות אל עורפו של הטור.

הכוח סבל אבידות קלות מאש זו, אולם לא עצר בדרכו: הוא לא יכול היה להרשות זאת לעצמו; היה עליו עוד להגיע להמלבורג — ולחזור. חייל שנפצע קשה, כך שעלול היה למות מטלטולי הרכב, ניתנה לו עזרה־ראשונה והוא הושאר בצד הדרך — בתפילה שהגרמנים ימצאוהו ויתנו לו עזרה רפואית.

השלב הפותח של הפשיטה נתן לבאום סיפוק רגעי. בשל מהירות תנועתו הצליח לחלוף על־פני כמה תותחים, שהוצבו בנקודות שונות לשמירה על הדרך, בטרם יספיקו הצותים לאיישם.

אחרי האיין — כ־15 ק"מ מנקודת היציאה של באום — עברה הדרך ביער עבות. בדרך מיית היער נשמעו קול מנועי הטנקים של באום ושקשוק זחליהם כתזמורת רוחות ב־תיאטרון עזוב. גרמנים לא נראו כלל. לרא־שונה מאז שמע על מבצע המלבורג החל באום להאמין, שהמבצע עשוי להיות בר־ביצוע.

השחר החל מפציע כאשר באום יצא מן היער. כלי־הרכב נעו במהירות רבה לתוך הכפר — לא היה זמן לסיור או לנקיטת אמצעי־זהירות כל־שהם. ברחוב הראשי של הכפר — כפר גרמני ציורי, שצריך היה להיות ריק באותה שעה של בוקר — נתקל כוח־המשימה ביחידת טנקים גרמנית, שנעה מערבה, לכיוון החזית, ממנה בא באום.

היתרון היה כולו לצד האמריקאים. לגרמנים לא היה צל של מושג על כך, שיחידות אויב עלולות להימצא כה קרוב. לפני שהשיגה האויב חלף הכוח על־פני הכפר בלי לעצור, כשהוא מפגיז את טנקיה־אויב ומשמיד 12 מהם. הגרמנים הצליחו לירות כמה פגזים והוציאו אחד מן הטנקים של באום מכלל פעולה.

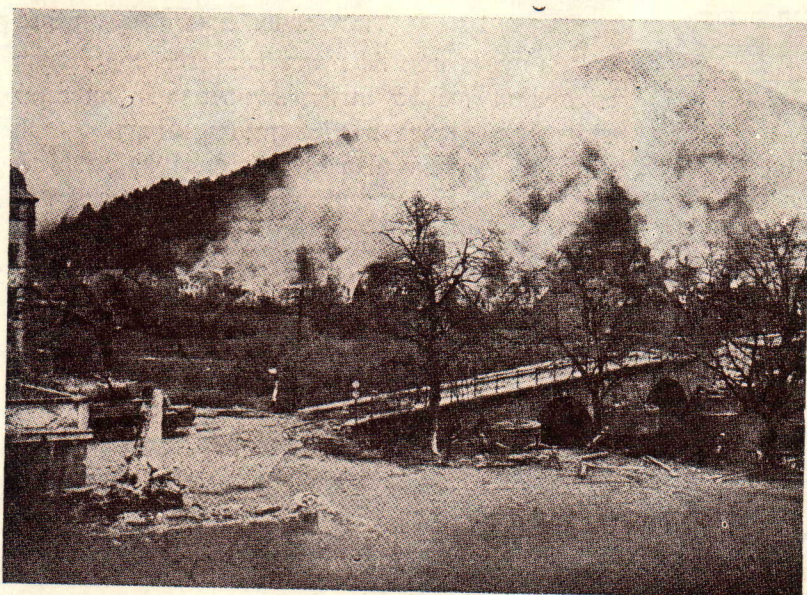
בהמשך דרכו עבר הכוח בסמוך לרכבת טעונה בתותחי

נ"מ רב־יגנים, הקבועים בבטון. הרכבת עמדה, ואיש לא נראה במקום. היתה זו מטרה טובה מכדי שיוכלו להתעלם ממנה. באום עצר. כחץ מקשת זינקו אנשיו מכלי־הרכב שלהם, עלו על הקרונות השטוחים ושלשלו רימוני זרחן לתוך קניהם של רוב התותחים כדי להשחיתם. פגז־טנק יחיד הספיק כדי להוציא את הקטר מכלל פעולה. כל הענין ארך כמה דקות בלבד.

מעבר בגמינדן

כ־10 ק"מ אחרי לור גֶכנס כוח־המשימה לגמינדן — עיר גדולה למדי, כשעבר באום בתחנת הרכבת, הבחין בתריסר רכבות, כל אחת מהן מורכבת מ־20 קרונות נוסעים. הקטרים התנשפו כשהם מוכנים לנוע. באום ואנשיו לא ידעו, כי רכבות אלה עומדות להסיע אל החזית דיביזייה גרמנית שנמצאה בקרבת מקום. המטרות היו מפתות; הטנקים של באום ירו בקטרים והוציאו כמחצית מהם מכלל פעולה.

אור היום היה מלא, וגמינדן היתה עיר גדולה מכדי שאפשר יהיה לחמוק דרכה. העיר, הריקה מתושביה, היה מלאך חיילי אויב, שלושה מן הטנקים נפגעו על־ידי רקטות בזוקה. רסיסי

הגשר המפוצץ בגמינדן

רקטה פצעו את באום בידו ובברכו. היתה לו הרגשה בלתי־נעימה שהוא עומד להילכד.

כדי שכוח־המשימה יוכל לעזוב את העיר, היה עליו לעבור גשר חשוב. אולם על הגשר הגנו חיילים גרמניים — חיילים רבים מכדי שכוחו הקטן של באום יוכל להפיצם. באום קרא לעזרה ברדיו: האם יוכלו לשלוח כמה מטוסים להפיץ את החיילים המחזיקים בגשר, כדי שהכוח יוכל לפרוץ דרכם ולחצות את הנהר?

התשובה היתה חיובית, אולם באום החליט שאין הוא יכול להמתין. הוא הורה למחלקת חי"ר לרדת מרכבה ולפלוס לה בזהירות דרך אל הגשר. לפי אות החלו הטנקים והאנשים מסתערים אל הגשר.

הנהר, לקח עמו באום אזרח, שיורה את הדרך לגרפנדורף, המרוחקת מבורגזין כ־10 ק"מ (מחצית הדרך להמלבורג). האזרח הוביל את כוח־המשימה בשביל טרשים, אשר חצה רכס תלול, ואחר ירד אל הנהר במקום חציה אחר בגרפנדורף. לו היה לבאום זמן כדי לחקור את הגנרל ששבה, היה נודע לו על המאמצים הנואשים שעשו הגרמנים עד אז, כדי לעצור את כוח המשימה שלו. מפקד הצבא הגרמני באיזור, גנרל פון־אובסטפלדר, קילל את יריבו גנרל פאטון, על שהשכיל לגלות נקודת תורפה במערך־ההגנה של הגרמנים. מוצב הפיקוד של אובסטפלדר, ליד לור, עוד מעט והיה נשטף על־ידי באום. יחידותיו הופצו לכל רוח. הוא לא ידע היכן ימצא כוחות כדי לפעול נגד כוח־המשימה.

כיון שאובסטפלדר לא ידע על כונתה של דיביזיית השריון ה־4 לנוע מאשפנבורג צפונה, חשש מאוד שכוחו הקטן של באום אינו אלא חלוץ, המבשר את בואן של יחידות נוספות. נראה היה שאת באום אפשר לעצור, אבל אם אין הוא אלא ראש־חנית של כוח גדול יותר, כי אז לא יוכל אובסטפלדר לעשות נגדו דבר.

באום לא ידע על הבהלה שחוללה התקדמותו — בהלה שהדיה הגיעו עד ברלין. זמן קצר לפני צהרי־היום שטף את גרפנדורף ושיחרר 700 שבויים רוסיים, שהיו עצורים במחנה השבויים במקום. בטירוף של שמחה פשטו הרוסים על העיר ופרצו לתוך ריכוזי המזון ומחסני המשקאות החריפים.

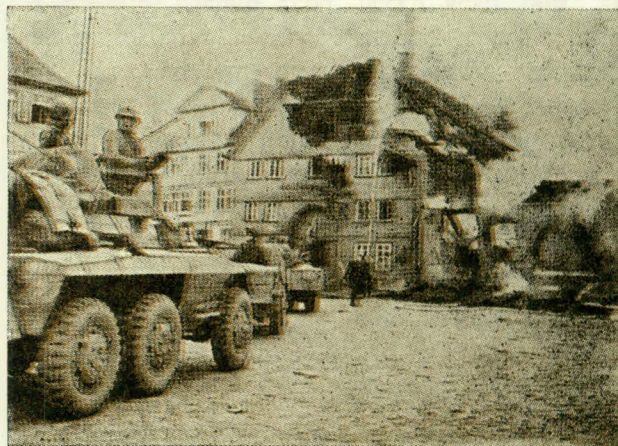
הצהלה היתה מדבקת, אולם לבאום לא היה פנאי לחגוג; היה עליו להתכונן למשימה העיקרית — הפריצה להמלבורג, שנמצאה במרחק של כ־10 ק"מ מזרחה. הוא מסר לרוסים 200 שבויים גרמניים שאנשיו שבו בדרך. זמן־מה אחרי השעה 1200 קרב הטור המשוריין להמלבורג. לפתע הבחינו האנשים במטוס גרמני קטן שחג מעליהם והבריחוהו באש מקלעים.

אלא שהטייס הספיק בינתיים לאמת את גדולו של כוח המשימה ולדוח על מיקומו. הידיעה נמסרה לאובסטפלדר. הלך נזקק לכמה שעות כדי להקים מחסום כלשהו נגד כוח המשימה של באום. אלא שבמקרה נכנס אז גדוד תותחני סער גרמני להמלבורג. גדוד זה חזר מן החזית הרוסית, והיה בדרכו מערבה, לחזית האמריקאית. הגדוד הגיע להמלבורג בעת ובעונה אחת עם כוחו של באום.

גורם ההפתעה ההדדי אבד מיד, והחל קרב אש. משך יותר משעתיים החליפו הגרמנים והאמריקאים יריות. אף שבאום איבד שלושה טנקי "שרמן", חמישה נגמ"שים ושלושה ג'יפים, שעה שהגרמנים איבדו שלושה תותחים ושלושה נושאי־תחמושת — הצליח כוחו של באום לפרוץ דרך טור האויב, לעבור את העיר, ולפנות לכיוון מחנה השבויים, שנמצא במרחק של כ־3 ק"מ משם.

שקחת השיחרור

מחנה השבויים היה מחולק לשני שטחים מגודרים — באחד שוכנו אמריקאים ובשני יוגוסלבים. לראשונה הסתער כוחו של באום על המחנה היוגוסלבי. כיון שצבע המדים היוגוסלביים דמה לשל הגרמנים, החלו הטנקיסטים של באום להפגין את המחנה. אחדים מן הצריפים החלו לבעור.

האמריקאים מלוים קצינים גרמניים שבויים דרך בורגזין

כשהתקרב הטנק המוביל אל הגשר, ושני רובאים כבר החלו חוצים אותו בריצה, הפעילו הגרמנים מטעני חבלה שהוכנו מראש ופוצצו את הגשר. "הגרמנים העיפו לנו את הגשר בפרצוף", נזכר באום מאוחר יותר.

המכשול היה רציני. כיצד לחצות את הנהר? הכוח היה חייב לעזוב את העיר במהירות. מעדותו של אחד השבויים הס־תבר, כי דיביזייה גרמנית המיועדת להישלח לחזית הגיעה לא מכבר לאיזור. עדותו של באום אומרת: "מצאתי את העיר מלאה חיילים, ולכן החלטתי שמוטב לי לחפש ציר־תנועה אחר. יצאנו מן העיר ופנינו צפונה". כמה מטוסי P-47 אמריקאיים הופיעו מעל העיר לפי דרישתו הקודמת של באום והחלו מפציצים אותה, כשהם מונעים מן האויב לרדוף אחרי באום.

באום בחר באחד השבויים, שנראה היה שהכיר את האיזור. לאחר לחץ מסוים הסכים החייל להוביל את הכוח לבורגזין, כ־10 ק"מ צפונה, מקום בו יוכלו לחצות את הנהר. כדי למנוע מעשה־תרמית, לקח באום את השבוי לגיף הפיקוד. השבוי הבין, שמוטב לו לציית — האכזריות בעיניו של באום לא הניחה מקום לטעות.

גנרל גרמני נלכד

בדרך לבורגזין הופיעה לפתע מאחורי עיקול מכונית מטה גרמנית, שנעה מול הטור. בטרם הספיקו יושבי־המכונית לעצור, נמצאו מטרים ספורים מלוע התותח של הטנק המוביל. שלושה חיילים גרמניים, ביניהם קצין, זינקו מן המכונית לתוך מיצדית שעל שפת הדרך. התותחן של הטנק סובב בעצלתיים את הצריח, והאיום הספיק. הגרמנים יצאו מן המיצדית בידיים מורמות, לאות כניעה.

הקצין היה בדרגת גנרל. כשהובילוהו לבאום, החל הגנרל לדבר בשטף גרמנית. באום הפסיקו: "מי אתה, לכל הרוחות?"

הוא נענה שוב בשטף של לשון לא מובנת לו. לבאום לא היה זמן לתרגום. "הכניסו את בן הכלבה לנגמ"ש", פקד, "ונמשיך".

בבורגזין לא התגלתה כל התנגדות. לפני שחצה הכוח את

הקצין היוגוסלבי הבכיר ביקש מהמפקד הגרמני של המחנה לשלוח כמה אמריקאים כדי להפסיק את האש של באום. המפקד הגרמני ביקש את הקצין האמריקאי הבכיר, קולונל פ. ר. גוד, לבצע את המשימה. ואטרס, שהיה אָמנם במחנה, ושניים נוספים התנדבו להצטרף לגוד.

יחד עם מתורגמן גרמני, יצאו ארבעת האמריקאים מהשער הראשי של מחנה המלבורג. הקבוצה פנתה לעבר אגפו של כוח המשימה, כשגוד בראש, ואטרס והמתורגמן אחריו, ומ' אחריהם שני הקצינים האחרים, כשבידיהם דגל אמריקאי וסדין לבן הקשורים למוט.

כשעברה הקבוצה ליד אחד הבתים, הבחין ואטרס בחייל. כיון שלא ידע אם האיש הוא אמריקאי או גרמני, קרא אליו ואטרס כדי להסב תשומת לבו. החייל — הסתבר שהיה זה גרמני — העיף מבט על האנשים, השחיל את רובהו דרך הגדר וירה ירייה אחת ממרחק של כ־15 מ' בלי לכוון; הכדור פגע בוטרס ופצעו אנושות.

שעה שואטרס נישא לבית-חולים גרמני מקומי, שיחרר כוחו של באום את המחנה.

השיחרור גרם לפרץ געונוני של שמחה היסטורית. השבויים המשוחררים טיפסו על כלי-הרכב של באום, טפחו לבני ארצם האמריקאיים על גבם וחיבקום, וקריאות השמחה שלהם מילאו את האויר. חלפו כמה שעות בטרם הצליח באום להשיב את הסדר על כנו.

הגרמנים בהמלבורג לא יישבו בינתיים בחיבוק ידיים. למפקד גדוד תותחני-הסער, שבאום פרץ דרכו, היו עדיין תריסר תותחים שפעלו כראוי. אולם הוא לא היה בטוח מה עליו לעשות — האם עליו להמשיך בדרכו לחזית האמריקאית, כפי שצווה קודם לכן, או לצאת נגד באום?

קצין גרמני, שבילה את חופשתו בביתו בהמלבורג, שם קץ להיסוסים. הוא נטל את הפיקוד על גדוד התותחים. בהיותו משוכנע שבאום ייאלץ לשוב אל הקוים האמריקאיים ולעבור שוב דרך המלבורג — הציב לו מארב.

במחנה המלבורג נוכח באום, כי שיחרר קרוב ל־5000 שבויים של בעלות-הברית, ביניהם כ־1500 אמריקאים. באום העלה מספר גדול ככל האפשר של אמריקאים על הטנקים וה־נגמ"שים שלו, ואלה שיכלו להלך ובחרו להצטרף לכוח — צעדו אחריו. המסע בחזרה לאשפנבורג החל.

ההתלהבות הפראית דעכה. האנשים הפכו פיכחים וקודרים, בהכירם אלו סכנות עומדות עדיין בינם לבין החופש המיוחל.

הפור נבל

כוח המשימה לא הרחיק בדרכו. אך יצא הטור מן המחנה — ופגז ראשון הוציא מכלל פעולה את הטנק המוביל. גדוד תותחני-הסער הגרמני, שהקים מארב בין המחנה ובין העיר, נכנס לפעולה.

התקוה להחזיר את השבויים לקוים האמריקאיים אפסה. ללא-הגה חזרו רובם אל המחנה. חיי המעצר הממושכים דלדלו את מרצם והרסו את בריאותם. רובם ידעו שהברירה היא בין ציפיה קצרה למדי לשיחרור (ברור היה שבעלות-הברית עומדות לנצח במלחמה) ובין סיכון חייהם, כשלאויב עדיפות

מוחלטת ובידם אין נשק להגן על עצמם. רק 65 קצינים אמריקאיים משוחררים בחרו להמשיך.

כדי לעקוף את המארב, הפנה באום את כוח-המשימה שלו דרומה, לכיוון הסדורף, הנמצאת במרחק של 8 ק"מ משם. היתה זו שעת ערב מאוחרת, ותקנתו היחידה של באום לחמוק מכוחות האויב היתה להגיע אל הקוים האמריקאיים בחסות החשיכה.

סמוך לחצות הגיע באום להסדורף, ומשם פנה צפונה. הבעיה היתה מציאת גשרים או מעברות כדי לחצות את נהר המיין ויובליו, אשר עמדו בינו ובין מקום מבטחים.

באום לא ידע, כמובן, שאובסטפלדר הצליח לבסוף לרכן כמה יחידות כדי לחסל את הפושטים האמריקאיים. כ־3 ק"מ אחרי הסדורף נתקל באום בראשון מבין כוחות אלה. מחסום דרכים גרמני, מורכב מחצי תריסר תותחים נ"ט, חסם את דרכו. תותחים אלה הוציאו מכלל פעולה שלושה טנקים אמריקאיים וגרמו לאבידות נוספות בין אנשיו של באום.

באום נסוג. הוא גילה שביל המוביל לפסגתה של גבעה סמוכה ועלה עם הכוח אל השטח השולט כדי לסקור את מצבו. לרשותו עמדו קצת יותר ממאה איש וכ־60 קצינים משוחררים המ־סוגלים ללחום, שלושה טנקי "שרמן", ששה טנקים קלים ו־12 נגמ"שים. כמות הדלק היתה מעטה עד להדאיג. נותרו רק כמה שעות עד שיפציע השחר. גם אילו יכול היה לחדור דרך המחסום הגרמני, עדיין היו לפניו כ־60 ק"מ עד לקוים האמריקאיים.

אולם לא היה כל טעם לשבת על הגבעה ולחכות שיילכדו או יושמדו. היה עליהם לנסות את מזלם.

באום חילק פקודות. האנשים שאבו דלק מן הנגמ"שים, חילקוהו בין הטנקים ואחר שרפו את הנגמ"שים. הפצועים הושמו בבנין על הגבעה; האנשים הכינו צלב־אדום מרצועות משי מביהקות, שבעזרתן נהגו לזהות עצמם לטייסי בעלות-הברית, והנחיהוהו על גג הבית. באום שידר דוח על השלמת המשימה וקיבל אישור שהתשדורת הגיעה ליעדה. לבסוף קרא אליו את אנשיו לשיחת עידוד קצרה והחל מובילים במורד הגבעה, כדי לנסות לפרוץ את מחסום הדרך.

אך יצאו האנשים, וכבר נתחנר להם כי אבדה כל תקנה. באור השחר המפציע ראו את ריכוז הכוחות של האויב. נוסף לתותחים הנ"ט שחסמו את הדרך לצפון, הופיעו מאחורי כוח-המשימה תותחים מתנייעים (כנראה אלה שארבו לבאום בהמלבורג), והחלו יורים. ששה טנקים כבדים נראו מתקרבים מן הצפון, ולפחות פלוגת חי"ר אחת נעה מן הדרום. כוחו של באום כותר.

בקרב האש שהתפתח השמידו הגרמנים במהרה את שארית הטנקים האמריקאים. בראותו שכל הטנקים שלו אבדו וכי הגרמנים סוגרים עליו, קרא אליו באום את אנשיו בפעם האחרונה, פקד עליהם להתחלק לחוליות קטנות בנות 3-4 אנשים ולנסות להסתנן אל שטח ידידותי. הוא איחל להם הצלחה ושילחם.

רק קומץ מהם הגיעו אל הקוים האמריקאיים. באום עצמו לא זכה לכך. הוא יצא ברגל יחד עם סטילר ועם לויטננט ששוחרר ממחנה המלבורג. כלבי-גישוש גרמניים הובאו ממ' חנה המלבורג, כדי לגלות את ניצולי כוח-המשימה. לפני שהצליחו באום וחוליתו להגיע למרגלות הגבעה, נישבו על-

שיחרורו הסופי של מחנה השבויים בהמלבורג

כל זה הושג על-ידי כוח קטן יחסית ובמחיר נמוך יחסית. לפי דוח האבדות הסופי, נפצעו 32 איש ותשעה נהרגו (מספר זה איננו כולל את אלה שלא הודיעו על פציעות קלות, וכך לא כולל את ההרוגים והפצועים מקרב שבויי-המלבורג שבחרו בחופש). בסופו של דבר התברר, מה עלה בגורלם של רוב אנשי כוח-המשימה. אחדים חזרו אחרי שיחרורה הסופי של המלבורג, אחרים — אחרי המלחמה. ששה-עשר נעדרים עד היום.

מבחינה צבאית אילץ כוח-המשימה את הגרמנים להעביר כוחות נוספים לאיזור המלבורג, ובכך הצליחה ההסחה של פאטון. הופעתם הפתאומית של אמריקאים בעומק שטח האויב הורידה עוד יותר את המוראל הנמוך בלאור-הכי של האויב, גילתה לפיקוד הגרמני עד כמה רופף היה מערך ההגנה מזרחית לאשפנבורג והדגישה את חוסר הטעם שבנסיון להוליך שולל את פאטון, כאילו מערך ההגנה שלהם חזק.

כדי לטשטש את העובדה, שכוח כה קטן גרם לבהלה כה גדולה, הודיעו הגרמנים כי השמידו 13 מתוך 50 טנקים אמריקאיים, ואת יתרם הבריחו מערבה. בשידור תעמולה הת-רברבו הגרמנים, כי השמידו ליד המלבורג דיביזיות שריון שלמה.

ההתנגדות הגרמנית נחלשה והלכה. צבאות בעלות-הברית התקדמו במלוא התנופה, כשהם מתכוננים להתגבר על ההת-נגדות האחרונה ולשברו. תוך חודש עמדה המלחמה להסתיים.

ידי פטרול גרמני. סמל גרמני ירה בבאום בירכו — פצעו השלישי בפעולה.

כשידו וזרועו חבושים ורגלו שותתת דם, ניצל באום מזיהוי כמפקד הפעולה על-ידי שוביו. בשעה שסטילר נלקח על-ידי גרמנים צוחלים, שהיו בטוחים שהוא פיקד על כוח-המשימה, הועבר באום אל נקודה בה רוכז מספר גדול של שבויים לשעבר. הללו אמרו לשומרים, כי גם הוא היה אחד מעצירי המחנה. באום פונה באמבולנס להמלבורג. עקב המהומה והבלבול ששררו עדיין במחנה, הושם באום בבית-חולים בבי-תן שהיה שמור לשבויי מלחמה סרביים — ורופא סרבי, שליידו סייע קצין-רפואה אמריקאי, קיבל את באום כשבוי לשעבר. באום שמח לראות, באותו ביתן ובאותו מצב, עוד 35 מאנשי כוח-המשימה שלו.

אותו ערב, זמן קצר לפני חשיכה, ראו טייסים אמריקאיים שיירה של כלי-רכב גרמניים המתקרבת להמלבורג. בשדה סמוך, על יריעת בד לבנה גדולה, היה כתוב „שבויי מלחמה של ארצות-הברית“.

★

הישגיו של באום לא היו מבוטלים. כוח-המשימה שלו עירער את מערך ההגנה של כל איזור אשפנבורג-המלבורג, היבל ברכבות צבאיות, הרס תוחמים נ"מ, שיבש לוח-זמנים של גייסות, הוציא מכלל פעולה יחידות תותח-סער ועורר חוסר-בטחון כללי ומהומה רבה. מי יודע אילו צרות גרמו לגרמנים 700 הרוסים המשוחררים והשתויים ליד גרפנדורף...

שנת 1945. כל המחזרות הלוחמות התלכדו במסגרת "תנועת-המרי" למלחמה משותפת בשלטונות הברי- מיים. האיחוד אמנם לא היה מלא, והפעולות לא בוצעו על-ידי כוחות מעורבים של הארגונים השונים, פרט למספר פעולות משותפות של אצ"ל ולח"י — אולם היעדים אושרו כולם על-ידי מפקדת "תנועת-המרי".

תנועת המרי - 810 870 (870 870)
 פ.מ.פ. ה. פ.
 46000022-24 - פ.מ.פ. ה. פ.
 25-24 - פ.מ.פ. ה. פ.

"תנועת-המרי" ביצעה פעולות רחבות-היקף:

● ה"הגנה" פוצצה את מתקני הרדאר שעל הכרמל וסירות-משמר בנמל חיפה, תקפה את מחנה המשטרה הניידת בשרונה, חיבלה ברשת מפילות-הברזל ושיתקה את תנועת הרכבות.

● ה"אצ"ל" וה"לח"י" תקפו את משרדי הבולשת ביפו ובירושלים ושלושה שדות תעופה. השלטונות הבריטיים ניצבו הדלייאונים מול נחשול זה של מבצעים.

בליל ה'28-27 בפברואר 1946 פשטו יחידות אצ"ל ולח"י בעת ובעונה אחת על מספר שדות-תעופה: בקסטינה (חצור) — יחידת אצ"ל, בכפר-סירקין — יחידת לח"י ובלוד — יחידת אצ"ל.

אנו נתאר כאן את הפשיטה על שדה-התעופה בלוד. הקרב בוצע בתנאים הקשים ביותר (יחסית לשאר ההתקפות בלילה זה) והוכתר בהצלחה.

גיבוש התכנית

משנקבע שדה-התעופה בלוד כיעד, החלו פעולות לאיסוף ידיעות על שדה-התעופה, על מיקום המטוסים, על סידורי האבטחה ועל דרכי הגישה אליו מאיזור פתח-תקוה. הסיוורים והתצפיות בוצעו על-ידי מפקדים ממפקדת האצ"ל. בדיקת היעד מבפנים בוצעה על-ידי דב כהן, מפקד הפעולה (איש קומנדו מהצבא הבריטי, שנהרג לאחר מכן בפריצה לכלא עכו), אשר קיבל אישור רשמי משלטונות הנמל לבקר במקום, כדי להציג את מועמדותו לעבודה לאחר שישוחרר.

במשך מספר לילות נערכו תצפיות סביב שדה-התעופה וסוירו דרכי-הגישה משטח הכינוס אל היעד. עם סיכום הידיעות שנאספו הצטיירה התמונה הבאה:

● השדה והמטוסים

שדה-התעופה נחלק לשניים: בצד צפון וצפון-מערב — מסלולי נחיתה ורחבות לחנית מטוסים, ובצד דרום — מתקנים. במרכז — מגדל פיקוח. על הרחבה לפני מגדל הפיקוח חונה יחידת שריוניות, הנמצאת בכוננות מלאה. מאחרי המגדל — מחנה אוהלים, בו מתגוררים חיילי חיל-אוויר וגדוד המשמר של שדה-התעופה.

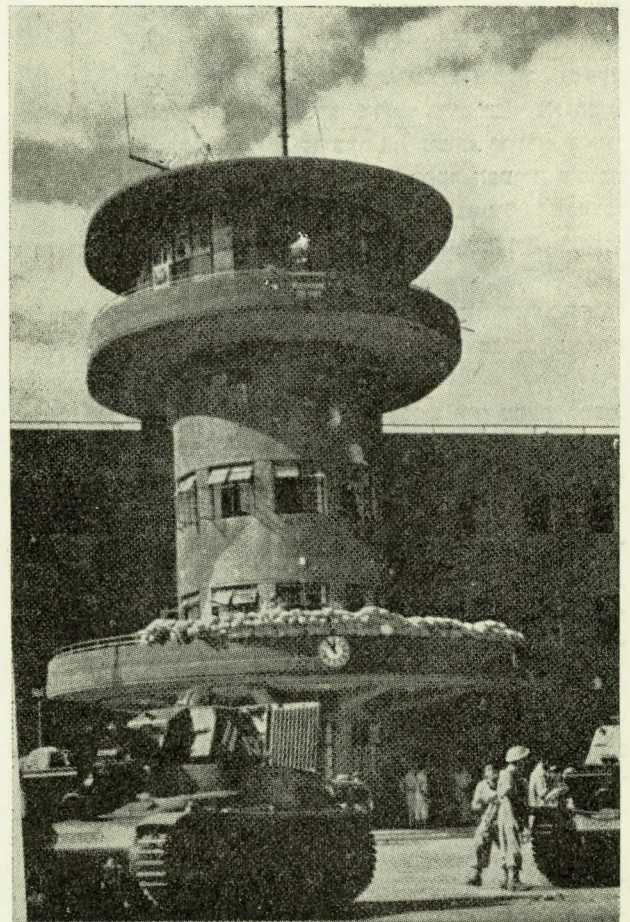
● בשדה נמצאים מטוסים מדגם "הובסון-האליפקס" ומטוסי סויר. המטוסים חונים בצדו הצפוני-מערבי של השדה בשני ריכוזים, כאשר בכל שטח ריכוז הם מפורזים בקבוצות של 2-3 מטוסים.

ארגון האבטחה

● סביב לשדה-התעופה — עמדות משמר מדופנות בשקי חול. על כל קבוצת מטוסים שומר זקיף צמוד. בתוך שדה-התעופה, בין המטוסים וסמוך לגדרות, מבוצע סויר שגרתי על-ידי שריוניות.

פשיטה על שדה-תעופה - לוד 1946

סא"ל מ. צפורי

מכיוון מערב, יציב אבטחה לכיוון המסלולים ויחבל בריכוז המטוסים המערבי.

חימוש הכוח: מקלע ברן, שני רובים, ארבעה תת-מקלעים, שמונה אקדחים מסוגים שונים, רי-מונים, מטעני חבלה ושלושה סולמות (כדי לטפס על המטוסים).

כוח ב' — (הרכב וחימוש זהים עם אלה של כוח א') בפיקודו של סגן מפקד הפעולה — יפרוץ לשדה מצפון, יציב אבטחה לכיוון המסלולים ויחבל בריכוז המטוסים הצפוני.

כוח ג' — חוליה בת חמישה לוחמים — יתמקם בצדו הצפוני-מזרחי של השדה וימנע התערבות כוחות ממחנה ישראל.

חימוש הכוח: מקלע, שני רובים, שני תת-מקלעים ורימונים.

כוח ד' — חוליה בת שני לוחמים המצוידת ב"חומרי חבלה" — יחבל ברשת החשמל הכללית על-ידי פיצוץ הטרנספורמטור שליד שדה-התעופה.

חולית עזרה-ראשונה תתמקם באיזור הפרצות, כשהיא בכוננות לטפל בנפגעים.

הביצוע

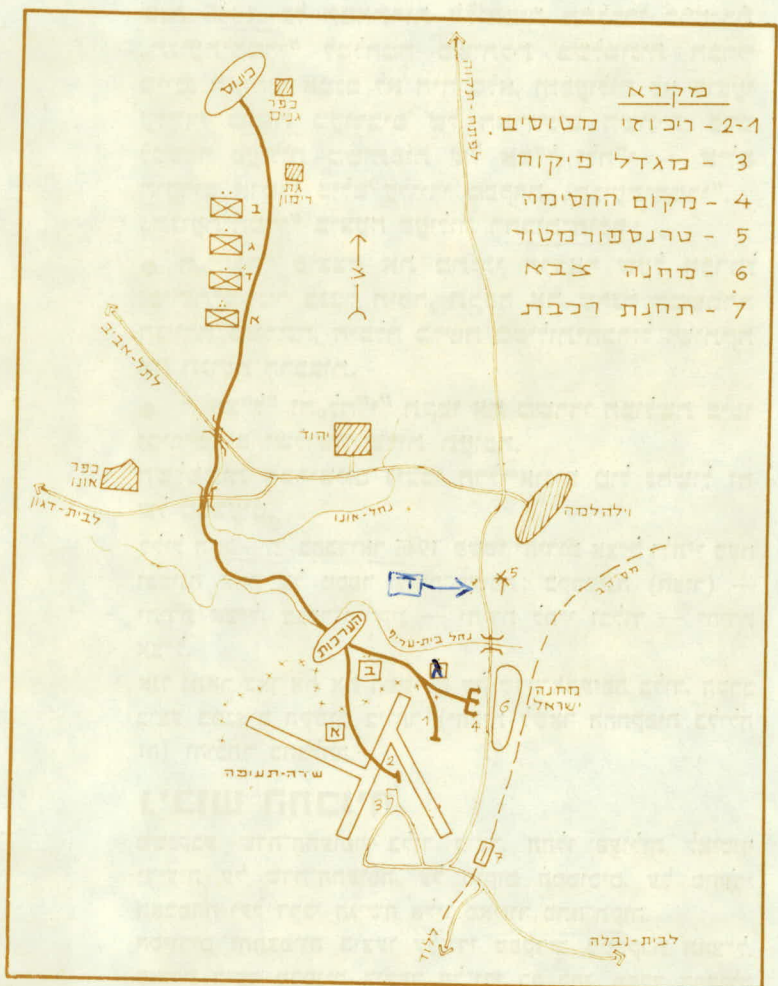
ב-27 בפברואר, בשעות 1500—1600, החלו הלוחמים מתכנסים באחד מפרדסי כפר-גנים. בשעה 1700 היו הכוח כולו וכן מפקד הפעולה (דב כהן) וקמ"צ האצ"ל מרוכזים במקום (מפקד הפעולה היה לבוש מדים בריטיים). הלוחמים חולקו לחוליות וקיבלו את נשקם וציודם. לאחר חלוקת הכוח והציוד, פרס מפקד הפעולה שמיכה על קיר בית-האריזה, אשר בסמוך לו ישבו הלוחמים. על שמיכה זו שורטטה תכנית הפעולה וניתנו ההסבר והתדריך.

עם רדת החשיכה, בשעה 1800 לערך, החל הכוח לנוע. תושבי הכפר, אשר דרכו עברו הלוחמים, קיבלו את פניהם בשמחה ובברכה.

הלילה היה אפל, השמים כוסו עננים וגשם ירד מפעם לפעם. לאחר צעידה לאורך כמה קילומטרים מעדה רגלו של אחד הלוחמים, והחובשת קבעה כי נקע את רגלו ואינו מסוגל להמשיך עם הכוח. מפקד הפעולה הורה לו לחזור לאיטו לכיוון גת-רימון, והמסע המשיך דרכו בגשם. בקרבת הכפר יהודיה נעצרה שוב השדרה: אחד הלוחמים קיבל התקפת-לב. הכוח השתהה במקום, עד אשר קיבל החולה את הטיפול הדרוש. החולה הושאר במקום, עם הוראה לנוע בחזרה לאחר שיתאושש, והתנועה נמשכה.

משחצו הכוחות את איזור גת-רימון וקרבו ליהודיה, השתנו פני הקרקע: במקום הליכה קלה בחולות, בהם מתחללים המים במהירות, החלו לבוסס באדמה כבדה וטובענית, מלאה בשלג-ליות. הבוץ דבק לנעלי הצועדים וקצב התנועה הואט. לבסוף עבר הכוח את הכפר יהודיה והגיע לקרבת הכביש.

לפני הכביש עצר הכוח, וחולית החבלנים (כוח ד'), שתפקידה היה לחבל ברשת החשמל, יצאה לדרכה. הכוח כולו חצה את

מרחש-קרב של הפשיטה

- מול שדה-התעופה, במחנה צבאי מזרחית לכביש לוד (כיום „מחנה ישראל“), חונה גדוד חיילים אפריקאיים.
- בשדה מוצבים שני זרקורים: האחד בתחנת הרכבת שמול השדה, והשני על מגדל הפיקוח. זרקורים אלה מאירים מדי פעם את השטח.
- שדה-התעופה מוקף כולו גדרות-תיל.
- תאורת שדה-התעופה והזרקורים קשורה לרשת החשמל הארצית.

תכנית הפעולה

כונת הפעולה היתה — להשמיד את המטוסים הצבאיים החונים בשדה-התעופה. השיטה — הוחלט לפוצץ את המטוסים לאחר שאיזור הפעולה יבודד, רשת החשמל תנותק והתוקפים יפרצו לשדה בשני כוחות. שעת ה„ש“ נקבעה ל-272030 (שעה זו תואמה גם עם הכוחות בסריקין ובקסטינה).

כוחות ומשימות

כוח א' — בהרכב של שלוש חוליות בנות חמישה לוחמים כל-אחת, ובפיקודו של מפקד הפעולה — יפרוץ לשדה-התעופה

חולית האבטחה ענה „ידיד” והמשיך לנוע. כל הכוחות חדרו לשדה משני צדי המסלול, שלאורכו היו פוזרות קבוצות מטוסים. הכוחות התפצלו למשימותיהם — כוח א' לצדו הימני של המסלול, כוח ב' לצדו השמאלי וכוח ג' תפס עמדות מול ריכוז השריוניות.

כל אותה שעה המשיך הרמקול לשדר את הקריאה: „היכוננו, היכוננו הממזרים באים!” אך מכאן ואילך התרחשו הדברים במהירות. האבטחות הצמודות התפרסו, והחבלנים החלו מכינים במהירות את פיצוץ המטוסים. מטעני חומר הנפץ הונחו במקום שבו מתחברות הכנפיים לגוף המטוס. לפתע התגלתה קבוצת חיילים שהתקדמה לעבר המטוסים מכיוון מזרח. האביטחה פתחה באש ובמטח רימונים. נפתחה אש מכל עבר. דומה היה, כי החיילים הבריטיים איבדו לחלוטין את חוש הכיוון.

ניתן אות להפעיל את המטענים, ולאחר-מכן — אות הנסיגה. המטוסים החלו להתפוצץ ולעלות באש. שדה התעופה הפך מדורות-מדורות. הזרקורים מעבר לכביש ומגדל הפיקוח הופעלו, אך בגלל הגשם לא הועילו כמעט. הכוח החל בנסיגה, כשמפקד הכוח מסמן במטפחה לבנה ובמשרוקית את כיוון הנסיגה. האש וההתפוצצויות מכיוון שדה התעופה נמשכו, אך הכוח כולו כבר נמצא בשטח מת, מעבר לגדרות, והתארגן להמשך התנועה. בשדה בערו אחד-עשר מטוסים.

הנסיגה

נערך מפקד, והתברר כי איש לא נעדר ואיש לא נפגע. הכוח החל לנוע. לפתע הבלית אור זרקורים ונשמע רעש שריוניות מאחור; הכוח דמם במקומו. אור הזרקורים כבה, ורעש השריוניות נדמם (לאחר-מכן הסתבר, כי השריוניות שקעו בבוץ). הכוח המשיך בתנועה וירד לנחל עריף. בחסות הנחל הוכרזה מנוחה. לאחר המנוחה המשיך הכוח בנסיגה. כאשר התקרבו הסיירים אל כביש בית-דגון-יהודיה, הבחינו במשוריין הער מד על הגשר. ניתן אות, וכל הכוח קפא במקומו. תחילה רצה מפקד הפעולה לתקוף את המשוריין ולפרוץ את הדרך, אך לאחר שיקול נוסף החליט להמתין ולבדוק את המצב. בעוד המפקדים שוקלים, הותנע המשוריין ועזב את המקום.

מכאן ועד לשטח הפיזור עברה הדרך ללא כל תקלות. בשעה 0400 הגיע הכוח לפרדסי כפר-גנים, מקום בו המתנה להם יחידה אשר קיבלה את נשקם. הלוחמים התרחצו, החליפו בגדיהם, סעדו והתפורו איש-איש למקום מגוריו.

סיכום

משימה זו בוצעה בשלמותה, למרות התקלות שאירעו בשעת התנועה ועליאף איחור של שעותיים וחצי משימת עת-ה"ש". בסיכום ניתן לומר, כי הגורם העיקרי אשר בזכותו בוצעה המשימה ביעילות היה הדבקות במטרה. למרות התנאים המשתנים, אשר יכלו להצדיק נסיגה ללא קיום מונע עם האויב, המשיך הכוח במשימתו וכיצע אותה בשלמותה.

כביש תל-אביב-לוד. תחילה נע הכוח במקביל לנחל אונז אך התנועה בשדות ועל גדות הוואדי הלכה וקשתה, ולא נותרה לצועדים ברירה, אלא לרדת לתוך אפיק הנחל ולצעוד בתוך המים. אחר חצה הכוח את כביש בית-דגון-יהודיה, יצא מנחל אונז והמשיך לנוע בשדות לדרום-מזרח, לעבר נחל עריף. כאשר הגיעו ראשוני הצועדים לנחל עריף נשמעו התפוצצויות מכיוון צפון. השעה היתה 2035 („ש” ועוד 5). דממה מעיקה השתררה בין האנשים — גורם ההפתעה אבד! הכוח בכפר-סירקין פתח בהתקפה. כוח קסטינה ודאי פעל אף הוא — וכל כוחות הצבא והמשטרה ודאי עברו לכוננות מלאה, ובמיוחד בשדות התעופה. זכר כשלונה של התקפת ה„הגנה” בשרונה היה טרי עדיין.

מפקד הכוח עצר את אנשיו כדי לנוח וכינס את המפקדים להתייעצות. הדעות היו חלוקות; חלק מהמפקדים טען, כי הכוננות בשדה תהיה ודאי מלאה, והוא יתוגבר בכוחות נוספים מהמחנות השכנים — „אנו צועדים לתוך מלכודת”. אך מרבית המפקדים טענו, כי יש להמשיך במבצע. משום שרק בלילה כמו זה קיימת אפשרות לבצע את המשימה. המפקד פקד להמשיך, ושוב התנהל המסע היגע במים ובבוץ.

בינתיים הגיע כוח ד', אשר צעד על הכביש, למקום פיצוץ רשת החשמל והמתין לשעת ה„ש”. בשעה 2035 שמעה גם חוליה זו את הד ההתפוצצויות, ולמרות שכיוונן לא היה ברור, החליט מפקד החוליה לבצע את משימתו. רשת החשמל פוצצה, והחוליה נסוגה לעבר פתח-תקוה.

בשעה 2220 נעצר הטור והועברה הודעה: „הגענו! אנו בקרבת השדה!” מתיחות ושמחה השתררו בין הלוחמים. הכוח עצר והחל מתארגן. המפקדים יצאו לסיוור נוסף כדי לבדוק את המצב. שעה שהתקרבו אל הגדר וצפו לעבר השדה, התברר כי:

● האורות סביב השדה כבו, אך האורות בתוך המחנה עדיין דולקים.

● שני אוהלי משמר, אשר בסיוורים המוקדמים נמצאו ריבוקים, נתפסו על-ידי יחידת חיילים.

● פריסת הכוח לביצוע התכנית המקורית תדרוש לפחות 40-60 דקות.

בעוד המפקדים צופים לעבר השדה, נשמע רעש מהמחנה ונקלטו קריאות חוזרות ונשנות, אשר שודרו מדי כמה דקות ממגדל הפיקוח — „היכוננו! היכוננו! הממזרים באים! הממזרים באים!”

הפריצה והחבלה

עקב השינוי במצב והרוחק בזמן הוחלט לשנות את התכנית; הכוח יפרוץ במקום אחד בלבד, כאשר הוא מתרחק מאוהלי המשמר, והאבטחות יוצמדו ממש לאיזור הפעולה.

כוח ב' נע לעבר הגדר, ביצע פריצה שקטה ללא כל תקלות, והכוח כולו החל לחודר פנימה כאשר חולית אבטחה מובילה. זקיף מאחת העמדות הבחין בצועדים וצעק: „עצור”. מפקד

בעיניים ישראליות

הצצה אל

ההדרכה בצבא ארצה

אלוף י. גביש

רשמי ביקור

צבא גדול ומורכב במנגנון ההדרכה הנרחב והמסועף שלו, כמבנהו ובשיטותיו, אפשר (וללא ספק גם נחוץ) לכתוב עליו מחקר־מטה מקיפים ושיטתיים. אך אין זה תפקידו של מבקר־אזרח. כסיכום ראשון ביכולתו רק להצביע על כמה קווי־אופי בולטים וחזיונות מאלפים. אך לפעמים דוקא הקיצור להערותיו של אזרח ואופין הבסוסי מאפשרים למסור משהו מרעננות הרשמים — ולתת דחיפה להמשך־מחשבת.

צעיה־הלחימה של צבא כזה גדול. לכן על הצבא האמריקאי קאי עצמו להכשיר את כוח־האדם, לתכנן את אמצעי־הלחימה הדרושים לפעולתו, לרכשם או אף לייצרם בתחומי ארצו.

בסיסי הדרכה

במה וכיצד מתבטאים התפקידים שהוטלו על צבא ארצה־ב בתחום ההדרכה? הבא לסקור את כוחות היבשה האמריקאיים נוכח עד מהרה, שתפיסתם מתבססת על ריכוז במתקנים ענקיים — ולא פיצול למתקנים קטנים־יחסית. בבסיס פורט־בנינג, למשל (שם נמצא בית־הספר לחיל־הרגלים) — מאה ועשרה אלף איש, מהם כששים אלף חניכים וכחמישים אלף אנשי סגל ומנהלה, כולל אזרחים. פרט קטן אך מאלף:

צבא ארצה־ב הוא צבא ענק, הממלא משימות רבות ורבי־גוניות — מכוננות למלחמה גרעינית עד לביצוע מעריכת הפעולות הכרוכה במלחמה זעירה.

ארגון־הברית רואה עצמה מסוגלת מבחינה צבאית לפתור בעיות שונות, המתעוררות והעלולות להתעורר בעולמנו, בעוד שאר המדינות כמעט ואיבדו את השיפעתן מחוץ לגבולותיהן ומחוץ לתחום הגנתן הישירה. על סמך כוחה ומשאביה המופלגים של מעצמתם, וכי מובן משום התפקידים המרובים אשר מדינותם מציגה בפני צבאם, הסיקו האמריקאים, שצבאם חייב להיות בנוכחות מתמדת לתנאי לחימה שונים ומגוונים. הם יודעים שאין ביכולת שום מדינה, מלבד ברה״מ, לבצע את כל תהליכי הפיתוח והיצור הנחוצים למערכת אמי

מיון

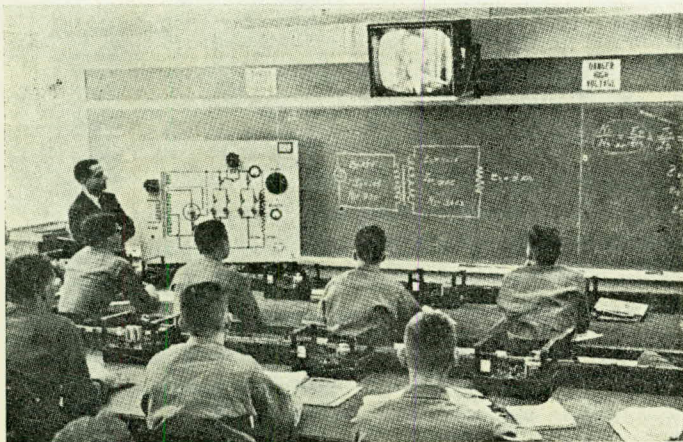
אחד העקרונות המנחים בצבא ארה"ב הוא הסלקציה; עקרון זה מופעל לא רק ביחס לאמצעי-לחימה מתאימים וליעדי-חימוש, אלא גם ביחס לכוח-האדם. שני דברים מאפשרים זאת: ה"מקוה" העצום של כוח-אדם העומד לרשות המדינה והחוק הגמיש של שירות-החובה. מדי שנה מחיילים רק כעשרים אחוז מהמתייצבים לגיוס, עובדה המאפשרת בחירת האנשים המעולים ביותר מכל הבחינות: השכלה, כושר גופני, מנטליות וכו'. ממילא, מקל הדבר בצורה מרחיקת-לכת על התווית תכניות אימונים בעלות רמה גבוהה, הגשמתן והעברתן למעשה.

מסגרות גדולות

עיקר חשוב אחר הוא הדרכה בהיקף רחב, במסגרות-אימון גדולות. ההדרכה במסגרות אלה אינה, אמנם, מטרה בפני עצמה; אך היא נובעת במישרין מה"יצור ההמוני" של גייסות אשר לו נזקקים האמריקאים. אין הצבא האמריקאי יכול להרשות לעצמו מסגרות מצומצמות, כשהוא "מייצר", למשל, כ-20,000 קצינים בשנה. אי-אפשר להכשיר 20,000 קצינים בכיתות-הדרכה בנות עשרה אנשים. אותו שיקול עצמו מביא גם להכרח במסגרות גדולות בהדרכת-טירונים, וכן לגבי ההדרכה החילית ברוב חילות צבא ארה"ב. כמה תנאים לשיטה זו: ריכוז אמצעים; פיתוח דרכי-הדרכה; מדריכים מעולים. נתחיל מן האחרון. האמת היא, שקל יותר למדריך בינוני להדריך עשרה אנשים, מאשר למדריך טוב — להדריך מאה איש. במתקני-האימון של צבא-ארה"ב מדריכים בדרך-כלל מאה ואף מאתיים איש במסגרת אחת. נקל להבין, כי המדריך זקוק לידיעה יסודית ולנסיון רב בהדרכה כדי שיוכל למלא כראוי את הנדרש ממנו. סגולות אלו ניקנות רק משך שנות הדרכה רבות — כלומר, תוך שירות במסגרת צבא-קבע.

בפיתוח טכני של עזרי-אימון השיגו האמריקאים רמה גבוהה. למשל, בשיעור קשר המועבר ל-200 איש, מקבל כל חניך מכשיר-קשר הניתן לפירוק, עם כל סוגי המקלטים והמשרדים האפשריים הנלוים לאותו מכשיר. את המכשיר מחברים לרשת רדיו; סידורי-השתקה מיוחדים מאפשרים ל-200 איש לעבוד באותו חדר בלי שהאחד יפריע לחברו.

שיעור קשר

בבסיס מצויות חמש-עשרה אלף מכוניות. בפורט-נוקס (בסיס של חיל-השריון) — ששים אלף איש; שוכנות בו שתי דיי-ביזיות ובריגדה מיוחדת לצורכי הצגות והדגמות, ומלבדם שש מאות טנקים.

הסכומים המושקעים בבסיסים אלה הם פנטסטיים; בהקמת בניני המפקדה וחדרי הלימוד בפורט-בנינג, למשל, הושקעו עשרה מיליון דולר.

הבסיסים מוקמים במקומות, המאפשרים אימונים מכל הסוגים. הם הורחקו ממרכזי-ישוב (צעד נועז), שיכנו בהם את כל הקצינים ודאגו לכך, שבבסיס יהיו תנאים אידיאליים. חישובי התכנון הצבאי האמריקאי הם לטוח ארוך: אין הם מסתמכים על מתקנים ארעיים או ניידים. הקצינים המגיעים למקום יודעים, שהבסיס קיים כבר זמן רב — כמאה שנה — ויתקיים עוד זמן רב. אין פירוש הדבר, כי אין שינויים כלל; לעתים מבטלים בסיס או מתקן מטעמי חסכון או מטעמים אחרים (בעיקר בתחום התחזוקה). לעומת זאת, השינוי העיקרי היחיד, הנראה במתקני האימון העיקריים, הוא זה, שנועד להתאים את היקף המתקנים לצרכיו המתרחבים והמסתעפים של הצבא.

הדרכה לתכלית

יש לזכור, שהצבא האמריקאי מכשיר עצמו לתכלית, ומשום כך עוסקים הרבה בניתוח עיסוקים ובניתוח משימות — ובדרך זו מרכיבים מסלולי-הכשרה או מסלולי-אימון, שהם, לדעתם, היותר נחוצים והיותר תכליתיים לצבאם. השאיפה לתכליתיות מוצאת ביטוי גם במגמות-יסוד של ארגון הצבא. כל דיביזיה מיועדת למשימה אחת בלבד: ממוכנת או משוריינת, רגלית-ממונעת או מוטסת — ועתה גם "ניידת אויר". בדרך כלל מיועדת דיביזיה במיוחד לזירת-לחימה מסוימת — משימה זו, או מכלול-משימות מסוג זה, עליה לבצע בצורה יעילה ביותר, כתוצאה גם בכוחות-הקרקע הלוחמים קיימים גופים, המשתמשים באמצעי-לחימה שונים ובשיטות לחימה שונות. דוגמה לכך משמשים "המרנס", הקשורים אגב, ארגונית לצי — אך כל כוח משיג שיאים בתחומו שלו. למשל, הדיביזיה מסוג חדש-מעיקרו, שכבר הוזכרה על-ידי, הדיביזיה-ניידת-אויר — ששמה הרשמי מנציח עוצבה נודעת, היא "דיביזית חיל-הפרשים הראשונה" (First Cavalry Division) — לרשותה הבלעדית ארבע מאות מסוקים. משימתה לכאורה כללית מאוד, אך עם זאת מוגדרת מאוד: פעולה עצמאית בעומק, ללא תלות ביתר הכוחות. סיוע אוירי, תובלה אוירית, וסיוע ארטילרי — כל אלה היא מקיימת בתוכה, או מקבלת בנפרד וללא תלות באחרים. לכן אין כל דמיון בינה לבין דיביזיות אחרות כאשר לסוגי הפעולות האפשריים ולאורחות ביצוען; זו תופעה חדשה לגמרי בהשוואה לדיביזיות המוצנחות במתכונת המקובלת.

הגורם הכספי אינו גורם כה מכביד בצבא ארה"ב כמו בצבאות אחרים; ננקטים אמצעי-חסכון לא מעטים ולעתים אף המוריס, והחסכוניות מסתמכים בעשרות, אף במאות מיליוני דולרים. העקרון המכון את החסכון: יעילות מכסימלית ובהינתן המתאים והנחוץ. לכל מטרה חיונית ניתנים הכספים הדרושים, אפילו כשהסכומים ענקיים.

לתכלית ספציפית. כאשר המטרה היא הכשרת אדם למקצוע טכני מסוים — אין צורך ללמדו את הפיסיקה כולה, הטכניקה כולה, המתמטיקה כולה, וכך־הלאה — אלא רק את הדרוש להבהרת אותו תחום מסוים בו הוא מתמחה. מגישת־יסוד זו נובעת כמה מסקנות שימושיות, המאפשרות לחסוך במשך הזמן הכולל הנדרש להכשרת כות־אדם מקצועי. לכל מקצוע ספציפי מוציאים לאור ספר, המאפשר לחניך לימוד עצמי עוד בשלב קדם־צבאי. לפיכך גם החלוקה למקצועות־משנה מוגדרת מאוד. בדרך זו, של ריכוז מאמץ־הלימוד רק לחומר ההכרחי, יכולים האמריקאים להכשיר אנשי־מקצוע בפרקי־זמן שהם, יחסית, קצרים ביותר.

הרי דוגמה למתודיקה זו: בקורס גבוה לענייני הלחימה־הגרעינית, שנערך ב"פורט־לונורת" (ביה"ס לפיקוד־ומטה), אין החניך נשאל על התהליכים הפיסיים של הפיצוץ הגרעיני (כגון: מהם הפרוטונים ומהם הנויטרונים?), אלא שאלות כגון: מהו טנח־הבטיחות שעל גייסותינו לשמור בעת פיצוץ גרעיני על הקרקע? בשאלות מסוג זה ייתקל החניך במהלך כן של הקרב.

כדי לחפות על קוצרו, ובכמה ובכמה ארצות גם על קיצור רו, של משך שירות־החובה, משתדלים עתה הצבאות הגדור לים לקצר את משכי ההכשרה בהתאם. האמריקאים עצמם מודים, שההכשרה המוקנית לאנשים בשלב הראשון של האימון הצבאי אינה יסודית. לפי שיקולם, יקבל משרת־החובה הכשרה נוספת משך שירותו ביחידה; לעומתו, אב־שי קבע ממילא ישרתו זמן ארוך, כך שאין צורך להזדרז ולהקנות להם את כל הידע הדרוש מיד עם הגיוס. כמרכן אין האמריקאים מודרזים לשלוח קצינים לקורס מפקדי פלוגות כל עוד לא התחייבו לשרת בצבא־קבע — אין הם מעוניינים להשקיע כספים באדם שיעזוב את השירות לאחר זמן־מה.

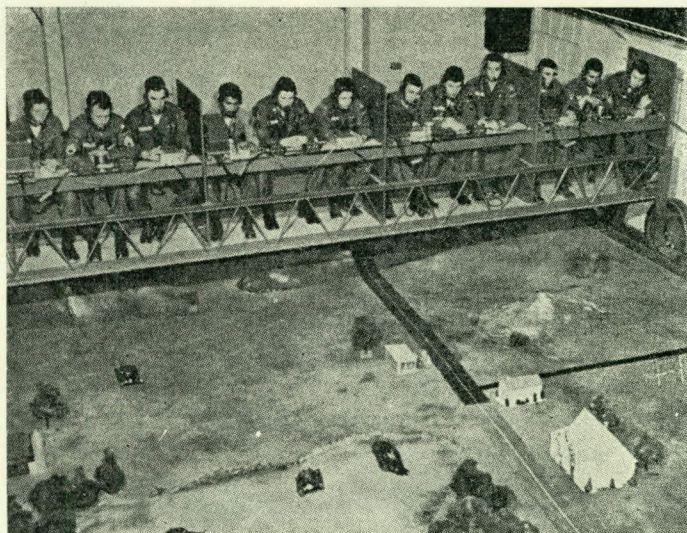
נימוק אחר להכשרה שטחית־יותר או חלקית־יותר, המוקנית לחלק מכוח־האדם בצבא האמריקאי, היא התחרות עם השוק החופשי. מכונאי שקיבל הכשרה טובה הדרושה בשוק־העבודה מעדיף לעזוב את הצבא ולהיקלט בשוק החופשי; כנגד זאת, אם לא התמחה בשלמות במקצועו (או קיבל הכשרה רק במקצוע־משנה צר, ביחוד בתחומים ששימושם צבאי בלבד) ולא הוסמך — רב הסיכוי כי ימשיך בשירותו. גם אפשרויותיו הגדולות של הצבא האמריקאי מאפשרות לו לנהוג בדרך של הכשרה מוגבלת־יותר לחלק מהעובדים הטכניים שלו. צבא עשיר כמו זה יכול להרשות לעצמו, במקרים רבים, להחליף מכללים במקום לתקן את הישגים, ולכן אין מורגש בו כל כך הצורך באנשי־מקצוע שתפקידם תיקון מערכות.

קצונה אקדמאית

שמות לב רבה מוקדשת להכשרת הקצונה. ברור להם, שבצבא חדיש אין כמעט מקום לקצינים חסרי הכשרה אקדמאית. אחד המוסדות החשובים המקנה השכלה גבוהה לאנשי־צבא הוא בית־הספר הנודע לקצינים, "ואסט־פוינט". מוסד זה קולט כ־800 איש בשנה, כך שקשה ביותר להתקבל בו — רק אנשים מוכשרים ביותר, או בעלי קשרים טובים (יש צורך בהמלצת נציגיה של אותה מדינה בסנט ובקונגרס)

בשיעור אחר בו נוכחתי, בבסיס חיל־חימוש, לימדו את עבודת המנוע. באולם ישבו 150 איש. ההרצאה נמסרה מעל־גבי רשמקול, וכל חניך חזה בהדגמות שניתנו במכשיר טלוויזיה אישי, שנמצא מולו. כל חניך יכול היה להפסיק את ההרצאה באמצעות לחיצה על כפתור, לשאול שאלה — ולקבל את התשובה בלי להפריע ליתר החניכים.

דוגמה אחרת: בשיעור "טקטיקה זעירה של טנקים" יושבים צותי־טנקים במוגבה במבנה־ענק, ומולם, נמוך יותר, מגרש ובו טנקים מיניאטוריים; לכל חניך טנק שלו, אליו הוא מעביר פקודות (לנוע, לאגוף וכו'). בטנקים מותקנות מצל־מות טלוויזיה, המעבירות לטלוויזיה שלפני כל חניך רק את המראה שנראה מתוך הטנק. מתקבל רושם כמעט מציאותי של "שדה קרב"; ונוצרת אפשרות לפתח "מלחמה", שבה טועמים החניכים קצת מטעמן של הערכות־מצב מהירות וקבלת־החלטה מיידית, הנדרשים ממפקדי טנקים במציאות.

שיעור "טקטיקה זעירה של טנקים"

ההשקעה הכספית העצומה באמצעים אלה להוראת שיטות־הדרכה כדאית ומשתלמת, כאשר התכנון הוא לטוח ארוך ומספר החניכים גדול, כלומר: כאשר רבים המחזוריים, העוברים בזה אחר זה דרך מתקן אימונים. הרי דוגמה אקטואלית: המחיר שמשלמת מערכת־ההגנה של ארה"ב כדי לבנות בבסיס של "המרינס" כפר ויאט־נאמי "של ממש" — כולל אפילו תרנגולות, חזירים ויתר בעלי־החיים בהם עשוי להיתקל הפטרול הנכנס לכפר — זול מהמחיר שהיתה משלמת בכסף ובכוח אדם, לו שלחה את חייליה להתנסות בכפר "חי" בו־יאט־נאם.

רמה טכנית

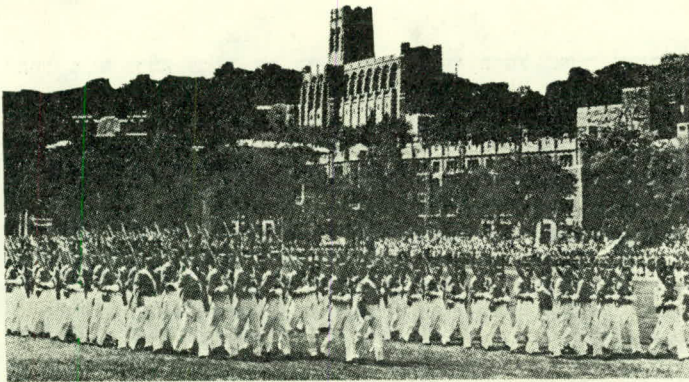
הרמה הטכנית הגבוהה הקיימת בארה"ב בכל השטחים מתבטאת גם בהדרכה בצבא; תכופות יכולה הכשרה זו להשתמש אף בשיטות ובפתרונות שכבר הונהגו במוסדות השכלה או במוסדות לימוד אזרחיים. בתי־הספר האמריקאיים מנהיגים עתה שיטה חדשה להוראת מקצועות שונים: לימוד

בצבא האמריקאי מגע אישי בין החניך ובין המדריך. הסלקציה החמורה בכל השלבים והרמות של סולם-האימון מביאה לתחרות קשה בין החניכים, שמידת הצלחתם בשיעורים תהא מכרעת למקומם בסולם השירות — וכתוצאה מכך, גם בסולם החברתי (יתכן גם שגורם זה מקל לשמור שם על משמעת ועל אגירתה של דריכות).

סיכום

בפתח מאמר זה צויין, כי כל הדברים שהועלו בו הם רשמים מביקור קצר בארצות-הברית. לא ניתן במסגרת זמנו וקצבו של ביקור זה להתרשם יותר מאשר מהקיום הכלולים, העיקריים. בהסקת המסקנות מהתרשמות זו עלינו לזכור,

תסדר ב, ואסט פוינט

שאינן צבא מדינה אחת דומה לזה של אחרת. הנתונים, האפשרויות, הצרכים, המשימות — תמיד יש בהם שוני ממילא, לא כל מה שמתאים לצבא אחד, יתאים גם לאחר. כמו-כן סבור אני כי, ביסודו של דבר, אין צבא יכול להיות נבדל ברמת חייו ובאמצעיו מרמת-החיים ומהאפשרויות הקיימות בארצו. בארצות-הברית אין פער בין רמת האפשרויות המקוימות בצבא לבין זו שמסביבו; ומה שנסקר בקצרה כאן, כאופייני לצבא — תואם את רמת-החיים ואת האפשרויות הכלליות. גורמי-יסוד אלה חייבים להשפיע על הסקת המסקנות. אין לי ספק, למשל, ששיטת ההכשרה של הפיקוד שלנו הולמת את תנאינו יותר מאשר שיטת ההכשרה הנהוגה בצבא ארה"ב — אשר ודאי הותאמה במיוחד, על יסוד נסיון רב, לתנאינו ולצרכיו שלו.

אך יכולים אנו ללמוד מהאמריקאים לא מעט כאשר לשיטות הדרכה ולאמצעי הדרכה — כתנאי שנוכח כל הזמן את ההבדל באמצעים ובמימדים. זאת ועוד: לי-מוד זה — צריך שיבוא יותר להוסיף מאשר להחליף. סבורני, כי שיטת ההכשרה במסגרות קטנות, המגיעה אישי בין החניך והמדריך — לאלה אין תחליף. המזיגה הנכונה בין יסודות אלה לבין הניתן ללמוד מלקחי-נסיונם המאלפים של צבאות אחרים — זו ודאי הדרך הנכונה ביותר, והעשויה לתת את פריה.

מצליחים בכך. ממוסד זה יוצאים קצינים מובחרים, ורבים בהם אלה שהשירות הצבאי הוא מסורת במשפחותיהם.

כיום, רוב הקצינים בצבא-ארה"ב הם בוגרי מכללות אזרחיות. שנמנו עם „היחידות להכשרת קצינים" בתוך האוניברסיטאות וגויסו לצבא בתום תקופת לימודיהם. משך שנות הלימודים מנוצלות החופשות לאימון (בדומה לשיטת העתודה האקדמאית הנהוגה אצלנו). בתום לימודיהם הם עוברים קורס קצינים וקורס השלמה-חילית.

קבוצה אחרת של קצינים כוללת מספר לא-רוב של אנשים, שרוכשים השכלה אקדמאית אגב שירותם כחוגרים, ואחר כך מתנדבים לקורס קצינים. קצינים אלו הם אמנם בדרך-כלל מפקדים טובים, אך גילם המבוגר ימנע מהם להשיג דרגות-פיקוד בכירות. הפיקוד הבכיר מקבל הכשרה יסודית בסידרת קורסים ספציפיים לכל חיל; „כמפגשים" בין-חיליים משמשים להם בית-הספר לפיקוד ומטה, ולבסוף — „בית-הספר למלחמה". כל הקצינים עוברים קורס מ"פ"ם וקורס מג"דים (קורס המ"פ"ם נמשך יותר מחצי שנה). מלבד זאת הם מקבלים הכשרה במשך שנה בפו"מ ועוברים קורסים מקצועיים רבים, השתל-מויות קצרות ועוד.

האורח מתרשם, שקיימת בצבא ארה"ב שכבת-קצונה בעלת ידע צבאי-מקצועי מעולה, אך מדי-פעם נראות גם מגבלות שונות. אחת החמורות באלה היא, כנראה, צרות מסוימת של אופקים ומחשבה. הרושם הוא כי הקצינים שלנו מתמצאים בשטחים רבים יותר, ומת-ענינים במעגל-נושאים רחב יותר.

משמעת

הצבא האמריקאי הוא צבא ממושמע וחדור הכרה לאומית. לגבי קצין ולגבי חייל-מקצועי המשמעת היא הבעת הערכה וכבוד לעצמו ולצבא בו הוא משרת — ולא בזיון או השפלה. ערכו של החייל האמריקאי עולה בעיני עצמו כשהוא מצדיע וחולק-כבוד למפקדיו.

אין ספק, שחשיבות רבה נודעת גם לתנאים החומריים של השירות הצבאי. בצד ערכים וגורמים פסיכולוגיים אלה, השירותים המעולים והתנאים הכלכליים והסידוריים הניתנים לחייל האמריקאי מסייעים לא-מעט לקיום המשמעת ולגיבוש היחס החיובי כלפי השירות הצבאי.

כיון שהאמריקאים מתבססים על שיטת הדרכה המונית, המלווה שימוש במכלול מגוון של אמצעים טכניים שונים, על המדריך להתמחות בתפקידו בצורה מושלמת. אחת הדרכים להשגת רמה גבוהה היא הנוהג, לפיו על כל מדריך בבסיס-הדרכה לנהל מדי-פעם שיעורים לדוגמה בנוכחותו של מפקד הבסיס או של המדריך-הראשי.

עליו לחזור ולערוך את השיעור עד שיצא מושלם תחת ידיו. אין הוא בודד-לנפשו במשימה זו: לעזרתו של המדריך עומד צות בעלי-מקצוע ועוזרים, בהם: מסריט, מוזיכרוות, מטפל בתאורה ועוד כיוצא-באלה. גם מטבע זה — מתרשם הנך, כי שני צדדים לו. בגלל המסגרת ההמונית אין מורגש

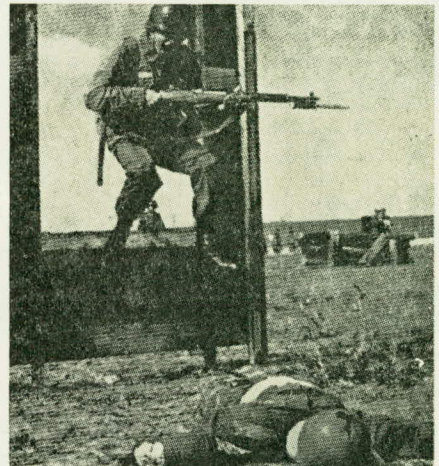
דפי חי"ר

מסלול מכשולים

בצבא ארה"ב

החייל מגיע לרמה גבוהה של כושר-גופני על-ידי תרגול ואימון שיטתיים ומאמצים, הנערכים בתנאים קשים, הן ביום והן בלילה. מעבר מסלול-המכשולים נכלל קודם רק בתוכניות-האימונים של יחידות לפעולות מיוחדות. כיום מתאמנים בכל כוחות-היבשה של צבא ארה"ב במעבר מסלול-המכשולים; בכל בסיס-הדרכה כבר הותקן מסלול כזה. במסלול — מכשולים ודמייים שונים, אורכו 300 מ', והוא נבנה בדרך כלל בשטח חולי משופע במכשולים טבעיים (נחלים, גבעות, ואדיות). מעבר 50 מ' של המסלול בפחות מ-30 שניות נחשב להישג טוב.

לצרכי התרגול, מאורגנים החיילים בצוותי הסתערות בני 10 חיילים כל אחד (בדרך כלל — כיתה). אחד מהצוות ממונה על-ידי המדריך למפקד-הצוות. בשעת ביצוע התרגול נמצאים המדריך ועוזר ריו סמוך למסלול המכשולים, כשהם עוקבים אחרי הפעולות מתורגלות ומעירים בו במקום על המגרעות בביצוע. לפי פקודתו של מפקד-הצוות עוברים החיילים להסתערות, מתגברים על הים מכשולים השונים ופוגעים במטרות.

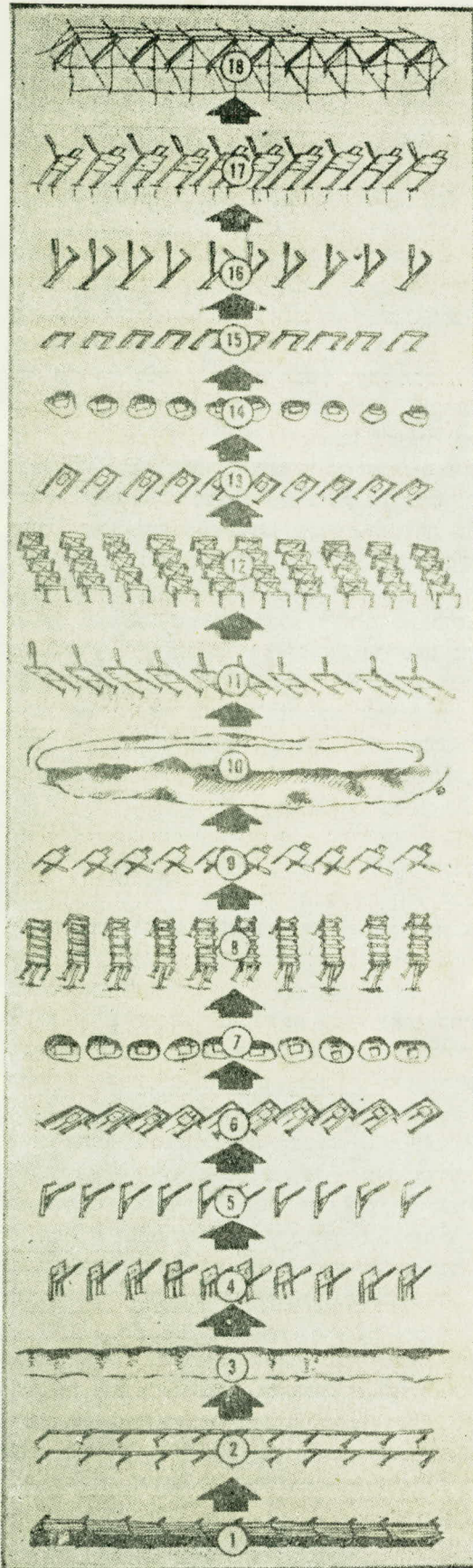
מכשול לקרב-כידונים

דלגנית אפקית

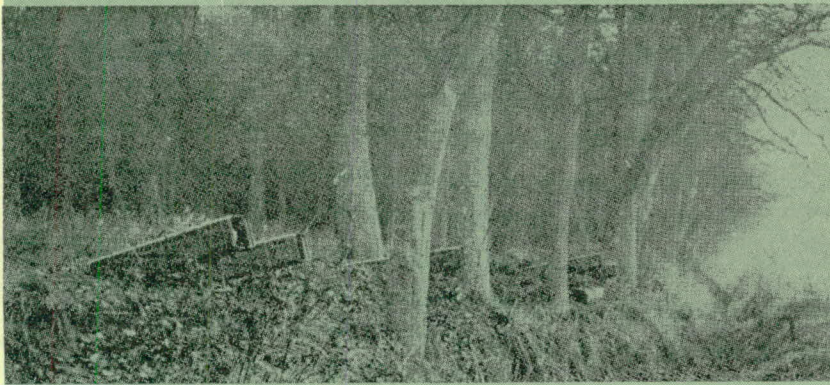
מסלול המכשולים:
(לפי מקור טוביטי)

- 1 — קיר-עץ (גובהו — 183 ס"מ);
- 2 — מחסומים; 3 — תעלה (רוחבה — 183 ס"מ);
- 4, 6, 11, 13 — דמייים לדקירה בכידון; 5, 9, 16, 17 — דמייים לביצוע מכת'קת; 7, 14 — מכתש, בו מוצבות דמויות באלכסון; 8 — דלגנית אפ' קית; 10 — בוך; 12 — מנהרה (61×61 ס"מ); 15 — מחסום-עץ (גובהו — 110 ס"מ); 18 — גדר-חיל.

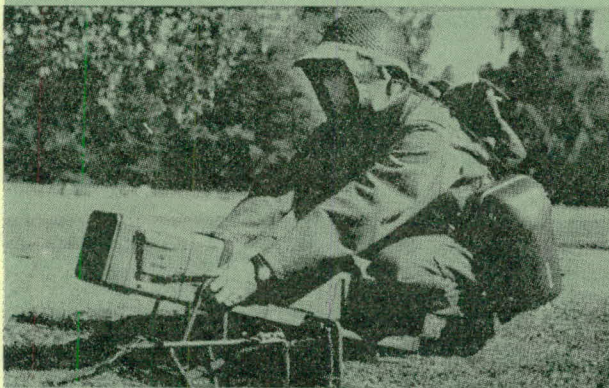

טיל נ"ט "בנטאם" בחרמ"ש השבדי

החרמ"ש השבדי מצוייד במיטב הציוד. כל לוחם הרמ"ש המוש בנשק תקני הנוסף לנשק האישי: בטיל מונחה נ"ט "בנטאם", כך שבידי אנשי החרמ"ש האפשרות לפעול הן כרובאים הן כטילנים.

כיתת החרפ"ש, המונה שמונה חיילים, יכולה להפעיל סוללת טילים נ"ט (ראה תמונה עליונה). כמובן, שדבר זה מחייב הכשרת לוחם החרמ"ש גם כנוטרטילים, נוסף להכשרתו הרגילה.

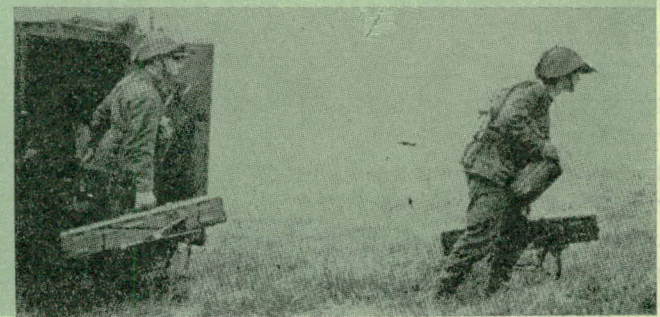
3. הצבת הטיל ליריה

4. כיוון ויריה

1. כיתת חרמ"ש בתוך נגמ"ש, עם נשק אישי וטילים נ"ט "בנטאם"

2. ירידה מנגמ"ש

היום, באמצע המאה העשרים, מתגבש המושג „לוגיסטיקה” בצבאות החדשים כמושג היסוד, החולש לא־במעט על מגמות התפתחותם, משפיע על ארגונם ועל אורח־אימונם ומשתלב שילוב חיוני בחיי־המשק הכלכליים של המדינות המקיימות צבא משלהן.

מושג אחר, שצץ ועלה על במת ההיסטוריה בת־זמננו, הוא המושג של „עמים מתפתחים”. כיום מקיף הוא, בודאי, כמחצית פני כדור־הארץ, או אף למעלה מזה (להוציא, מצד אחד, עמים, שנחשבים כבר ל„מפותחים” — ומצד אחר אולי אחדים, מעטים־מאוד, שמוקדם עדיין לכנותם „מתפתחים”).

אין, כמובן, כל קשר אורגני או סיבתי בין שני מושגים אלה. אך יש להם נקודת־מפגש, העשויה למלא תפקיד חיוני בחייה ובאפשרויותיה של אומה מתפתחת; ואין צורך לומר, שהיא קובעת במידה מרחיקה־לכת את טיבו, דמותו ואפשרויותיו של צבאה.

זהו נושא נכבד ונרחב, אשר טרם היה הסיפק ללמדו במלואו — ואולי טרם נצטבר נסיון מספיק, שיאפשר „סיכומים אחרונים” והסקת מסקנות סופיות. אך אין זה כלל מוקדם להציץ הצצה ראשונה לתוכו. ישראל — הריהי, אליבא דכל הדעות, „מדינה מתפתחת”; קצב התפתחותה, שהינו מהיר למדי לעומת מדינות צעירות אחרות, אינו צריך להעלים מעינינו את עובדת שותפות־היסוד שבין בעיותיה וגורלה־היא לבין אלו של שאר המדינות החדשות והמשתחררות. ודאי שיש לישראל ענין במהותו ואופיו של „מפגש” זה שבין גורם־יסוד צבאי־כלכלי־טכני לבין זרם ההתפתחות המדינית־לאומית בת־זמננו.

במאמר הזה מוצגות בחינות שונות של הבעיה; בחוברת הבאה יובאו קטעי־המחשה. כאמור, טרם הבשיל הזמן ליותר מאשר „הצעות ראשונות” לתוך נושא זה. אך הענין שבהצעות כאלו מסתבר מיד מסקירתו של אל״מ צ. אלון.

התחלה קשה

ארגון הלוגיסטיקה בצבאות עמים מתפתחים

אל״מ צ. אלון

הגדרה פשטנית (שנדאי אינה מדויקת כל־צורכה) — כעמים שזכו לעצמאות בתקופה שלאחר מלחמת־העולם השנייה. מה הם איפוא הגורמים־המשפיעים העיקריים בצבאות של עמים־מתפתחים אלה? ומה הן בעיות־היסוד שלהם?

ירושת הקולוניאליזם

לא היתה אחידות במדיניות של המעצמות הקולוניאליות כלפי מושבותיהן, ויש שהיה שוני בין מושבה למושבה של אותה מעצמה עצמה. בדרך־כלל אפשר לומר, כי במידה שמעצמות קולוניאליות פיתחו במושבותיהן צבאות מבני־המקום, הרי החזיקום ברמה כזאת, שלא יהוו סכנה לשליטתן. על־כן לא פיתחו מסגרות של עוצבות גדולות, לא נתנו לבני־הארץ להגיע לדרגות גבוהות, לא הכשירום כקציני־מטה וכר. למרות זאת, הטביעו המעצמות הקולוניאליות חותם עמוק על מושבותיהן; ובמקרים רבים השאירו אחריהן מסורת של ארגון, שיטות־לחימה וסגנון — דבר המורגש כיום היטב בכל הצבאות של העמים המתפתחים. המבקר באחד מצבאות חדשים אלה

קשה לכרוך בנשימה אחת את כל „העמים המתפתחים”; במקרים רבים אופיים ובעיותיהם שונים לחלוטין. מה, למשל, הדמיון שבין פפיסתאן ובין סומאלי, פרט להיותן ארצות מוסלמיות? מה המשותף למצרים ולקונגו, פרט לעובדה הגיאוגרפית של הימצאותן באפריקה? אופי העמים שונה, צבא־תיהם שונים ובעיותיהם שונות.

גם ברקעם הצבאי נבדלים העמים־המתפתחים זה מזה: יש שהתחילו לבנות את צבאותיהם לא מכבר, והתחילו מ„אלף”; ויש שעברם הצבאי תחילתו אף לפני השגת העצמאות — אם כלוחמי גריליה נגד המעצמה הקולוניאלית ואם כגייסות־עזר סדירים, במסגרת צבאותיהן של המעצמות (בעיקר במלחמת־העולם השנייה).

אך גם אם קשה לעשות הכללות, ניתן בכל זאת למצוא גורמי־יסוד, המשותפים לרובם המכריע של צבאות הארצות המתפתחות.

כידוע, לעצם המושג „עמים מתפתחים” — ישנן הגדרות שונות. לנוחות הדיון, נגדיר כאן את מושג „העמים המתפתחים”

הנייפנימי, יחס לאוכלוסיה המקומית, ועוד — כל אלה טעונות כנראה שינוי יסודי.

שינוי כזה במנטליות כרוך בקשיים ניכרים לקצונה המקומית. השינוי מחייב לרוב ויתור על מידה רבה של שררה ועל הפער הבולט הקיים ברמת החיים.

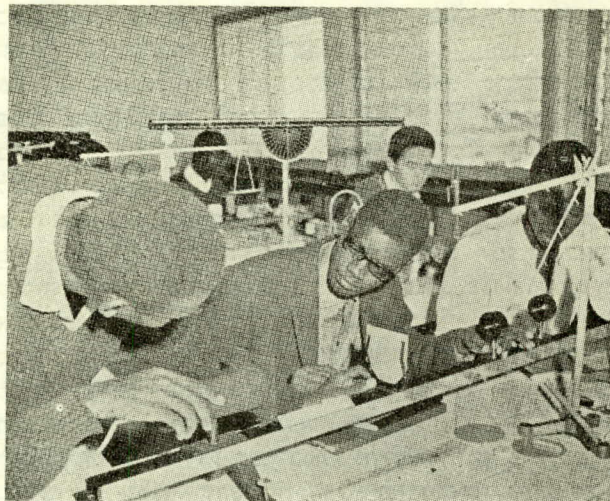
אכן, לא כל צבא ירש ירושה דומה. יש ארצות, שלא ירשו כמעט דבר מן המעצמות הקולוניאליות. לעומתן, ארצות כגון הודו (ובאותה מידה גם פפיסואן), או ישראל, הצליחו, אגב השתתפותן במלחמת-העולם השנייה, ליצור לעצמן גרעין פיקודי, שלמד, לפחות בדרגים הבינוניים, לחימה חדשה מהי, ורכשו חיסון-לחימה לגייסותיהן. ישראל התנסה אף בהקמת מסגרות צבאיות ראשוניות, ולו בצורה זמנית*. ברם, אם נציג לעצמנו שאלה כוללת — האם הירושה של השליטים הקולוניאליים הביאה לתוצאות חיוביות בתחום הצבאי — נצטרך במקרים לא-מעטים להשיב: „ספק רב“. לגבי רבים מבין עמים אלה — ואפשר דוקא במקרים בהם הירושה הצבאית לא היתה דלה כלל — יתכן כי מצבם בתחום זה היה טוב יותר, אילו אָמנם התחילו „מאלף“.

חימוש

רוב הארצות-המתפתחות הן עדיין עניות, ואין ביכולתן להשקיע השקעות גדולות בחימוש החדש. על כן היות הן, תחילה, על „מתנות“ — מקצת מצידון המתישן של המעצמות השליטות-מאתמול — ועל „עסקות“ — עם המזרחה או המערב, או עם שני הגושים גם-יחד. ל„עסקות“ אלה גונים רבים: קבלת נשק במתנה, רכישתו במחיר של „עודפים“, או אפילו עצם הסכמתה של מעצמה זו או אחרת למכור כלים חדישים. אולם הצרה היא, שלרוב אין עסקות כאלו מאוזנות בהרכבן, אפילו מן הסיבה הפשוטה, שרוב הארצות המתפתחות חסרות יכולת כלכלית עצמית; כך שהחימוש נמכר או ניתן להן בלי שתתלוו לו המערכת-הטכנית ההכרחית, ללא מערכות של חלפים, ובלי ידע תפעולי מספיק אצל מקבליהן. יתרה מזו, החימוש העיקרי נמכר או ניתן (היו זמנים שהכרנו כזאת גם אצלנו, בישראל) בלי „מערכת החימוש“: כלומר, בלי כל הסובב את כלי-הלחימה מה עצמו (בינוי, סדנאות, מתקנים ואביזורים לצורכי אימון נים — וכל שלד-היסוד של תחזוקת-הצבא).

נקל להבין, ש„מערכת-החימוש“ זו מורכבת לרוב לא-פחות מכלי-הלחימה עצמם, ותכופות אף יקרה מהם. כך נקלעים הצבאות הצעירים בין דרישה מובנת, ואולי אף חיונית לחימוש חדיש — לבין חוסר יכולת לקיים ולתחזק חימוש כזה בצורה מתקבלת-על-הדעת.

מכירת נשק היום היא כלי פוליטי רב-ערך. מעצמות גדולות, בעלות „אזורי-השפעה“ מדיניים או מדיניים-כלכליים, נותנות את הנשק, או מוכרות אותו, במגמה ברורה, שישרת את האינטרסים הפוליטיים שלהן; יש העושות זאת בצורה בולטת יותר, כשהן דורשות תמורה ישירה עבור החימוש — ויש המסתפקות בתמורה עקיפה-יותר. במקרים כאלה, על המושג בות-הקולוניאליות-לשעבר להיזהר, שמא תשתעבדנה מחדש

סיוע צרפתי — לימוד פיסיקה בסנגל

יבחין בכך בנקל — החל מצורת ההצדעה, המשך בסגנון היחסים בין הדרגות השונות וגמור במבנה החילות. החדר המשמש את הקצינים כמסעדה וכמועדון (Officers' Mess) דומה בניו-דלהי, בלגוס או בקמפלה; ותרגילי-הסדר במדגס-קר, בסנגל, או עד לזמן האחרון (ואולי אף כיום) בהודו-סין הצרפתית-לשעבר, זהים.

לעומת מסורת זו, המורגשת בתחומי הארגון והסגנון, היתה הירושה שבשאר השטחים דלה ביותר. המעצמות הקולוניאליות לא הקנו כמעט כל ידע במנהל ובלוגיסטיקה, בחשיבה צבאית, בידע הטכני ובניהול הצבא בדרג-גבוה. על כן, עם קבלת העצמאות נמצאו רבים מן הצבאות הצעירים במצב מביך. מפקדים בני-המקום, ששירתו בצבא הקולוניאלי בדרגות רב-סמל וקצין-זוטור, מונו לפתע לתפקידים בכירים והיוו את צמרת הצבא. עוד יותר קשה היה המצב בתחום הטכני. הצבא הצעיר מצא עצמו, לפעמים, מטופל בציד מורכב בלי שתעמוד לרשותו כל מערכת טכנית (בסיסים, אנשים וציוד) — של טיפול ואחזקה, של בדק והמצאת חלפים, של מתקני תחמושת או מחסנים-מכניים — אשר פיתוחה מצריך שנים רבות. תכופות, לא די בכך, שהשלטונות הצבאיים של המעצמות הקולוניאליות לקחו עמם את מעט המתקנים והציוד של המערכת הטכנית (אם היתה כזו במקום), אלא שבמקרים רבים אף נקטע הקשר אל העורף-הלוגיסטי הטבעי של הצבאות הצעירים; קרי, אל ארץ-המטרופולין, המעצמה הקולוניאלית של אתמול.

גם אותה ירושה שהושארה, לא היתה בה, במקרים רבים, ברכה רבה. הדוגמה שהוצגה על-ידי הפיקוד הבריטי, הצרפתי או הבלגי, לא התאימה כלל לתנאי הארצות המתפתחות, משקדלו גייסותיהן להוות חילות-עזר והחלו להתארגן כצבאות עצמאיים לכל דבר. יתרה מזו — לעתים נשארו במושבות-לשעבר משקעים, אשר אינם הולמים כלל את צרכיהם של עמים מתפתחים. באחדות מן המדינות החדשות הגיעו הדברים עד לקיצוניות. אך גם כשאין הדברים מגיעים לקיצוניות, הרי תופעות רבות — כמו הרכבה של שכבת הקצינים, הנוהריים גים המקובלים בשכבה זו, יחסי קצינים-חוגרים, שיטות אימון,

* זאת ועוד. הודו, וכמוה ישראל (אז — „הישוב העברי בארץ“), בנו במידת-מה את הפוטנציאל הצבאי שלהן, בשנות מלחמת-העולם השנייה, עקב פיתוח מזורז של תעשיות שונות, אשר שירתו או את מאמץ-המלחמה של בריטניה ובעלות-בריתה.

כלים ארגוניים וטכניים לתחזוקתו, ולמרות שלא היו ברשותם אפילו כל־תדלוק מינימליים לשריון בשדה.

● אחד הצבאות הקים כוח נכבד למדי — אבל עד היום טרם פיתח ארגון כלשהו להאכלת החיילים בשדה. הסיבה לכך: בימי־שלום אוכל שם כל חייל עם משפחתו (בבקתתו הסמוכה למחנה).

● לצבא אחר יש נשק חי"ר בריטי, שריון סובייטי וכלי־טיס צרפתיים. כתוצאה מכך הפכו מחנותיו למעין „בתי־קברות” של טנקים ומטוסים שנרכשו זה עתה. שכן צבא צעיר אינו מסוגל מבחינה טכנית להתגבר על ריבוי סוגיו וצורתיו של הציוד — דבר, הדורש התמחות ענפה, גיוון ציוד ועיתוד משוכלל של חלקים.

הגרוע מכל — לרוב אין הצבאות יודעים מה לדרוש, או מה לקנות; הם חסרים ידע טכני־בסיסי והתמצאות בצרכים. משום כך קורה לא־פעם, שהצבאות הצעירים רוכשים „פילים לבי־נים” רבי־רושם, שאינם תכליתיים כלל בשבילים.

תורת ארגון ולחימה

רוב העמים המתפתחים טרם הבהירו לעצמם לאיזו מטרה הם מקימים את צבאם. הם אינם יודעים עדיין להשיב על שאלות כמו: נגד מי יפעל הצבא? האם יילחמו עם בעלי ברית או בגפם? ועוד שאלות כיוצא באלו.

אשר לגודלו של הצבא — לא תמיד השיקולים הענייניים הם המכריעים. על־אף הנטייה להקים צבא גדול (דבר המיועד לא־פעם להפגנת כוח ולרכישת יוקרה, פרט לפתרון בעיות־הבטחון של המדינה) — יש מדינות צעירות, המעדיפות לצמצם את המסגרת הצבאית, למרות שהתנאים הכלליים אינם מצרי־כים זאת.

הסיבה — חשש מתפיסת השלטון על־ידי הצבא. אפשר להביא לדוגמה ארץ מזרח־אפריקנית, הזקוקה לצבא גדול וחזק, כדי לפתור בעיות בטחון אקטואליות בגבולותיה. למרות זאת היא מחזיקה צבא קטן בלבד, שכן נתנסתה נסיון מר בעבר הלא רחוק. מסקנה: במקרים רבים נוטים אִמנם העמים האפריק־איים להעלות את קרנם בעולם על־ידי בנין הצבא והרחבתו; אולם לרוב הם עושים זאת בזהירות רבה. גם כשנוקטים בקו ההרחבה — לא תמיד הצרכים המעשיים של העמים הם הקוב־עים את התכנון. בנית חיל־אוויר סילוני או צי־מלחמה הפכה

סיוע גרמני — הכשרת פלטים בבטיס הדרכה של חיל־הנדסה במערב־גרמניה

למעצמה כבירה זו או אחרת. יש ומתוך חישובי־אינטרסים משתדלות המעצמות לספק אותו חימוש, שלפי הערכתן ישרת אותן, בין במאבק הבינ־גושי העולמי ובין בגילוייו ה„אזוריים”. כתוצאה מכך, במקרים רבים לא מקבלת הארץ־המתפתחת חימוש מאוּן, העשוי לעשותה לעצמאית־באמת. הסיוע העיקרי שניתן לצבא מסוים הוא בשטח לוחמה־זעירה. במקרים אחרים ניתן הציוד בעיקר לחי"ר ולשריון; לרוב בהתאם ל„שיבוץ” שיועד לאותו צבא מסוים בלוח־השחמט של התכנון המתנהל במטותיה ובמשרדיה של המעצמה המספקת. למרות כל זאת עלינו להודות, כי במקרים רבים — אולי ברוב המקרים — גבולות יכולתה הכלכלית של מדינה מתפתחת הם שמגבילים את פיתוחו של צבא מאוּן בהרכבו החילי והעצמאי מבחינה טכנית־כלכלית־לוגיסטית.

במקרים קיצוניים, כשהחימוש הניתן מוזרם בכונה להבטיח את תלותו של הצבא הצעיר במעצמה אדירה, מורגשת לא־פעם, במצבים מסוג זה, הקפדה על זרימה איטית של חלפים, תחמושת ומערכות־עזר — והצבא הצעיר תלוי בספק. יש

סיוע קנדי — הכשרת צוערים טאנזאניים בבי"ט לקשר

מעצמות, שנוטות לסבך צבאות צעירים בתכניות רחוקות־טנה, מהן קשה ביותר להיחלץ; למשל: בתכניות־פיתוח משר־תפות בתחום זה או אחר, בהרחבה הדרגתית של זרוע טכנית מסויימת ועוד. אך בהערכות כאלו יש הרבה מן ההשערה. יש להודות, כי לפעמים הצבאות הצעירים עצמם „תורמים” לקשיים. אחדים מהם מתחרים על קבלת חימוש חדיש — למרות שבגלל המגבלות שהוזכרו לעיל, אין להם כל תקוה „לעכלו” כראוי.

תופעות אלו גורמות לכשלונות לא מעטים, הפוקדים כמעט כל צבא צעיר. אין זה מקרה, כי כשלונות אלה רבים בעיקר בשטח הלוגיסטי; ובתנאים שתוארו, קשה לצבא הצעיר להתי־גבר עליהם. ודוגמאות לכך נמצא לרוב; והבולטת שבהן היא אולי כשלון צבא־אג'יריה בהתנגשויותיו עם צבא־מרזקו — כשלון שנבע בעיקר מתקלות לוגיסטיות. ניתוח נסיונם של צבאות צעירים במרוצת השנים האחרונות מבליט מספר תופעות אופייניות:

● קרו מקרים, שצבאות קיבלו שריון, למרות שטרם פיתחו

כדי לצייד גודר חי"ר ולחמשו, לפי התקן הבריטי הקולוניאלי, יש צורך ב־500,000 דולר בערך; הקמתה של פלוגת טנקים עולה 2,800,000 דולר, וכיוצא בזה.

מקרה קיצוני של „משבר־אחזקה“

העיר ג'קרטה לבדה — על 2,900,000 תושביה — מכילה כמעט רבע מכלל הרכבה־ממונע אשר לאינדונסיה, ששית ממשאותיה ושליש מן המכוניות הפרטיות: 41,500 לעומת 88,500 המצויים בכל שאר חלקיה של ארץ־מרחבים זו, ששטחה מתקרב לשני מיליון קמ"ר ואוכלוסייתה מונה כמאה מיליון. אכן, בבירה זו „פקקי־תנועה“ תמי־דיים, המסוגלים „להתחרות“ עם הגרועים שבפקקים בכרכי־המערב. מכוניות „מרדס“ ו„קדילאק“ נעות בקצב של חילוון, כשהן עוקפות מהמורה אחר מהמורה, ובעונת־הגשמים משכשכות בשלוליות מים עמוקות. אין פלא שהן מתמוטטות תוך חודשים מספר, והופכות לגרוטאות מונחות בצדי דרכים מחמת היעדר אחזקה — וחלפים. בדצמבר 1964, מתוך 670 האוטובוסים שבג'קרטה (שכולם יצאו מבית החרושת שלוש שנים קודם לכן) נמצאו 500 במצב בלתי־ראוי לשימוש; אהון, אשר יש לשער כי אינו מגיע לשיעור התמותה הממוצע של רכב ממונע באינדונסיה. לעומת זאת, בשאר חלקי הארץ אין כמעט אמצעי־תובלה ודרכים חדישות (פרט לנתיבי־התיירים שביאווה ובאי באלי). המצב המורע עד כדי־כך, שאין עוד אפשרות לקיים בארץ מחזור־אספקה או לנהל כלכלה המושתתת על מסחר־חליפין.

מאז הולאמה התובלה הימית, ב־1958, הוחמר המצב בשטח זה הרבה יותר: מספרן של האניות גדל אמנם פי שלושה, אך הן מעלות הלודה בנמלים, בעוד אנשי־צוותיהן מכתתים רגליהם בחוצות הערים, כשהם ממתנינים לתיקונים אשר אפשר שלא יבוצעו לעולם. התעבורה בין האיים דומה שחורה עתה לקצב האיטי — אך עם זאת הציורי — של ימיה־ביניים: קצבן של סירות־המפרש בנוסח ילידי־המקום.

*

שורות אלו — מסקירתו של סופר מדיני ידוע, פרופ' ה ליוויט השביצרי, שראתה אור בשלהי דצמבר 1965 — מספרות אמנם על מצב־הדברים ב„לוגיסטיקה“ האזרחית באחת הגדורות והיומרות מבין המדינות החדשות (באינדונסיה); אך היא מדגימה בצורה נוקבת את בעיית־הסיוע המשותפת לתחום הצבאי והאזרחי גם־יחד בארצות שמשאביהן הטכניים אינם תואמים עדיין את מכלול ציודן החדיש.

אכן, כאמור, ההשקעה הבסיסית לרכישת הציוד היא רק תחילתן של הוצאות ללא־קץ, לצורכי אימונים, אחזקה, בלאי של ציוד, תחמושת, תספוקת וכו'. והרי הוצאות אלו הן רק חלק מכלל צרכיו של העם הצעיר. ממילא מתנגשת הוצאה עצומה זו גם בצרכי־המשק של העמים המתפתחים. עמים אלה נאבקים נואשות לגיוס כספים וידע טכני, כדי שיוכלו לסתום במהירות האפשרית את הפער העצום, הקיים בינם לבין העמים המפותחים. ההוצאות הגדולות להקמת צבא מעכבות את ההתפתחות הכלכלית, שהיא חיונית ביותר לפיתוחן של ארצות אלה מכל הבחינות ובכל התחומים.

ברם, בנייתה של המערכת־הלוגיסטית אינה מותנית בידע טכני ובכסף בלבד. יש צורך גם להתאים מערכת זו לתנאיה של המדינה; ולכן דרושים מחשבה מקורית וקביעה עצמאית של דרכי־הפעולה וצורת הארגון. לכאורה — הדבר בגדר האפשר. הנהגתו של צבא־ההגנה־לישראל השכילה לקבוע קניינסוד מקוריים ותכליתיים להתפתחותו של הצבא בתקופות שונות ובמצבים המשתנים ואף לעצב שיטות לא־שגרתיות

ברוב המדינות המתפתחות לדבר שאי־אפשר בלעדיו. גם התחרות עם מדינות שכנות מדרבנת להקמת כוח צבאי גדול ורב־רושם. וכי תסכים ניגריה, הגדולה מגאנה פי שלושה בשטחה ופי שבעה באוכלוסייתה, שיהיה לה צבא קטן מצבאה של זו? ולפעמים יש גם יסוד לגמרי מעשי להביא בחשבון יהסי־כוחות כאלה; ופחות מחשש מלחמות מאשר מחשש הפסד בהיאבקות מדינית־פסיכולוגית, ומחשש מפני חתירה הדדית או תחרות ביוקרה. מובן, שתחרות כזו מקבלת משמעות מיוחדת, כאשר מדינה קטנה־יחסית, הרואה את עצמה כבעלת יעוד באיזור, סבורה כי השקפותיה מתקדמות מאלו של המדינות הסובבות אותה, ולכן מחמשת את צבאה באופן אינטנסיבי. אי־בהירות לגבי יעודיו של הצבא שוררת גם בגלל השינויים בבריתות, החלים מדי־פעם. נפוצה למדי „השקפת־העולם“ המחייבת יצירת בריתות מוזיניות בין עמים מתפתחים. לא אחת אנו עדים לשאיפה ליצור בריתות צבאיות אזוריות (דרך אגב: גם מצרים מנסה להשתמש באיצטלה של ברית אזורית — ובית־דיוק — ברית גזעית, „ערבית“ — לטיפוח שליטה אימפריאלית מסוג חדש).

כך אנו עדים לשורה ארוכה של צרכים שונים ומשונים — כאשר, לפעמים, לא השיקול הענייני והקר הוא היחיד הקובע — או הנמקת להגברת כוחה הצבאי של אחת המדינות הצעירות (הרשימה אינה ממצה כמובן את כל הגורמים):

● סיוע לתושביה של ארץ אחרת, הנתונה עדיין לשלטון קולוניאלי;

● התגוננות בפני חתירתו (או חדירתו) של שכן שאפתן;

● נימוקי שמירת יוקרה באיזור;

● רצון לתפוס מקום נכבד בברית־אזורית;

● התגוננות בפני השתגבול ממשית של שכנים;

● שמירה על המשטר הקיים מפני חתירה פנימית או שאי־

פתי־פרישה באחד מאזורי־הגבול;

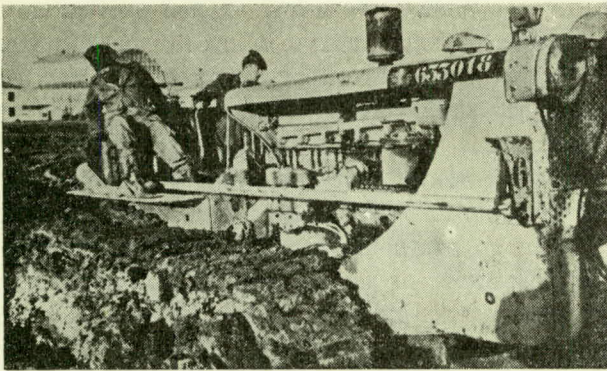
● אפשרות לסייע לאחת המעצמות.

כאשר במדינה אחת קיימות כמה ממגמות שונות אלו — כאשר, לפעמים, לא השיקול הענייני והקר הוא היחיד הקובע — יקשה על מדינה צעירה לעצב את צבאה ולארגנו בצורה נבונה. בדרך־כלל נאחזים אז בפשרות; והתוצאה — בניך צבא, שקשה לפעמים להגדיר מהו בעצם יעודו.

בניית המערכת־הלוגיסטית

קשיים בבניית המערכת־הלוגיסטית, הנובעים במידה רבה מעצם אופיו ומהותו של החימוש החדש, קיימים אפילו במפותחים שבין צבאות הארצות־המתפתחות. רכישת טנק בינוני (ואין הבדל אם רכשת אלפי טנקים, או עשרה בלבד) — כבר מחייבת לדאוג ל־15 אלף פריטים שונים של חלקי־חילוף. לשם כך יש צורך במערכת־עיתוד מודרנית, כדי שיהיה במלאי הפריט הדרוש. כמרכן יש צורך בעל־מקצוע מכל הסוגים, לפחות לתיקונים בדרגים נמוכים ובינוניים. כלומר, עליך לדאוג, שיעמוד לרשותך מכלול הידע הטכני הקשור בטנק, אחרת לא תוכל להפעיל טנקים אלה בשעת הצורך (אלא־אם כן תעשה כפי שהציע מישו: „על כל שני טנקים בשדה, תחזיק עוד שניים במחסנים...“). גם הכסף הוא תנאי הכרחי לכושר־לוגיסטי עצמאי, כי ללוגיסטיקה של צבא מודרני יש תיאבון בלתי־מוגבל לכסף. מודרניזציה פירושה הון תועפות.

סיוע צרפתי — הכשרה בעבודות עפר

יכולים, בדרך-כלל, להעניק חימוש-במתנה — אך הם יכולים לתרום בתחומי אימון וארגון ולספק ידע ונסיון, המבוססים על לבטייהתפתחות הראשונית שלהם-עצמם.

מה ביחס לצבאות של העמים המתקדמים יותר שבין „המתפתחים“? אין מנוס מן המסקנה, שאי-אפשר לבנות צבא חדיש בלי ארגון-לוגיסטי חדיש. על-כן אי-אפשר לרכוש חימוש בן-זמננו ולהעתיק שיטות לתפעולו של נשק חדיש, מבלי לעכל ולסגל גם את הישגי הארגון של העמים והצבאות המפותחים. פירושו של דבר: יש צורך במודרניזציה של הארגון הלוגיסטי ובשימוש נרחב בכלי-בקר-הושליטה חדישים, כנהוג בצבאות הגדולים, על-אף ההבדל במימדים ובתנאים. ולאחרונה — אף אחד מבין צבאות הארצות-המתפתחות אינו יכול להשקיע אפילו אחוז קטן מהמושקע על-ידי המעצמות בפיתוח כלי-הלחימה. חיוני על-כן ליצור מערכת-לוגיסטית בעלת יכולת טכנית גבוהה, שמטרתה היחידה תהיה לעכל ולהתאים אותו ידע ואותו ארגון, אשר אפשר לקבלם מהמעצמות לתנאי כל-מדינה ומדינה. את הפיתוח העצמי יש לנצל רק באותם תחומים, שבהם אָמנם אין אפשרות לקבל עזרה מבחוץ. כלומר, הסיסמה היא: ריכוז של מאמץ הפיתוח לאפיקים הכדאיים והתכליתיים ביותר.

מה משתמע מכך? מוטב לרכוש ציוד שכבר נבדק ונוסה על-ידי עמים אחרים — ועם זאת, ציוד המתאים לתנאי אותה הארץ. את הציוד יש לרכוש יחד עם כל הידע וסיוע-ההמשך (Back-up) הלוגיסטי שבידי הארץ המייצרת. רק במקרה שציוד מסוים, שהוא חיוני ביותר לאותו צבא, אינו ניתן לרכישה כלל — יש לגשת לפיתוח עצמי. אך במקביל, יש להפנות את הידע הטכני העצמי לבחינת הציוד הזר הנרכש ול-בחירה מושכלת בין אלטרנטיבות-הרכש השונות.

התרכזות בשני נושאים אלה — פיתוח הכרחי וחיוני (והוא בלבד!) ובחינה נאותה שתתלווה לכל החלטות-רכש — היא לבדה מסוגלת להבטיח את איכותו וכדאיותו המשקית של הציוד החדיש בצבאה של מדינה מתפתחת.

לשכלולו ולביסוסו הלוגיסטי. האנשים שטיפחו ועיצבו את צה"ל הם אנשי תנועת שיחרור ומרי לאומית לשעבר, שהשתייכו בעיקר למסגרתו הארגונית של כוח ה„הגנה“. ראשי-הפיקוד של רבות מן המדינות החדשות עלו בצורה דומה — הם אנשי התקוממות ומרי של אתמול. מקוריות מחשבתם צריכה היתה לכאורה להתבטא בדרכי הבניה של צבאותיהם בכלל, ובתחום החיוני במיוחד לארצות לא-עשירות — התחום הלוגיסטי — בפרט. ברם, אנו עדים לתופעה של שמרנות מובהקת דוקא בתחום זה — וממילא מפגר הארגון הלוגיסטי אחרי ארגון מערכת-הלחימה. במזרח-התיכון ובאסיה פוגשים אנו בעמים, שפיתחו מערכת-לחימה חדישה וראויה לשמה — ובו בזמן מחזיקים הם בארגון לוגיסטי מיושן, שהעמים המפותחים זנחוהו זה-מכבר. מספר סיבות וגורמים לתופעה זו: אי-הכרה בכך, שהארגון הלוגיסטי חייב להתקדם במקביל לארגון מערכת-הלחימה, שכן רבה השפעת-הגומלין שביניהם; הנטייה הטבעית לשמרנות; ואולי גם הפחד בפני המאמץ הכרוך בשינוי.

הלקחים

נראה על-כן, שלצורך שיפור המצב יהיה על המדינות החדשות, במקרים רבים, להציב לעצמן מטרות חדשות. הן לגבי צבאות שעודם בתחילת דרכם (כמו רוב צבאות אפריקה), והן לגבי אלה שעברו כבר כברת-דרך.

לגבי הראשונים — המסקנות חמורות, והן מחייבות מאמץ אדיר מצד צבאות ומדינות אלו. ראשית כל, נחוצה הבהרה יסודית של יעודי-הצבא, ובהתאם לכך — קביעת גודל הצבא ומבנהו.

נראה, שהצבאות הצעירים והחדשים צריכים לבנות את עצמם נדבכים-נדבכים; ומעבר לנדבך נוסף חייב להיות מותנה ביכולת הטכנית והכספית של אותו צבא. לדוגמה: מעבר לשריון, למשל, ייתכן רק לאחר שהצבא „עיקל“ וסיגל לעצמו כראוי את בנייתו של החי"ר. רק בגמר „עיכולו“ של שלב-חימוש מסוים על כל הכרוך בו (ארגון, תפעול, ומערך לוגיסטי), אפשר לעבור ל„נדבך“ מתקדם.

עם כל הקשיים שבדבר, חייב צבא „מתחיל“ להגיע בהקדם ל„תיקון“ (סטנדרטיזציה בלע"ז), שאינו צריך להביא לידי ויתור על עצם חידוש פני-הצבא (המודרניזציה). יש לפתח דוקטרינה לוגיסטית מותאמת לתנאיו של אותו צבא — תוך תכנון מראש להקמת „הנדבך“ הבא. קליטתו של ציוד חדיש מחייבת הכנות מרובות וזמן רב, ולכן חייבת המערכת-הלוגיסטית להתכונן בעוד-מועד להתפתחות הצפויה — לפחות למשך שלוש השנים הקרובות.

תועלת מפסימלית ניתן להפיק מנסיונות של צבאות קטנים בעלי רמה גבוהה — צבאות של מדינות, אשר טרם שכחו את חבלי-הלידה של צבאן. מדינה מתפתחת יכולה להיעזר בצבאות קטנים כאלה, אשר סיועם אינו כרוך בהשתעבדות מדינית. הדרך להיעזרות כזו פתוחה בפני מדינה מתפתחת, שהשכילה להימנע מקבלת תנאים כובלים מצד המעצמה המספקת לה את נשקה העיקרי — כגון תנאי, כי גם הסיוע ההדרכתי יבוא ממעצמה זו דוקא; שכן צבאות קטנים בעלי רמה גבוהה אינם

המרד הכורדי

קטעי כתבה

"כעת כולם אויבנו. כמעט כל חיל-האוויר העיראקי מאויש בטייסים מצריים. לאחרונה הצטרפו גם שאר עמי-ערב למלחמה בכור-דים, וגדודיהם הראשונים מוכנים לקרב בסביבות בגדאד".

האם הוא מאמין בנצחון הכורדים?
"איננו יכולים לנצח, אנו יכולים רק להתגונן בהרינו".

מהי מטרתו הסופית?
"אנו רוצים, שהעיראקים יעניקו לנו שלטון בית. איננו רוצים במדינה עצמאית".

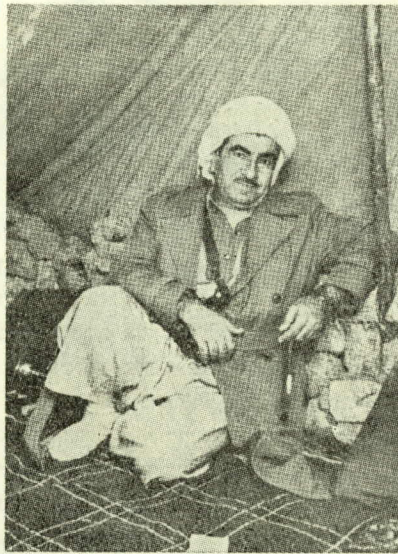
האם יכולה בורדיסטאן להתקיים כמדינה עצמאית מבחינה כלכלית וכספית?

"כל מעינות הנפט נמצאים באיזור הכורדים. איננו רוצים ברוח כולו, אלא ברוח יחסי לפי מספר התושבים. אנחנו 3 מיליון כורדים. בעיר ראק 5 מיליון ערבים. לפיכך, זכותנו לקבל שלושה-שמיניות מן הרוח; עם סכום זה נוכל להתקיים בכבוד".*

ברזאני מדבר על 3 מיליון כורדים; לאמיתו

* נכון הוא, שבעיראק 8 מיליון תושבים בקירוב; אולם מספר הכורדים בתוכם אינו עולה על 1.5 מיליון — המער'

משמאל — עו"ד ד"ר חביב, המזכיר הכללי של המפלגה הדמוקרטית הכורדית, ד"ר מחמוד (באמצע), רופא כורדי, ועוני יוסף, שר לשעבר בממשלת עיראק, המשמש כשופט העליון של הכורדים

מולא מוצטפא ברזאני

"אינני מתעניין במקורו של הסיוע. כל סיוע רצוי".

האם רק העיראקים, או הערבים כולם אויביו הם?

הכורדים בעיראק לוחמים לעצמם אותם. המשטר בבגדאד אינו מוכן למלא את דרישותיהם. תקופות לחימה רודפות שבתות-נשק מעוררות וחוזר חלילה. ולאחרונה — שוב לחימה. כוחות הממשלה פתחו בהתקפה מחודשת.

בירתם החשאית של הכורדים ומקום מושב מפקדתו של מולא מוצטפא ברזאני היא רניה. הנתבי המוביל למפקדתו של מוצטפא ברזאני צר, סלעי ונשמר היטב. ואכן, יש לכך סיבה מוצדקת: הפרס שהקציבה ממשלת עיראק לתפיסתו של מוצטפא ברזאני — חי או מת — הוא 3 מיליון דולאר.

ברזאני, בעל הקול העמוק והמחוספס, הוא בן ששים וארבע. ארבעים מתוך ששים וארבע שנותיו בילה בלחימה בערבים.

בשנת 1946, עם נפילת הרפובליקה של מה-באד (בגבול איראן-בה"מ), פרץ ברזאני עם 700 לוחמים נאמנים דרך איראן ותורכיה, ומצא מקלט בברה"מ.

כשנשאל על-ידי עתונאים מהי עמדתו כלפי הקומוניזם, והאם הפך לקומוניסט במשך שהותו הממושכת בברה"מ, ענה: "אני כורדי ואיני אוהב את הקומוניסטים". כשנשאל על תרואר הגנרל שקיבל מהרוסים, טען ש"העם בכורדיסטאן מכנה אותי גנרל, ולא קיבלתי תואר זה באופן רשמי מאף אחד".

לשאלה, האם יש ל-17,000 לוחמיו נשק כבד, השיב: "יש לנו רק רובים, וגם את אלה, קיבלנו מהצבא העיראקי".

מה בקשר לסיוע מבחוץ? תשובתו: "העולם שכח אותנו; עלינו להילחם בכוחות עצמנו".

האם ביקש עזרה ממישהו?
"כתבנו לכל הממשלות וסיפרנו להן על מצבנו של העם הכורדי".

האם ישראל, כאויבת הערבים, אינה מסייעת לכורדים?
"עדיין לא".

האם הוא, ברזאני, יקבל סיוע מישראל אם יוצע לו?

שבעה-עשר כנגד אלף

במרחק של כ-20 ק"מ מסולימאניה, בראשו של הר, עומדת חורבת-מבצר. למרות שחור מותיו נפגעו ממאות פצצות ופגזים, עדיין הן מחזיקות מעמד. חילהמצב שבמבצר מור נה שבעה-עשר חיילים, העומדים על משמרתם ביום ובלילה. לעתים מזומנות (כל יום או יומיים), נשמעת קריאת אזעקה: "העיראקים באים". בנרגע תופסים החיילים את עמדותיהם. המבצר חולש על הדרך המובילה אל לב כורדיסטאן: אל רניה וקלעת-דיזה. הדרך מתפתלת במעלה ההר. במקרה שמגיני המבצר אינם מצליחים לפגוע ברוביהם באויב העולה באחד מעיקוליה-הדרך, הם מפוצצים את הדרך. בשנת 1962 תקפו אלף חיילים עיראקיים את המבצר, כדי להביע את הדרך לכורדיסטאן. חיל המצב מנה אז שמונה עשר איש. אחד נהרג, שניים נפצעו, אולם העיראקים לא עברו. עשרות הרוגים היו מונחים לאורך הדרך, ואיש לא העז לקברם. חילה-האוויר העיראקי הפציץ את המבצר במשך שעות רבות. מי יכול לשרוד לאחר הפצצה כזו? אולם כשהסתער חילה-הרגלים על המבצר, נהרגו שמונים חיילים עיראקיים. המגינים התחפרו 50 מ' מחוץ למבצר וירו מעמדת-מבטחים. אותה תקופה נמצאו במקום שמונה-עשר מגינים. כיום נמצאים שם שבעה עשר הנותרים, הממשיכים לשמור על הדרך לכורדיסטאן.

ההגמון הנוצרי פאזל בידאר עם לוחמים כורדיים

הצר — והדרך לקלעת-דיזה הסומה. בקלעת-דיזה אפשר לפגוש בפאול בידאר, שנקרא בכנסיה בשם אבא פאולוס. זהו הגמון נוצרי בן 70, ראש הכנסיה האשורית-קאתולית (הקרואה "כלדאית") במוצול, המשמש גם כחבר מועצה-ההפיכה הכורדית וכחבר הועדה-הפועל שלה. הוא משגר לעתונות העולם מכתבים באנגלית ובצרפתית, בהם הוא מתנה את צרות עמו, מרים על נס את אומץ ליבם של הכורדים ומקונן על חוסר התוחלת שבמלחמתם נגד העיראקים, המצוידים בנשק כבד. הוא רוצה אמנם למנוע שפיכות דמים, אך במקרה הצורך יילחם ברובה שבידו.

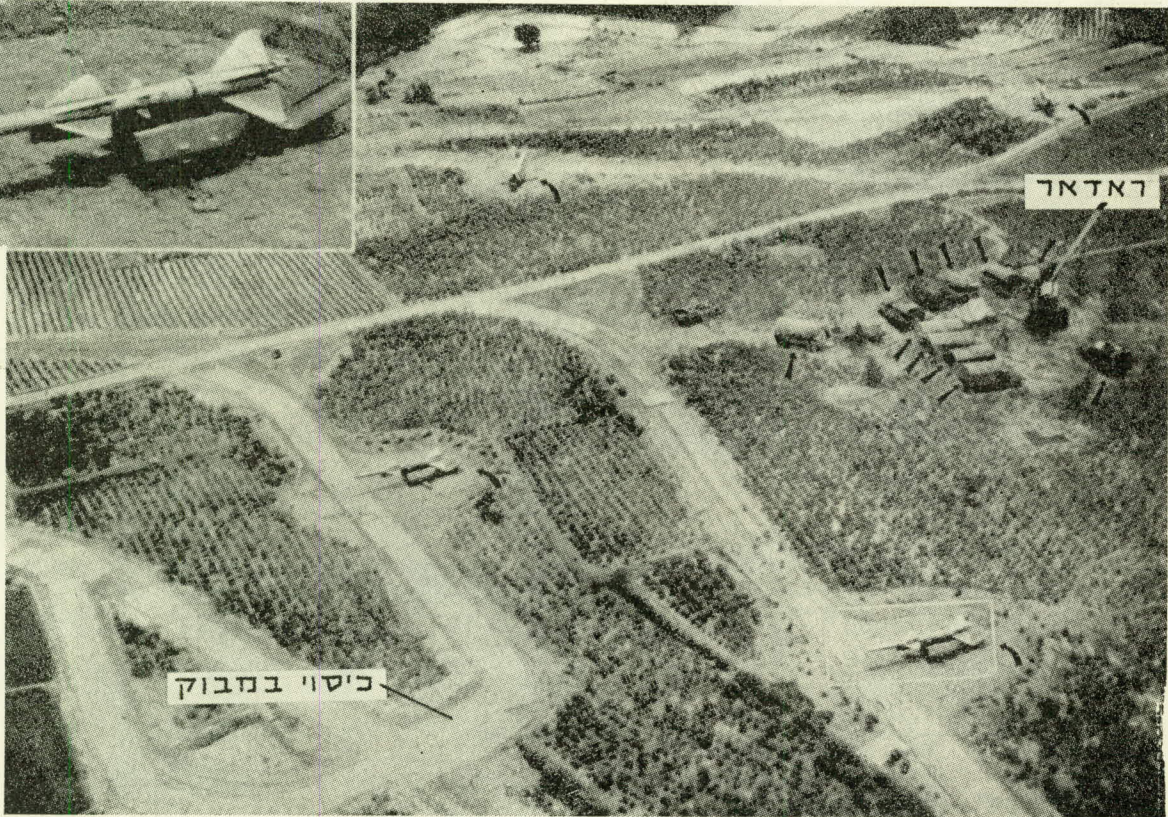
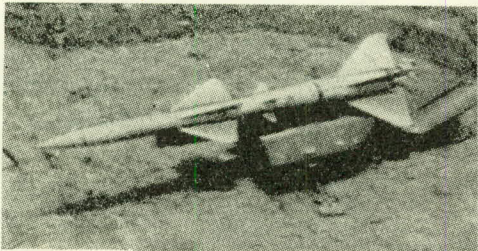
של דבר, יש עוד מיליונים — בתורכיה, בסוריה, באיראן ובברכה"מ. האם שאר הכורדים לא צריכים להשתייך לכורדיסטאן העצמאית? "ראשית, עלינו לגמור את העניין בעיראק, השאר הוא בגדר חלום".

ההגמון הכורדי

בקלעת-דיזה, המרוחקת כארבעים ק"מ מרניה, נמצאים חברי הועדה-הפועל של מועצת ההפייכה, ואלו מתושביה של רניה שאינם לוחמים. לעומת רניה, אשר עשויה ליפול בפני השריון והארטילריה העיראקית, אפשר להחזיק מעמד בקלעת-דיזה: פיצוץ הסלע מעל הכביש

טילים נ"מ סובייטיים בויאט-נאם

תצלום-אוויר, שנעשה לא מכבר, של בסיס טילי קרקע-אוויר בצפון ויאט-נאם. בתצלום סוללה ניידת-למחצה של טילי קרקע-אוויר SA-2 (Guideline) סובייטיים. בתצלום המוגדל (בפינה השמאלית) אחד מן הטילים הללו. בקצה הימני — מערכת-מכ"מ להנחית הטילים. בקצה השמאלי — דרכי גישה המכוסות בעלי במבוק.

מה חדש בספרי „מערכות“

כמה פנים לספר „ראשי-החנית“, המופיע עתה בהוצאת „מערכות“. ראשית, זהו סיפור; סיפור אוטו-ביוגרפי חי, שוטף ואף „מותח“. רבים הקוראים שיעריכו קודם-כל צד זה שבספר, אך יש בו צדדים נוספים.

כלולים בו פרקי-עדות, הומר עשיר להיסטוריה צבאית: מבצעים אמפיביים בימ-התיכון, נחיתות בחוף מוגן, קרבות עם מגיניו, הקמת „ראשי-גשר“ והגנה עליהם (מנקודת-המבט של המחלקה, הפלוגה והגדוד); פשיטות נועזות ל„עומק“ בערבות צפון-אפריקה, ולבסוף: הסתננות-רבתי של חטיבה שלמה דרך מערכי-עמדות גרמניים באחת ממערכות-המפתח של מלחמת-העולם השנייה, ב„ראש-החוף“ של אנציו — הנועז והטרגי שבקרבות ה„ריינג'רים“ האמריקניים.

בפתח הספר נפרשת לפני הקורא יריעת אימונים מפרכים וחישול לוחמים — נושא בו פגשנו כבר פעם (עם כל ההבדלים במסיבות, בסגנון וגם בכמה מן הפתרונות) בפרקיו של הספר „אנשי פאנפילוב“, גילוייה-לב שבתיאורים אלה מוסיף גופך לסיפור והופכו לנושא מעניין מבחינת הפסיכולוגיה של אימון-צבאי.

נוסף על כל אלה, מתגלית כאן תמונה עשירה ומגוונת של טיפוסים, רקע חברתי ותרבותי שונה, מניעים, דחפים ושאיפות; אלה נותנים לנו את דמותו של החייל האמריקני — לפחות במלחמת-העולם השנייה.

הקורא בספר זה בעין פקוחה ובוחנת — ימצא בו לא רק סיפור מעניין, אלא גם דרבון למחשבה ולקחים מאלפים.

מה צפוי בחוברות „מערכות“

- לוחמה בחלל
- כוה נתחדש בחינושנו?
- צה"ל: נואתמול לנוחר
- ההחלטה והמחליט
- אוטומוציה
- הכורדים במורדם
- חיל-הרגלים בהגנה
- פשיטות צה"ל

חידושי נשק וטכניקה

7 ק"מ (ראה תצלום התותח בעמדת-ירי). התותח מצויד גם במרכב קל יותר, אשר מקטין את צלליתו וגורע ממשקלו.

תול"ר אנריקאי נחודש

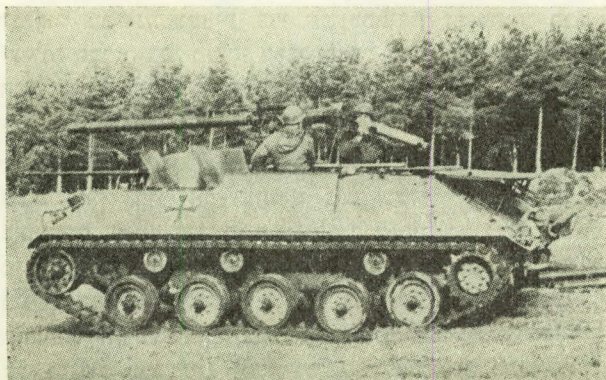
לאחרונה הופיע דגם חדש של תותח-לארטע אמריקאי בן 106 מ"מ, בעל קנה שאורכו 2,73 מ', דגם זה של התול"ר מכונה M-40 A-1. הדגם מופיע בכמה וכמה צורות: על-גבי ג'יפ, על-גבי נגמ"ש,

על מרכב של תותח "בופורס" ועל כרעיים.

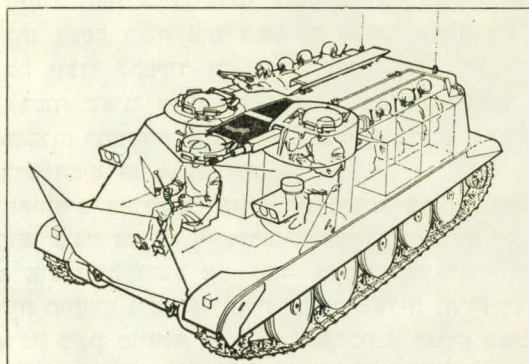
בתמונה העליונה: התול"ר בעמדה ניידת, כשהוא על כרעיו.

בתמונה התחתונה: התול"ר כשהוא מורכב על-גבי נגמ"ש (כנשק תקני של יחידות החרמ"ש). התול"ר ארוך-הקנה נכנס לשימוש גם בצבא המערב-גרמני.

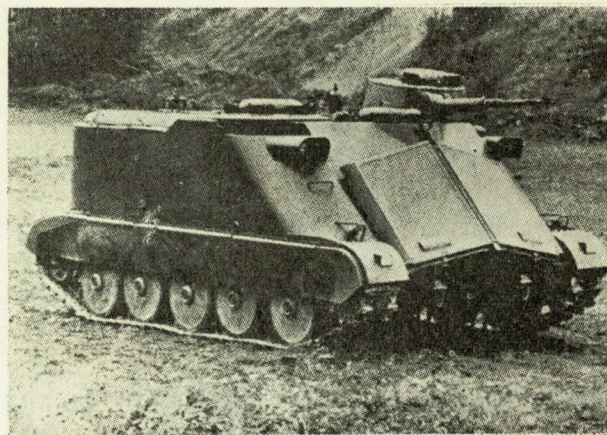

נגמ"ש שבדי חדש

בשבדיה פותח דגם חדש של נגמ"ש, המכונה PBV-302. התכונות המיוחדות לנגמ"ש זה: דפנות שריון כפולות (כפי שאפשר לראות בשרטוט); בין הדפנות — מיכלי-אוויר, המאפשרים לו ויטות-עומק כשהוא צולח מכושולימים (בדומה למיכלי-האוויר של הצוללת).

לנהג — סידור של שריון מיוחד. כאשר הנגמ"ש נמצא תחת אש, יכול הנהג לסגור את הדלת המשוריינת שבחזיתו ולצפות בעזרת פריסקופ; במצב רגיל — הדלת פתוחה ונוטה קדימה. חידוש נוסף: גם למפקד הנגמ"ש וגם לתותחן יש צריחוניים נפרדים. בנגמ"ש 10 לוחמי חרמ"ש נוסף לנהג: המפקד, התותחן ושמונה לוחמי חרמ"ש (היושבים ארבעה מכל צד). לוחמי החרמ"ש יכולים להילחם מתוך הנגמ"ש, כשהם יורים מעל דפנותיו, או מחוצה לו, ברגל.

תותח צ'כי קל בן 82 נ"מ

התותח הצ'כי הקל בן 82 המ"מ הוא דו-תכליתי: משמש גם כנשק נ"ט וגם כתותח-שדה. התותח הוא גם יבילי-אוויר, ולכן הוא נמצא בתקן יחידות הצנחנים הצ'כיות. הטוח היעיל שלו, כתותח שדה,

הגנה נ"מ של יחידות בשדה

יתרונותיו של הטיל

על מטרות ספציפיות, אולם כשהן ניירות במידה מספקת, ביכולתן לספק הגנה נ"מ במהירות מניחה את הדעת. עד כה יועדו לתפקיד זה, מלבד טילי "הוק", רק תותחים נ"מ, לטוח שאיננו עולה על 4500 מ'. בהמשך המאמר נציג את מגבלות התותחים הנ"מ, כדי להוכיח שבבוא היום ימלא את תפקידם הטיל הנ"מ המונחה.

כל התותחים החדשים להגנה נ"מ דומים, בהיותם מצויידים באמצעי כינון מכניים — ולרוב אלקטרו-הידראולים — בעלי הזנה אוטומטית וקצב אש גבוה. כדי שיהיו סיכויי הצלחה ליחידת תותחים נ"מ בעלי קליבר בינוני, עליה להיות מצויידת במערכת כינון מנוהלת מכ"מ. על מערכת זו לגלות מטוס בכל תנאי מזג-אוויר, בטנחים של 50 ק"מ ויותר, ולעקוב אחריו אוטומטית עד לטנח התותחים.

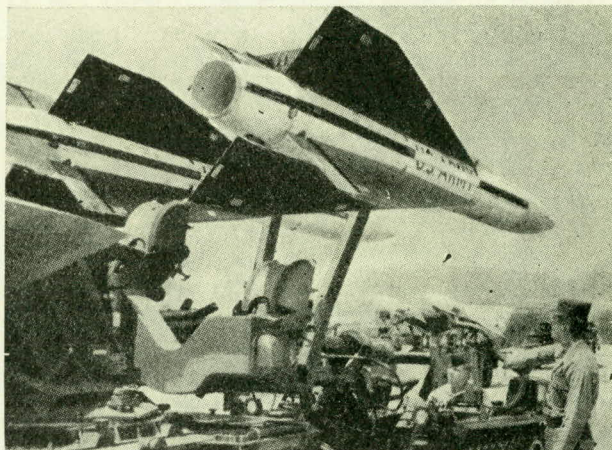
כאשר הושגה נעילה מהירה ומדויקת על המטרה, משפיעים על הסיכויים להפלת המטוס בעיקר מהירותה של המטרה וכיוונה, מהירות הלוע ההתחלתית, איזור הפיזור וקצב האש של התותח.

נוכח הרמה הגבוהה שהושגה בפעולת התותחים החדשים, כמעט בלתי-אפשרי להשיג שיפורים נוספים, כך שהעסקה מוצלחת של מטוסים מהירים המנמיכים טוס תלויה במידה רבה באיכות מערכת בקרת-האש, באיכות ההתקנים האופטיים ובתהליך הירי. מהירות תגובתם של תותחים נ"מ מהירים, בשילוב עם קצב-אש גבוה ותחמושת יעילה, מאפשרים יירוט מטוסים בטוחים של עד 4500 מ'. אך כשקרבות מטרות מנמיכות טוס במהירות רבה מאוד, חסרונם של התותחים הוא במשך הזמן הארוך של מעוף הקליע. בכך יתרון לטיל הנ"מ, המנחה עצמו לעבר המטרה ומתקן את מסלולו באופן שוטף. אָמנם נכון, שעוצמת האש הנורית מתותח נ"מ רבה (תותח אורליקון בן 35 מ"מ, למשל, יכול לירות מכל קנה 11 ק"ג של פגזים בשניה, או 2.5 ק"ג חומר-נפץ מרסק בשניה), אבל אין סיכוי שכל הפגזים יפגעו במטרה.

לעומת זאת מסוגל הטיל המונחה — בתנאי שיכוון לקרבת המטרה ממש — להנחית עשרות או מאות ק"ג חומר-נפץ מרסק, ולכן סיכוייו להשמיד את המטרה רבים יותר. עם זאת, בגלל משקלם ומידותיהם של הטילים, אין אפשרות לשגרם במטחים גדולים, וכאשר הטיל אינו מספיק להגיע לקרבת המטרה, אובדת ההזדמנות לירוטה. תותחים נ"מ רבי-קנים מסוגלים לירות עד 45 פגזים בשניה, בעוד מערכת טילים נ"מ מסוגלת לירות בקצב של 2-3 טילים בדקה.

בלי ספק תוכנס באחד הימים לשירות מערכת מת-נייעת של טילים נ"מ מונחים, הנישאים על כלי-רכב אחד, להגנת כוחות הקרקע. נראה שלא רחוק היום, בו טילים נ"מ להגנה בפני מטוסים מנמיכי-טוס יהיו פתרון חסכוני גם לכוחות השדה של מדינות קטנות.

הכוח האווירי מילא תפקיד מכריע בכל מערכה חשובה במלחמת-העולם השניה, ושיתוף הפעולה בין כוח אויר-טקטי וכוחות שריון — טנקים וחרמ"ש — איפשר התקפות-פתע על כוחות אויב בעומק המערך. כיום, בכל שעה ובכל מזג אויר, באמצעות מטוס אחד בלבד, אפשר להרוס מטרות על הקרקע באמצעות פצצות גרעיניות, פצצות חומר-נפץ מרסק מקובלות או נפאלם. כוחות הקרקע פגיעים בצורות רבות להתקפה אוירית, כפי שהוכח לאחרונה בסכסוכים מקומיים. אלה הדגישו את העובדה, שכוחות הקרקע חייבים להצטייד באמצעי הגנה יעילים יותר להדיפת התקפת פתע מן האויר.

טיל נ"מ "הוק"

הדרישה הראשונה: שילוב מערכת פיקוח-אווירי ומערכת בקרת-אש, שיאפשר בדיקה של כל זירת המערכה, יתן התראה מוקדמת על התקפה צפויה ויעמיד הכן את אמצעי ההגנה הנ"מ.

דרישה זו קשה למימוש מבחינה טכנית, כפי שהיא קשה למימוש מבחינה צבאית. כדי שמערכת-נגד דוגמת זו תבטיח יעילות סבירה נגד מטוסי קרב-הפצצה מודרניים על-קוליים — היא חייבת לכסות איזור גדול ורחב.

הגנה נגד תוקף מסוג כזה יכולים לתת בצורה הטובה ביותר מטוסי יירוט חמושי טילים מונחים, טילים נ"מ בעלי טוח בינוני או ארוך או תותחים נ"מ בעלי קליברים שונים. האמצעים היותר יעילים, "לטיפול" במטוסים מהירים ומנמיכי-טוס הם טילים נ"מ מיוחדים ותותחים נ"מ בעלי קליבר בינוני, המצוידים במערכות כינון ובקרה בעלות כושר ביצוע מתאים. יחידות המצויידות באמצעים אלה מסוגלות להגן על אזורים מוגדרים ומצומצמים בשטחם, ובדרך כלל רק

התותח ומערכת הגילוי

לויט-קולי פ. ואן-פלמט

מחשב ספרתי והמורכבת כולה מטרוניסטורים. מערכת זו פועלת עם תותח L-70 בן 40 מ"מ, שהינו בשימוש מדינות נאט"ו. תודות לכושרו הרב של המחשב, ניתן לתכננו עם כל סוג של כלי-נשק, כולל טילים, רכובי קרן, מונחי פיקוד" או "מבויתים למחצה", אותם ניתן לשלב במערכת זו, בה אחד משלושת התותחים מוחלף במשגר טילים. גמישות זו תהיה בעלת חשיבות רבה ביותר בשנים הבאות.

יחידת האנטנה של L-4/5 בנוייה משתי אנטנות לחיפוש ולגילוי ושלישית לעיקוב; דהיינו — היא פועלת על העיקרון של "חיפוש תוך כדי עיקוב". אחת משתי אנטנות החיפוש מחפשת בזווית נמוכה אחר מטוסים מנמיכי-טוס, בעוד השנייה מחפשת אגב תנועה ספירלית. כל אחת משתי אנטנות החיפוש מזינה את המידע למסך מכ"מ נפרד בן 12 אינצט. מלבד תהליך ציון המטרה על גבי המסך, כל תהליך הגילוי והעיקוב הינו אוטומטי לחלוטין. משך העיקוב האו-

אחת הבעיות העיקריות של כוחות קרקע ניידים כיום היא הגנתם מפני התקפות אויר מרום נמוך. כלי-נשק הגנתיים בצבאות נאט"ו, כגון טילי קרקע-אוויר "נייקה" ו"הוק", הם אמצעי המונע מרוב המטוסים הקרבים בגובה רב ובינוני מלהתערב במבצעים על הקרקע, בשדה הקרב העיקרי. קיימת כיום אפשרות טכנית לבנית טילים נ"מ מונחים, שסיכויי פגיה עתם ברום שמעל לשלושה ק"מ רבים מאלה של ארטילריה קנית נגד-מטוסים. לעומת זאת, ברום מתחת לשלושה ק"מ נעשית יעילותם של טילי קרקע-אוויר מוגבלת, ולהגנה נגד מטוסים מנמיכי-טוס (הטסים מגובה ראשי העצים ועד לרום של 500 מ') הם נעשים אף בלתי יעילים, כיון שאין לסוללת הטילים הנ"מ אמצעים לגילוי המטוסים בעוד מועד.

בינתיים, אין ליחידות הלוחמות על הקרקע, לא בצבא ההודי, ואף לא בצבאות גדולים יותר, אמצעי-הגנה בפני מטוסים מנמיכי-טוס מלבד תותחים נ"מ. אלה מתאימים לשימוש עד לרום של שלושה ק"מ לערך. יעילותם — שפירושה הטנח היעיל של התותח, סיכויי הפגיעה ורציפות ההגנה — תלויה בכלי הנשק ובסוג הציוד לבקרת האש.

הועלתה הצעה להפעיל טילים נ"מ המכוונים בכונת אופטית בלבד, מסוג בלתי מסובך. אך יש לזכור, שתקיפה על-ידי מטוס-קרב סילוני מנמיך טוס, הקרב במהירות שאינה רחוקה ממהירות הקול, מחייבת פעולת-נגד מהירה ביותר ואין גילוי עין אפשרי ברוב המקרים. משום כך עדיין לא איבד התותח מחשיבותו להגנה הנ"מ. אולם כדי שיכולתו להגן תהיה יעילה, הכרח לציידו במערכת כינון מכ"מית.

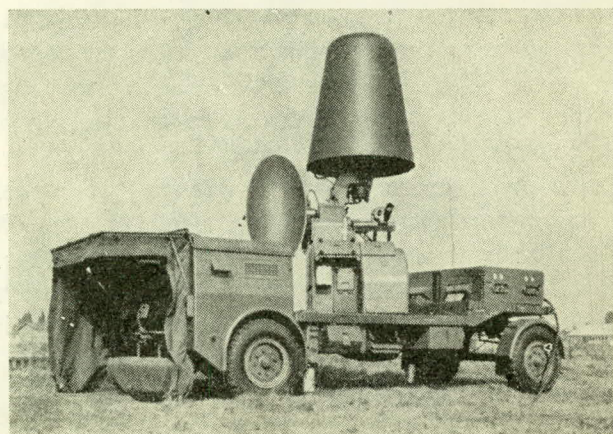
מחקר מיוחד, שנערך בהולנד בנושא האיום של תקיפת מטוסים מנמיכי-טוס, הביא לבנית מערכת בקרת-אש L-4/5, המכילה

שדה בקרה של מערכת L-4/5

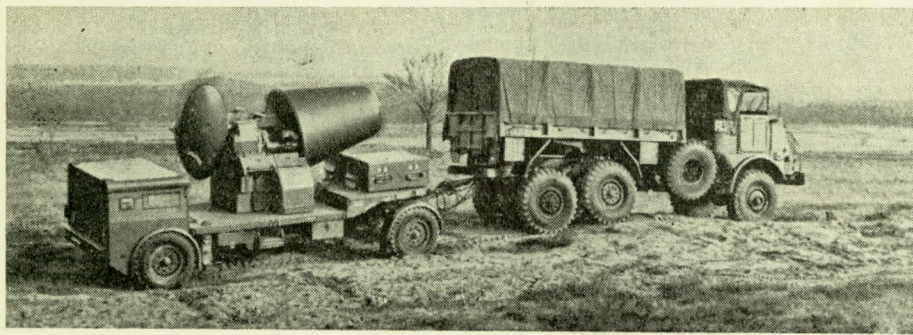
טומטי ניתנת תמונה רצופה של סביבת המטרה ושל המטרה עצמה. פעולות אויב בלתי צפויות — כגון פיזור סרטים להטעיית המכ"מ, שיגור טילים מונחים, שינויי כיוון, תמרוני התחמקות — יתגלו מיד משך תהליך העיקוב האוטומטי, ותוכל להינקט פעולת-נגד מתאימה.

בלחימה מודרנית יהיו הכוחות בשדה-הקרב בפיזור רב, ועל כן תהיה חשיבות רבה לעצמאות המלאה של מערכת L-4/5, שאינה נזקקת לקבלת נתונים של מכ"מ הגילוי. גם למלחמה מוגבלת חשובה מערכת L-4/5. משך כל זמן העיקוב מספק מסך המכ"מ תמונה מושלמת של המצב האווירי, וננקטים צעדים מתאימים כדי לשנות תכופות את אמצעי הגילוי והעיקוב לשם מניעת "חסימה".

מערכת ה-L-4/5

מערכת L-4/5, המפעילה תותחי L-70 בני 40 מ"מ, מורכבת על גרור אופני. הזמן הדרוש להכנתו לפעולה של ציוד המערכת לבקרת האש אינו ארוך מהזמן הנדרש להצבת התותחים. בארטי לריה נ"מ ניידת יותר, יתאפשר גם ניוד המערכת על גבי רכב משורין זחלי או אופני. העברת נתונים באמצעות כבלים תהיה בלתי אפשרית, אך כיום אין קושי לעשות זאת בדרך אחרת.

מערכת ה-L-4/5 מוכנה לדילוג

המטרה בטוח כה קצר, ושיותר זמן מספיק כדי להעסיק אותה, מולאה בכל המובנים. הזמן הממוצע בין גילוי המטרה ופקודת האש המחושבת היה שניות ספורות בלבד.

המטרה היתה שרוול נגרר בעל שטח החזרה של 3 מטרים מרובעים, ובאש פתחו תותח אחד או שלושה תותחים בו-זמן.

תוצאות מבחני הירי הוכיחו, שהדיוק מתאים לדרישות שהציג צבא-היבשה ההולנדי.

לסיכום: מערכת L-4/5 היא מערכת-נשק קרקע-אוויר, שעברתה לשלבי ייצור, וביכולתה להגן מפני מטוסים מנמיכי-טו. מאפיינים אותה הדיוק והמהימנות הגבוהים והתאמתה ללוחמה מודרנית.

בשולי הדברים - אל"ם י. בן-אמתי

שני המאמרים עוסקים בבעיה קשה ומטרידה לגבי כל הצברות, שאיום מלחמה תלוי ועומד מעליהם. הגישות לפתרון הבעיה הן שונות: האחת משליכה יתבה על טילי קרקע-אוויר, האחרת על תותחים חדישים ומכווני מכ"מ. ללא ספק, הנשק הטוב ביותר ללחימה נגד מטוסים הם מטוסי יירוט ומטוסי קרב-הפצה, שישמידו את המטוסים על הקרקע, ויירטו אותם במרחק רב מהמטרות הפגיעות. אך כדי להביא מטוסים ליירוט, יש לגלות את מטוסי האויב בעוד מועד ול-הפנות מטוסים נגדם.

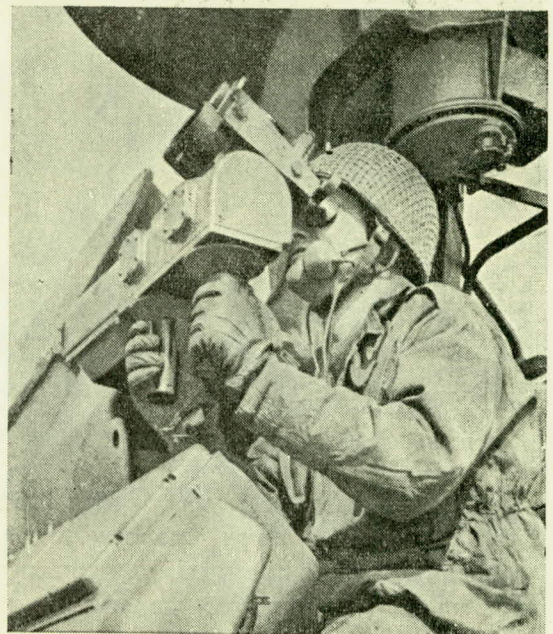
מטוסי היירוט של המתגונן מהירים מאוד, אבל מהירותם של מטוסי היריב אינם פחותה ממנה. הבעיה היותר קשה היא, שמטוסים זקוקים למסלולי המראה משוכללים, ואלה מצויים לרוב הרחק מזירת הקרב. לעומת זאת קשה, אם לא בלתי אפשרי, לקיים מטריה אווירית על פני כל הזירה בכל מקום וברציפות.

לכן אין מנוס מלהשקיע מאמצים גדולים ויקרים, גם בכוח אדם וגם בכסף, כדי לצייד את יחידות השדה בכלי נשק, המצויים בכל עת במקום הפגיע ושהפעלתם מיידית. אָמנם יהיו אלה כלי נשק חד-תכליתיים, אבל תכליתם תהיה טובה. השילוב הנכון של כל האמצעים, אלה שפורטו ואחרים שלא הוזכרו, מביא למצב, בו יכולים כוחות השדה למלא משימתיהם בשדה הקרב.

המחשב אוטומטי לחלוטין. תהליך החישוב הרגיל מופסק בזמנים קבועים לחישובי-בדיקה כדי לתקן בעת הצורך את פעולתו.

הצבא ההולנדי בחן את המערכת במבחני ביקורת קשים, ביניהם מבחנים לבדיקת „סיכויי הפגיעה של הפגז הבודד" של המערכת כולה (מערכת בקרת-האש עם התותח). התוצאה הוכיחה סיכויי פגיעה גבוהים לגבי כל סוגי המטרות הצפויות במלחמת העתיד.

המערכת גם עמדה במבחני שדה קשים על-ידי המפעילים בעתיד. כמטרה שימש מטוס Thunderstreak, שמהירותו 470-520 קשר. המטוס הגיח מכיוונים בלתי צפויים, כשהוא

מרשם הקרב

„חוצה ישיר" או „מתקרב ישיר" בטנחים בין 300 מטר ל-2,000 מ' ובגבהים מ-10 מ' עד 1,600 מ'. הדרישה, שהמערכת תגלה את

המערב-גרמני דגם נסיוני של מאפית-שדה, הנישאת על מכונית מיוחדת ומתלווה אל הכורחות (ביחד עם מטבח-י-שדה). המאפיה מספקת לא רק לחם טרי, אלא אף עוגות. יש ביכולתה לספק לחם ועוגות טריים גם בהיותם באי-מונים, כמעין "חזרה" למצביק-רב.

הביטוי האנגלי "כבישיקטל" — על משקל "שדו-קטל" — משמעותו רבה. יש צבאות בעולם, שמספר הרגיו-הדרכים שלהם (בימי שלום!) רב ממספר נפגעי-הנשק. והנה, צבא ארה"ב קיבל זה הפעם ה-19 (תוך 21 השנים האחרונות!) את הפרס השנתי של "המועצה הלאומית לבטיחות". הסטטיסטיקה מספרת: עובדי-צבא אמריקאיים — חיילים ואזרחים כאחד — עבדו כחצי מיליון שעות עבודה לכל תאונת-עבודה "צבאית"; כלי-רכב צבאיים נסעו כ-185,000 ק"מ לכל תאונת-דרכים; ואילו באירית-הצבא (להבדיל מחילה-אוויר!) טסו כ-7,000 ק"מ על כל תאונה רשומה.

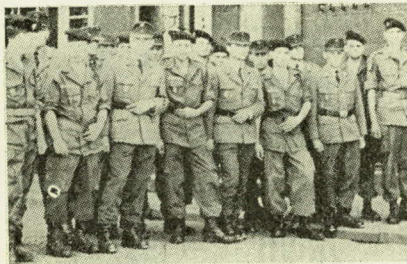
בנורבגיה, (וביחוד בצפון, המיושב פחות) מועטות הדרכים הסלולות, ולכן מהוה התורבלה הצבאית בעיה לוגיסטית חמורה. בשתי חים קשי-מעבר כאלה, השימוש בסוסים מאפשר לאספקה לנוע עם חיל-הרגלים אף בתנאי "הקרה-קדמי". כבר כיום עומדות לרשות הצבא הנורבגי שש פלוגות-תובלה כאלה. הן מוצבות באזורי גידול-הסוסים, כדי שאפשר יהיה להחרים במהירות סוסים נוספים במקרה של גיוס.

אך המטען המכסימלי שיכולה הפלוגה לשאת הוא כ-10 טון (ובשימוש במגדרות-שלג — 23-25 טון בלבד) — בעוד שמסוק-תובלה כבד אחד מסוגל לשאת

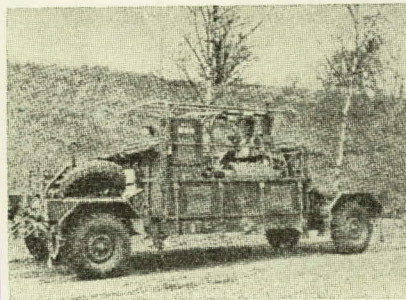

כמעט כפליים מ-משקל זה. צבא נורבגיה אינו היחיד בכך. בתקציב-הצבא המערב-גרמני מצוי עדיין סעיף להחרית זקת סוסים; בברי-גדת-תובלה אחת ברי-פינלנד: 450 סוסים; בצבא האוס-טרי נהוג שימוש בסוסים לתספוק יחידות הרריות.

אבטחת גייסות בשדה; מדינות לא-גדולות אחרות משתמשות לפעמים בנשק זה — ביחוד אם אינן שייכות לאחד ה"גושים", והייבות לפתור בעצמן גם בעיה זו. במצעד האחרון של צבא-אוסטריה הופיעו לראשונה נגמ"שים נ"מ נושאית-תותח דוקני בן 35 מ"מ (תוצרת מפעלי "ארליקון" השבייצריים). עם התקן מכ"מ "סופר-פלדרמאוס" לבקרת-הירי. אך לא די בכך: במצעד הופיעו גם משגרי-רקטות אוטומטיים בני 80 מ"מ, מתוצרת "ארליקון" (ראה הרשימה "קטיושות... ב"מ-מרכות", חוב"קס"ה עמ' 23). הם נישאים על נגמ"שים מתוצרת אוסטרית עצמית, מדגם "זאורר". הללו, לפי טבע אשם, נועדו לשמש כארטרי לריה לירי למטרות שטח, לצורך "הרויה" אינטנסיבית (ולו לרגעים ספורים) של יעד שיוחקף, או של איזור פריסתם של טילים-נ"ט של היריב.

לאחרונה שולבה פלוגה מגדוד-פלסים 4 של צבא מערב-גרמניה, למשך 3 שבועות, ברגימנט-פלסים צרפתי החונה במערב-גרמניה. אין זה אלא אות נוסף לשיתוף-פעולה גובר בין הגרמנים לבין צבאות אחרים. לא זו בלבד שהחיילים הצרפתיים והגרמניים הת-אמנו יחד במשך תקופה זו, אלא שבסיומה אף ערכו ביקור משותף בשדות-המערכה של ורדאן. אותו זמן שולבה, במקביל, פלוגה מרגימנט הפלסים הצרפתי בגדוד פלסים מערב-גרמני.

לא במקרה, כנראה, נגזרו "לחם" ו"מל-חמה" משרוש אחד; שכן גם הלחם הוא אמר-צעי-מלחמה. כבר בצבאות קדומים השתמשו בסידורי מאפית-בשדה. עתה הופיע בצבא

במלחמת ויאטנאם החלו משתתפים, לפחות סמלית, פרט לצבא ארה"ב, גם צבאות קטנים ממנו. צבא נירזילנד שולח לויאטנאם טולדה מרגימנט-הארטילריה ה-16, מותיקי-מלחמת-קוריאה. הרגימנט הוקם ב-1950 — כחלקה של נירזילנד ב"דיביויה של חברי-העמים הברי-טי" שלחמה בקוריאה.

לקראת היציאה לויאטנאם הוכשרו חיילי הסור ללה, שהם תותחנים ותיקים ומאומנים, גם בלוחמת ג'ונגל כאנשי חי"ר. בתמונה-צות מן הסוללה, בתרגיל-ירי אחרון לפני היציאה.

לפני זמן לא-רוב צוידו השריונאים הסוביי-טיים בבגדי-עבודה חדשים. שני החלקים של הבגד — המעיל והמכנסים — עשויים כנראה מאריג סינתטי הדוחה שמן. כלומר — הקץ לבעית הזיהום של צותי הטנקים. המדים שבתמונה הם מדי-יקי, אך יש גם מדי-חורף, בעלי בטנה, להם אותה תכונה ביחס לשמן. זאת ועוד: קסדת-הגמן מכילה אוזניות-אל-חוט ומיקרופון-לחי.

ברקע — טנק PT-76 (טנק-הסיוור הסובייטי), שתותחו בעל בלם-לוע מחורץ — דבר נדיר בטנקים סובייטיים אלו, אף שהוא מצוי במשי-חית-הטנקים ASU-57.

גם מדינות לא-גדולות מנסות עתה לפתח נשק נ"מ, שיהלום את הצרכים ההדישים של

י ב ו ר ך צ ה " ל י ע צ מ כ ו ח ו

SOLCOOR

**משוקת
תוצרת
מפעלי כור**

**מתכת
זכוכית**

**קרמיקה
מלט**

**חשמל
ואלקטרוניקה**

**גומי
ופלסטיקה**

**עץ צבע,
וכימיקלים**

"איר-פרנס"

חב' לאומית נתיבי אויר
ת"א, רח' בן-יהודה 32, טל' 57211

דן בע"מ

אגודה שתופית לתחבורה צבורית
משרד ראשי: ת"א, רח' ארלוזורוב 17
ת.ד. 6038, טל' 242311

ט פ ח ו ת

בנק משכנתאות לישראל בע"מ
ת"א, רח' החשמונאים 123, טל' 39811

כ ר מ י ה

קיבוץ השומר הצעיר
קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ

י פ א ו ר ה בע"מ

רחובות

ס י פ ו ל ו ק ס

תעשית סיפונים ביתיים
ת"א, רח' גבורי ישראל 106, טל' 36011

קרן אלקטרוניקה בע"מ

אפרידן-אשקלון

"ה ב ו נ ה"

חרושת ברזל בע"מ
ת"א, דרך השלום 7, טל' 31594

א ל ד בע"מ

תעשית סריגה
בני ברק

"ד ו פ ל ו"

תעשית אריגים והלבשה בע"מ
המשרד: ת"א, רח' הרצל 4, טל' 56079

**סולנוור
SOLCOOR**

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

מ.ו. בראון — עמ"ב

מארכים בויאטנאם

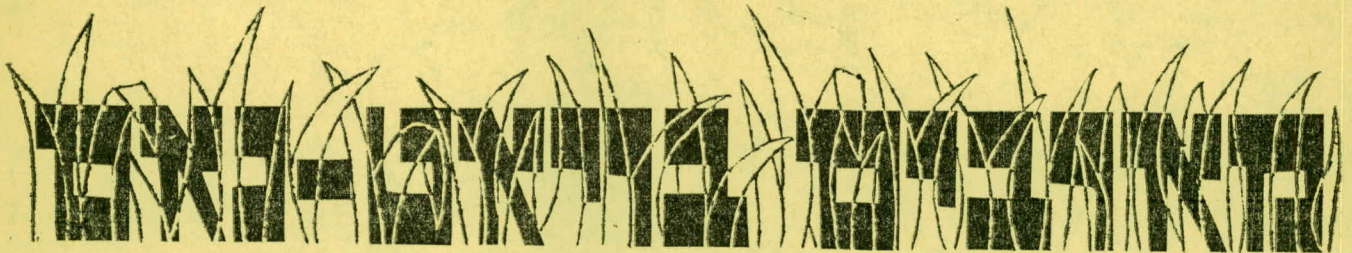
מארכים בויאטנאם

מארכ הוא, כמקובל, "טקטיקה ועירה", או אפילו ועירה שבועירה. האמנם תמיד? המערכה הרבתי של חניבעל נגד הרומאים, ליד האגס טראסימוס, היתה כולה מארכ גדול אחד. בכליזאת, המושג המקובל כיום לגבי מארכ: נשקם של הלשים ופרטיונים לא-מאומנים נגד צבאות סדירים ומקצועיים; ודאי אין ספק, שמקרים אלו הם הנפוצים בהיסטוריה, ויש הגיון בדבר. כיום אנו עדים ליוצא-מין-הכלל גדול — המלחמה בדרום ויאטנאם. כאן הנסיון והותק דוקא לצד כוחות-הגריליה, עורכי המארכים, ולא לצד הגייסות הסדירים (בין הדרום ויאטנאמיים ובין אלה ה"מיובאים" מאמריקה), המשמשים "יעד" למארכים אלה. ה"ותק" של כוחות ה"ויאטקונג" (לפני זה — ה"וואטמין" בשנות ההתמודדות עם הצרפתים) הוא לפחות מאז 1945. בצבאה של ממשלת דרום ויאטנאם, שהוקם לפני כחריסר שנים, היו חילופים לא-מעטים; המצב חמור יותר בחילה-משלוח האמריקאי אשר, פרט לחילופים, צריך ללמוד הכל מ"אלף" בבואו להודו-סין. במחנה ה"ויאטקונג" לעומת-זאת, ספק אם קיים בכלל גמר "חובת-השירות". כלומר, המפקדים והמדריכים וכן לא-מעט מן הלוחמים של כוחות-הגריליה הם, אנשי-המקצוע-הצבאי מובהקים ומנוסים. הם "נותנים שיעורים" לגייסות היריבים — וגוברים "שכר לימוד" גבוה למדי.

בלי עובדתי-יסוד זו — אין להבין כלל את השגיגות והוירטואוזיות המאפיינות את המארכים, הנערכים לגייסות הממשלה ולכוחות האמריקאיים. אמנם, טבע הארץ (אם ג'ונגל ואם שדות-אורז) מסייע; אך בכך לא-די — יש צורך בתושיה מפולפלת כדי לנצלו כראוי. ערמה, התמדה, סבלנות, שגיגות — כל אלה הם מתכונות הגזע האנאמי, אך בלי החישול שקיבלו ב"בית-מדרשה" של מלחמת-הגריליה במשך דור שלם לא היו מסוגלים להגיע לגילויים כה מפתיעים. פרשה זו לקוחה מפרק מיוחד בספר רבי-ענין ורבי-חידוש, שנכתב עליידי מתבונן חד-עין ובהירר-תפיסה. הקורא בה, מוטב שלא יתרשם רק מן האפקט שבמהלכם ובתוצאותיהם של המארכים השונים, אלא ישים לבו גם לגורמים ולכללים הטקטיים-השימושיים, אשר באו שם לידי גילוי ויישום: הסואה והתמוגות עם פניה-שטח; שימוש מחושב באש לכל סוגיה; ניצול מבניו הטקטיים של היריב והתפיסות המבצעות שלו; התקנה מדוקדקת של תנאי הנוף והצמחיה מראש ובתיאום עם תכנית-הקרב; עריכת המלכודות, שאינן טכניות קטלניות בלבד אלא גם "מלכודות פסיכולוגיות". הקורא יוכל ללמוד הרבה מתיאורים אלה — אם יקרא בהם בעין בוחנת. שם הספר — כתוכנו: "פניה החדשות של מלחמה".

מאת מ.ו. בראון

מ. ו. בראון

החלל האמריקאי הראשון

ימים אחדים לפני חגיגת המולד ב־1961 נסע חייל אמריקאי צעיר, ג'יימס ט. דיוויס מליונגסטון, טנסי, עם עשרה חיילים ויאט־נאמיים במשימת גדולה, כעשרים קילומטרים מסייגון. הגדול מולד זה עשוי היה להיות הראשון בו יימצא הרחק מן הבית, ויתכן כי מחשבותיו נסבו אותה שעה על טנסי, הדרך היתה טובה, ולא נראתה כל סיבה לחשוש.

פתאום, ללא כל אזהרה, התחוללה התפוצצות אדירה מגבשור שית קטנה שבצד הדרך, המשאית נמעכה כאילו היתה צעצוע, וחיילים שותת־דם הועפו מסביב.

דיוויס, שהיה חי עדיין, הפעיל את רובהו הטעון והספיק להריק שתי מחסניות לעבר התוקפים. אך לאנשים שבין השיר חים היו מקלעים, וכך ב־22 בדצמבר 1961 היה ג'יימס דיוויס החייל האמריקאי הראשון, שנפל בקרב עם הויאט־קונג. העובדה שדיוויס נהרג על־ידי מארב היתה אופיינית למלחמה בויאט־נאם.

המארבים פוגעים הן בפקידים זוטרים, העושים את דרכם לבדם — והן בגנרלים הנוסעים בשיירות מאובטחות. מארבים עשויים להיערך בחשיכת הלילה או באמצע היום, במעבה הג'ונגל או בשדה הפתוח, באזורים בטוחים יחסית או בשטח חים הנמצאים בשליטת הויאט־קונג. המשותף לכל המארבים: אנשי הויאט־קונג נמצאים לרוב במצב עדיף מבחינה מספרית, מבחינת עוצמת האש ומבחינת גורם ההפתעה.

המארב בדונג־קסואי

פעם נודמן לי לבקר במקום הנקרא דונג־קסואי שעל כביש מס' 14. היה זה שעות מספר לאחר שנערך שם אחד המארבים הגדולים, הטיפוסיים, על שיירת כל־ירכב.

השיירה שהותקפה היתה שיירת־אספקה, היוצאת פעם בחודש מבירת המחוז, עוברת לאורך כביש מס' 14 ומגיעה אל עמדת משמר, הנמצאת קילומטרים אחדים מעבר לכפר דונג־קסואי.

מה מביא להצלחת הניכרות של הויאט־קונג במלחמתם — קודם נגד הכוחות הדרום ויאט־נאמיים ובעת האחרונה נגד היחידות המובחרות של צבא ארה"ב? כדי לענות על כך, הננו מפרסמים את הפרק על המארב ביום מתוך ספרו של מאלקולם ו. בראון — "פניה החדשה של המלחמה" (The New Face of War) — הדרך במלחמת ויאט־נאם בשלהי שנת 1964.

אולם ישנה השלכה נוספת ולא פחות חשובה. במאמר מסופר, הן במפורש והן בעקיפין, מה גדולה הסכנה, הטמונה בשגרתיות ובדבקות ב"רצפטים" טכניטיים כנגד מארבים.

נארבים בויאט־נאם

מארבים... ושוב מארבים. כאשר אתה מנתה מארב לאחר מעשה, תוכל תמיד לציין, מה גרם להצלחתו. מארבים רבים נערכים ליד הבסיסים בתום היום, כאשר הצד־שכנגד עיף וחתור לבסיסו, כשהוא סבור שיום עבודתו הסתיים.

"מארבי הויאט־קונג ממוקמים בשטח בו לא מצפה להם החייל האמריקאי. אותנו, למשל, לימדו לצפות למארב במקום בו חוצה הדרך חורשה, או במיצר — במלים אחרות, במקום בו אנו היינו עורכים מארב. אולם כולנו ראינו כאן בויאט־נאם מארבים, שמוקמו לאורך הדרך בשטח פתוח לגמרי — בניגוד לכל העקרונות הטקטיים שלמדנו. למעשה, אילו הייתי מפקדה של פלוגת רובאים שנעה בשטח פתוח לכיוון חורש — אזי, בהתאם לאימון שקיבלתי, הייתי חושש להיתקל במארב בשפת החורש. לא הייתי חושש — טרם בואי הנה — ממארב באמצע שדה פתוח. ואולם, דוקא בשטח כזה הם נערכים..."*

* קטע מתוך דבריו של בריג'ינג' ויליאם א. דה־פוי, קצין המבצעים של משלחת־הסיוע הצבאית של ארה"ב בויאט־נאם, שנאמרו במסיבת עיתונאים בסייגון, ב־6 בנובמבר 1964 — המערב.

היחידות החונות לאורך הדרך היו מקבלות מהשיירה מיכלי דלק לכלי-הרכב, אורז ואספקה אחרת, נשק להחלפה, תחמושת, מכשירי אלוטו חדשים וסכום כסף (כ־20,000 דולר) לתשלום משכורת.

אנשי-הגריילה היו פעילים אותה עת, ומוטב היה שלא להסתכן. על כן הרכיב מפקד המחוז את השיירה בתשומת לב מרובה: בתחילת השיירה ובסופה נסעו שריוניות מסוג „פרט“, שבצריחיהן תותח בן 37 מ"מ. כלי-הרכב השני והשלישי היו הג'יפים של מפקד השיירה ועוזריו. שבעה כלי-הרכב הבאים אחריהם היו משאיות בנות 2½ טון, עמוסות אספקה ועליהן גייסות אבטחה. כל המשאיות היו פתוחות, כך שלחיילים שיסבו בהן היה שדה-אש פתוח. מקלע כבד, שהוצב על כן מאחורי תא הנהג, הגביר את עוצמת האש של השיירה. בקיר צור, שיירה זו נחשבה ל„כבדה“ ומוגנת על-ידי שריון, שני תותחים נ"ט, שבעה מקלעים כבדים וכחמישים חיילים, שרבים מהם חמושים בתת-מקלעים או בנשק אוטומטי אחר.

מפקד השיירה, מיור לא, סעד בניחותא את ארוחת הבוקר שלו באחד מבתי-הקפה בעיר, לא רחוק ממפקדת המחוז. הוא אמר לקצינים שהסבו עמו, כי הוא מקה לסיים את העבודה מוקדם (היה זה יום ששי), כינן שברצונו לרדת לסיגון ולבלות את סוף השבוע בחוג משפחתו. הקצינים, לבושים במדי-קרב וחמושים, הקשיבו לדבריו במצב-רוח מרומם, כשהם לוגמים קפה מתקתק בחלב משומר. מבצע-אספקה זה תוכנן לפרטי פרטי במשך ימים רבים, כך שהכל צריך היה „לדפוק“. כמה אזרחים, ששתו קפה ליד שולחנות סמוכים, הקשיבו בשקט לשיחתם של הקצינים.

שעה קלה לאחר-מכן, בשעה תשע בבוקר בערך, יצאה השיירה את גדר-התיל המקיפה את מפקדת המחוז, כשנביחת כלבי-הרחוב מתערבת ברעש מחריש-האזניים של גלגלי השריוניות. היה זה בוקר קריר ובהיר, והחיילים ציפו לנסיעה נעימה.

השריוניות והמשאיות רעמו דרך כיכר השוק כשהן „חותכות“ בחדות את פניות הרחוב; רוכבי האופניים והולכי הרגל מיהרו למצוא מחסה על המדרכות. הרחוב הראשי הפך לדרך חלקה וצרה שלצדיה — במקום הבתים, התנויות ומחסני הגרוטאות — גונגל. זהו כביש מס' 14. הגונגל היה עבות, אך לא כמו

שדרת-מסע ויאט-נאמי

בכמה חלקים של איזור הדלתה, שם העצים והשיחים מגיעים עד לשולי הכביש ומסתירים כל מה שנמצא במרחק של מטר רים אחדים מעבר לדרך. כאן העצים היו גבוהים יותר והצמחים דלילים יותר. משני צדי הדרך פונתה מכל צמחיה רצועה רוחבה כ־50 מ'. הדרך עצמה עברה במישור ונמתחה בקו ישר לאורך קילומטרים, עם עיקולים קלים במקומות אחדים. הדרך היתה טובה, והשיירה דהרה במהירות של שמונים קילומטרים לשעה, כשהמרחק בין כלי-רכב אחד למשנהו — כחמישים מטרים.

פה ושם עברה הדרך ליד ישובים זעירים של שבטי-ההר, מוקפים גדר עשויה כלונסאות מחודדים. הבתים המאורכים, הגדולים של שבטי-ההר, על עמודיהם וגגותיהם המתנשאים, שונים לחלוטין מן הבקתות הויאט-נאמיות הקטנות, הבנויות על-פני הקרקע.

מיור לא ישב ליד הנהג בג'יפ, פיהק פיהוק משועמם וקילף בננה. עוד ששה קילומטרים נותרו עד לחניה הראשונה, ואז ייצא החלק הקשה ביותר של מסעם מאחוריהם.

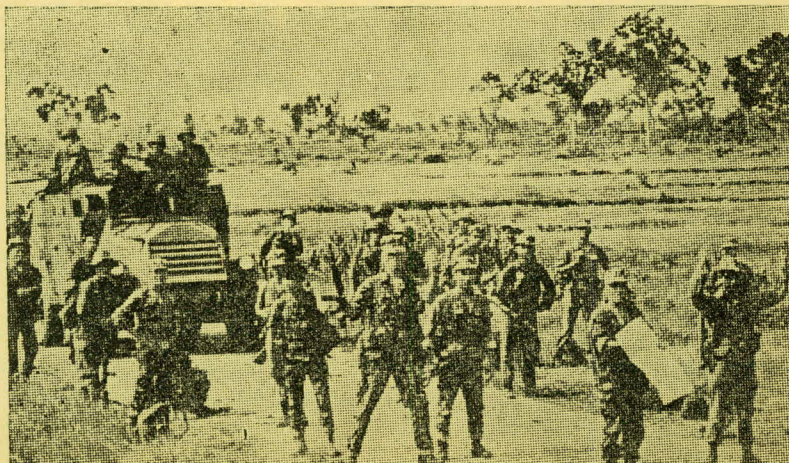
אותה שעה הסתתרו למעלה מאלף לוחמי ויאט-קונג כמהה מטרים לפניו, בתוך שוחות מוסות ומתחת לשיחים, מימינה של הדרך.

הדבר הראשון בו הבחין מיור לא היה סילון אש כתומה ורסיסים שהועפו אל השריונית שלפניו. הדבר השני — נפץ של תותח-לא-רצת, אי-שם בתוך השיחים, ופגיעה מידית של כדור חודר-שריון בשריונית. הדבר השלישי והאחרון בו הבחין — רעם בורבזמן של עשרים וחמישה מוקשים שהתפוצצו לכל אורכה של השיירה, נפץ של אש נוספת מתותח-לא-רצת ושאגתה של אש מקלעים כה מרוכזת, עד שלא ניתן היה להבחין בין קול ירי אחד למשנהו. השיירה כולה נעצרה, בערה ואנשיה שתתו דם — וכל זה תוך עשר שניות. כדור אש עצום פרץ מאחת המשאיות העמוסות חביות דלק. השריונית המובילה בערה כולה, ותחמושתה התפוצצה בתוך גופה הלוהט. עם כל התפוצצות בקעה מהמכונה מעין אנחת-גסיסה. רוב החיילים נהרגו או גססו. אחדים הוסיפו עדיין להילחם.

כל השיירה נעצרה, וכלי-רכב בוערים חסמו את הדרך לשני הכיוונים. הסיכוי היחיד להישאר בחיים היה בלחימה. שלושה מקלעים כבדים ירו ללא הרף אל השיחים.

אך לאחר המטחים הראשונים של מוקשים, תותח-לא-רצת ומקלעים נטשו אנשי ויאט-קונג את שוחותיהם ונהרו לעבר השיירה. היו אלה צעירים חסונים, לבושים מכנסים וחולצות שחור רים ותפוחים, מזויינים מכף רגל עד ראש. הם נעו כבזק, כשהם עוברים בקפיצות שטחים גלויים, וזינקו אל המשאיות. מדי-פעם היה אחד ממקלעי השיירה מדביק כמה מהם בשטח פתוח ומפיל בהם חללים.

הג'יפ של מיור לא התהפך על צדו, לאחר שסטה מן הדרך. המיור נפצע, אך היה עדיין בחיים כשמצאוהו אנשי-הגריילה. אחד מהם חטף מידו של לא את אקדחו, צחק — וירה

שונים מוכתמים בדם היו מוטלים בין השיחים. עשרים ושבע גזיות של אנשי גריליה נמצאו בין השיחים, אחדות מהן מכורבלות כעוברים, בשוחות בהן נהרגו. המארב היה מבוסס בעיקר על הפעלת מוקשים ותותח-לא-רתע. מאוחר יותר נוכחנו, כי לאורך הדרך הונחו ארבעים מוקשים. מהם התפוצצו רק עשרים וחמישה. הבלנים שפינו את שאר המוקשים מצאו, כי הם נעשו מפגזים של הוביצר אמריקאי בן 105 מ"מ שנלקחו שלל. מרעום ההקשה הוצא מהפגז, ובמקומו הוכנס נפץ חשמלי. מכל מוקש נמתח חוט אל נקודה, המרוחקת כמה מטרים מהדרך. נראה, שמשם הפעילו אותם אנשי הגריליה בעזרת גנרטור חשמלי. כמר-כן מצאנו מספר תרמילים של פגזי התותח-לא-רתע.

★

תיארתי את מארב דונג-טקוואי בפירוט רב, לא מפני שיש בו משהו יוצא דופן — אלא מפני שהוא כה טיפוסי למאות ואולי לאלפי כשלונות קטנים דומים. מתחילת הפרשה ועד לסופה היתה ידם של אנשי הגריליה על העליונה.

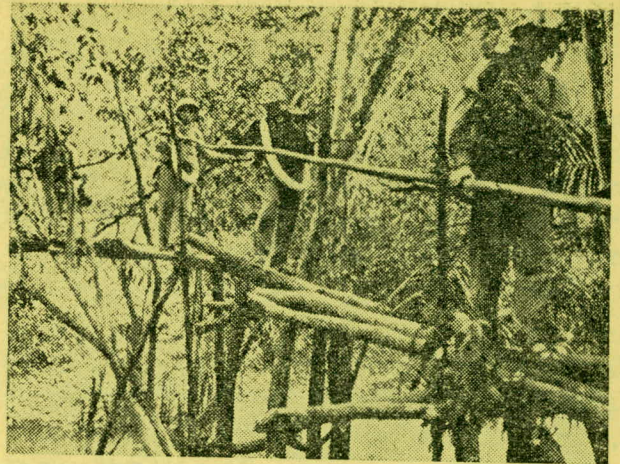
המדועין הקרבי של הוואט-קונג היה מצוין. הם ידעו בדיוק מתי ולאן היתה השיירה צריכה להגיע, ובודאי נודע להם, כי היא נושאת אספקה מהסוג הדרוש להם — אחרת לא היו עורכים התנפלות כה עזה.

המדועין של כוחות הממשלה כלל לא היה מעודכן. על-אף העובדה, שיותר מאלף אנשי גריליה ו„סבלים“ נעו באזורים די מאוכלסים ליד הדרך, חפרו בשולי הדרך לאורך 800 מ' כדי להניח את מוקשיהם ושכבו במארב במשך שעות אחדות — לא הגיע על כך אפילו רמז אל פיקוד כוחות הממ"שלה. אין ספק, שאיכרים וילדים רבים חצו את שטח המארב והבינו מה מתוכנן שם, אך דבר על כך לא נמסר.

הוואט-קונג שומרים על כלל קבע האומר, שאין להיכנס לקרב אלא אם כן עוצמתם בכוח-אדם ובציוד עולה על זו של האויב פי כמה וכמה. לכן נחוץ היה לאנשי הגריליה לדעת מראש מה תהיה עוצמתה של השיירה — ודבר זה אמנם נודע להם. ולבסוף — לאנשי הגריליה היה יתרון פסיכולוגי: את מקום המארב קבעו בשטח שאינו מעורר חשד — לא ליד עיקול של דרך, לא על גבעה בקצה חור-שה או ליד פרט-נוף בולט כלשהו. הם ידעו, כי החיילים לא ישימו ליבם לשטח כזה בהתקרבתם לסוף מסעם.

כשעברה השיירה במקום המארב, היה משמאלה שטח מכר-סה בצמחיה די סבוכה ומימינה שטח של צמחיה דלילה. קצין בוגר ואסטרטגיה היה מניח, כי אנשי הגריליה העורכים מארב במקום כזה ינצלו את המחסה בצדה השמאלי של הדרך — כך גם ישיגו שדה-אש פתוח לגבי השיירה ולעבר השטח הפתוח שבצדה השני של הדרך. אנשי הגריליה עשו בדיוק את ההיפך מזה. אלא שבתוך השיחים שבצד שמאל של הדרך „שתלו“ מסמרי פלדה ומלכודות רגל של עצי-במבוק מחודדים, ואחדים מחיילי השיירה שחיפשו שם מחסה נפצעו על-ידם.

לפי הידיעות שהגיעו מאוחר יותר היו רק כמאתיים מהתוק-פים חיילי וואט-קונג סדירים וחמושים. היתר היו כפריים צעירים מהסביבה, אשר „גויסו“ כדי לבצע עבודות כמו חפירת שוחות, בורות למוקשים והובלת ציוד ונפגעים. אף

לתוך עינו של הקצין. בתוך הגיפ מצא שקית, שהכילה את הכסף המיועד לתשלום המשכורות. הוא חטף את השקית וחזר בריצה אל בין השיחים.

התוקפים טיפסו על כלי-הרכב — אף על אלה הבורעים — ירו במתגוננים ודקרו אותם למות. הם הסירו מכלי-הרכב מכשירי-רדיו ומקלעים במהירות של מכוונאים מקצועיים. בינ-היים הצטרפו אל הכוח המסתער אנשי גריליה בלתי-מזויינים במספר רב; היו אלה סבלים, שנשאו וגררו הפצים וארגזים אל הג'ונגל. אחדים מהם נשאו את גופות חבריהם שנהרגו בקרב.

חמש-עשרה דקות לאחר ההתפוצצות הראשונה נסתים הכל, אם כי אחדים מאנשי השיירה עדיין הפעילו את נשקם. אחד מאנשי הגריליה השמיע כמה שריקות חדות, וכל המון לובשי-השחורים נסוג באותה מהירות בה תקף.

אחד ממכשירי הרדיו שבשיירה הספיק לשדר קריאה לעזרה טרם בוא הקץ. במהירות הורכבה שדרת חילוץ, שכללה ארבע משאיות מלאות חיילים וארבע שריוניות. השדרה הגיעה למקום לאחר שעתים, לעת הצהריים. הצטרפתי אליה.

במקום המארב — אוירת מסתורין ופחד. חייה-הג'ונגל כמעט וחזרו למסלולם הרגיל. דממת-מות שררה מסביב, ולא הופרה אלא על-ידי ציוץ ציפור, קול פצפוף לוחש של האש המאכלת בשיחים היבשים ובצמגינים הבורעים. מדי פעם נשמעה יריה, והחיילים מיהרו לתפוס מחסה. אך אלה לא היו אלא כדורים שהתפוצצו מחום הלהבות. שרידי המשאיות והשריוניות היו מפוזרים מסביב בזוויות משונות; פניה של אחת מהן סובבו לאחור. ברדיוס של 800 מטר הורגש ריחם של עשן-הקורדיט, אדי-הבנזין ובשר חרוך. פניה-הדרך היו מכוסים בדם, והפצור-עים הנאנחים ממכאובים היו מוטלים בין ההרוגים.

כל המקלעים הכבדים, פרט לשניים, נלקחו על-ידי אנשי הגריליה יחד עם ארבעים רובים ותת-מקלעים, חמישה מכ-שירי-רדיו, תחמושת, שתי מרגמות כבדות וחפצים רבים אחרים. השעונים והארנקים של רוב החיילים ההרוגים נלקחו מהם. פחות משליש מאנשי-השיירה נותרו בחיים, ורק חצי-תריסר מהם, שתפסו מחסה בשיחים בעברה השני של הדרך, לא נפצעו. אולם בצד הימני של הדרך ניכר היה, כי גם אנשי-הגריליה נפגעו: בגדים שחורים קרועים וחלקי-ציוד

כדי להצמיד לפיג'מה של ויאן את „אות הגבורה“ ואת כוכב הבריגדיר-גנרל.

תחבולות

במשך הזמן למדו אנשי הוואיט-קונג לתחבל תחבולות שונות ומשונות בתכנון מארביהם. השיטה המקובלת עליהם היא שליחת פלוגה אחת, או שתי פלוגות, של אנשי גריליה, כדי להתקיף עמדה של כוחות הממשלה. אלא שהגישה אל עמדה זו אפשרית, לרוב, בדרך אחת בלבד. אנשי הגריליה מנחיתים אש מרגמות ותותחים על העמדה ומכסים אותה באש מק"בים — אך אינם מנסים להסתער עליה. כל זה מספיק, בדרך כלל, כדי להפחיד את המגינים עד-כדי-כך, שהם משדרים קריאה לעזרה. אנשי הוואיט-קונג, שמכשירי הרדיו שלהם מכוונים „במקרה“ לתדירויות זהות לאלה של המגינים, מאזינים בענין רב לשיחות מסוג זה. בינתיים עורך כוח וואיט-קונגי גדול מזה הראשון מארב במרחק של קילור-

מטרים אחדים מהעמדה המותקפת וממתין לציד המתקרב. שיטה זו שוכללה במידה כזו, שלעתים אין המארב הראשוני מהווה עוד את עיקר המשימה; הוא הופך להיות פתיון בלבד ומאפשר לערוך מארב שני, בהיקף גדול יותר, הפוגע בכוח החילוץ שנשלח לעזרת הכוח הראשון. כאשר הוואיט-קונג מרגיש, כי העלה בחכתו דג בעל מימדים נאותים — הוא טורף את טרפו חיש-מהר ומסתלק עוד טרם הפכה ההתנגדות לקרב מן הסוג המקובל.

בעוד שבמארבים מקובלים נוהגים לנצל מחסות ותנאים קיימים בשטח — הרי שאנשי הוואיט-קונג משתמשים בטקטיקה מיוחדת, הדומה בעקרונותיה למקובל בג'ודו. נציין כאן לדוגמה פתיחה באש-צולבת אלכסונית, שיטה אשר בעזרתה נלכדו יחידות וואיט-נאמיות רבות בשדות האורז השטוחים של הדלתה. הקרב מתנהל כך:

יחידה של כוחות הממשלה, נאמר כ-100 איש, צריכה לעבור כברת-דרך ארוכה בשדות-אורז מוצפים. השטח היחיד הנוח לתנועה הוא שביל צר וישר, הנמתח על-גבי הסוללות שב-שדות האורז. קשה ליחידה צבאית לעמוד בפני הפיתוי לנוע בשדרת מסע לאורך אחד השבילים האלה. הרי זה מתיש את הכוחות לעבור קילומטרים רבים בתוך השדות עצמם,

אחד מארב

אחד מ„מגויסים“ אלה לא בגד במפקדיו וכולם גילו אומץ לב ומשמעת כמו החיילים הסדירים. כישלון כזה מדכא ביותר לגבינו, שכן מארב שעלה יפה מהוה תמיד גורם לעלית המוראל אצל אנשי הוואיט-קונג.

המארב לצנחנים

המארב ליד דונג-קסואי היה מבצע פשוט בהשוואה לרבים אחרים שנערכו על-ידי הוואיט-קונג. בחודש פברואר 1964, למשל, החליטו הוואיט-נאמים להפעיל שלושה גדודי צנחנים במבצע נועז, שדרש אומץ-לב וכושר טקטי רב. למבצע זה, עליו פיקד קצין הצנחנים הראשי, קולונל קאן ואן ויאן, ניתן סיוע על-ידי נושאי-גייסות אמפיביים מדגם M-113.

המודיעין של אנשי הוואיט-קונג פעל ביעילות כרגיל, ותכ-נונם היה כמעט מושלם. כוח וואיט-נאמי של 1500 חיילים בסיוע שריון היה מנה גדולה מדי ל„בליעה“ על-ידי יחידה וואיט-קונגית כלשהי. לכן החליטו אנשי הוואיט-קונג לפגוע אך ורק בפלוגת המפקדה ובמפקד הכוח — בוואן עצמו. גייסות תיו של ויאן נעו מזרחה, לאורך גבול קמבודיה, בשטח פתוח למדי. גדודיו היו פרוסים בשדרה, אם כי לא נעו על הדרך. נילוו אליהם אמריקאים. פלוגת המפקדה של ויאן נעה אותה שעה בקרבת זנב השדרה. ברגע שעברה כמאה מטרים מדרום לכפר קטן שנראה עזוב, פתחו מתוכו אנשי הוואיט-קונג באש. ויאן ומאיתיים החיילים שאתו מצאו עצמם בשטח פתוח, תחת אש כלי-הנשק המוסתרים היטב של הוואיט-קונג. אנשי הגריליה הפעילו מספר רב של תותחים-לא-רתע בני 57 מ"מ, ושורה שלמה של מק"בים, כולם מחופרים בגובה פני-הקרקע כדי לירות אש לוחכנית.

אנשיו של ויאן נפלו כזבובים; אחדים מהנגמ"שים הוצאו מכלל פעולה או אולצו להסתלק על-ידי אש התותחים. ברי-גדיר-גנרל וואיט-נאמי, אשר נתלוה למבצע זה ונהג באחד הנגמ"שים, עשה מאמץ נואש לכנס סביבו את יתר כלי-הרכב.

ויאן הבין, כי קיים רק סיכוי אחד להינצל: הסתערות חזיתית בנוסח ישן לתוך עמדות הוואיט-קונג. הוא צעק את פקודתו, קם והסתער. רבים מאנשיו נקצרו, וויאן עצמו נפצע מכדור שפילח את כתפו. אחד היועצים האמריקאיים, שהיה עם ויאן, מצא את עצמו בדיוק מול לועו של תותח-לא-רתע וואיט-קונגי, והיה בטוח שהוא עומד להיקרע לגזרים. התותחן שממולו ניסה לירות, אך הפגז היה עקר — והאמריקאי ירה בתותחן ברגע שזה החל לברוח.

מרגע זה הפך הקרב להתכתשות עיקשת בתוך החפירות. לאנשי ויאן נתברר, כי עד כה הצליחו לחדור רק לראשון מבין חמשת קווי-העמדות המוסתרים, שהקימו אנשי הוואיט-קונג בתוך הכפר. בינתיים הספיקו כוחות חילוץ וואיט-נאמיים אחרים לפנות לאחור ולבוא לעזרת ויאן. אלא שלפני שהצליחו אלה לסגור על כוחות הוואיט-קונג, עלה בידי מרבית אנשי הגריליה להסתלק אל שטחי הביצה שמעבר לכפר. כוחותיו של ויאן סבלו אמנם אבדות כבדות, אלא שהפעם השאיר אחריו גם האויב מספר לא קטן של הרוגים. ויאן הועבר לבית חולים בסייגון. ימים מספר לאחר-מכן הגיע לשם ראש הממשלה, מיור-גנרל גוואן חאן בכבודו ובעצמו,

בשטח פתוח, כשהם משתמשים בהמצאות כמו שהיה מתחם לפני המים, כאשר הראש, הנמצא מחוץ למים, מכוסה בקס.

*

נביא דוגמה לפעולה בקנה-מידה גדול יותר. גדוד של כוחות הממשלה, המונה כארבע מאות חיילים, יצא לאחרונה למבצע של "אכן והשמד" באזור ויאט-קונג המכונה "משולש הברזל". הידיעות מסרו, כי מספר פלוגות מתוגברות של לוחמי ויאט-קונג חונות על ציר-התנועה של הגדוד ויאט-נאמי. המשימה: ליצור מגע.

הגיזנגל היה עבות והתנועה איטית. עם חשיכה הגיעו כוחות הממשלה אל נחל עמוק והחליטו לחצותו רק בבוקר. בלילה נשלחו סיירים לבחור ציר תנועה ליום המחרת. הם גילו גשר עשוי שני גזעי-עץ, שהוטלו מעל לנחל, והחליטו שהגוף העיקרי יעבור כאן בבוקר. יעצים אמריקאיים מסרו מאוחר יותר, כי היו משוכנעים שאנשי ויאט-קונג הניחו את שני הגזעים כדי למשוך את הגדוד לתוך המלכודת.

ואכן, למחרת בבוקר עברו כ-400 חיילים על-גבי הגשר המאולתר ועלו על מה שנראה להם כשביל צר, שמשמאלו גיזנגל סבוך שאין לחדור בו, ומימינו צמחיה דלילה קצת יותר. החיילים החלו נעים בשביל, כשהם דרוכים וחוששים ממארב בכל רגע.

לאחר שעברו כ-400 מטרים, נפתחה עליהם אש די כבדה מנשק קל, ישר מלפנים. לפי העוצמה היתה זו אש של מחלקה אחת לפחות, או אפילו של פלוגה. הכדורים חלפו בין ענפי-העצים, אך האש היתה מפוזרת ובלתי מדויקת.

"כך", אמר מפקד הגדוד לאחד מקציניו, "הם חושבים שלכדו

מעבר נחל על גבי קורה

אותנו, אך הם פתחו באש מוקדם מדי. נהפוך את הקערה על פיה ונאגוף את המארב שלהם". המפקד הטיל על מחלקה אחת לרתק באשה את אנשי ויאט-קונג הנמצאים לפני הגדוד ופנה עם שאר אנשי-הגדוד ימינה, לתוך השיחים. הכוח נע בקשת רחבה והסתנן בתוך הסבך, עד שהגיע למול המקום, ממנו נשמעו קולות היריה — כ-500 מטר מימין למקום המשוער של המארב ויאט-קונג. ואז התמוטטה כל

התקדמות בשדות-אורז

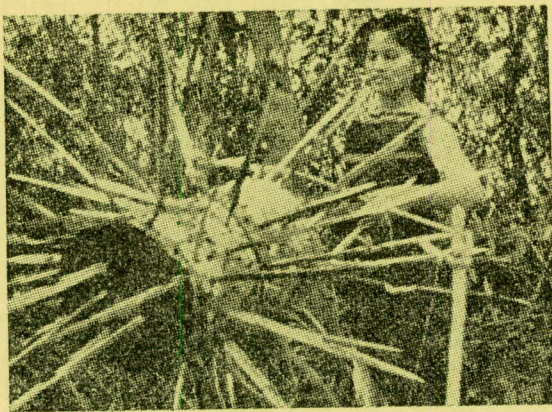
כשאתה משרך דרכך בבוץ המגיע עד לברכיים; אם לא היה מגע עם האויב במשך כל היום — אתה נוטה, בדרך כלל, להעדיף את השיטה הנוחה והמהירה של מעבר בשטח. כעת נמצאת השדרה שלנו במרכז משטח נרחב בשדות אורז, כאשר שורת העצים הקרובה ביותר נמצאת במרחק של כשני קילומטר ממנה. פתאום נפתחת עליה, מצד ימין, אש מק"ב כבדה מטוח של 400 או 500 מטר.

מק"ב האויב מרוחק כדי שיוכל להשמיד את השדרה הארוכה, כה, בעיקר כשהוא יורה בה מן הצד. לעומת זאת מסוגלים כל חיילי-השדרה לירות במק"ב האויב הבודד, כך שבשלב זה יש לכוחות הממשלה יתרון בולט. בכל זאת נמצא המק"ב קרוב מדי ואסור להתעלם ממנו — קליעים חולפים מעל לראש ונתקעים בצלע הימני של הסוללה, ויתכן גם כי אבי-שום אחדים נפגעים. משום כך עושה היחידה, אינסטינקטיבית, את המעשה הנכון: היא נצמדת לצדה השמאלי של הסוללה, כדי להשיג מחסה מפני מק"ב האויב ולנצל את פני הסוללה כתל-חזה.

אלא כפי שכבר נזכרנו במקרים שונים בסוג זה של מלחמה: הדבר הנראה, אינסטינקטיבית, כנכון — אינו נכון כלל. למעשה מסתבר, כי שמאלה של הסוללה זרוע מלכודות ומוקשים למיניהם. מק"ב אויב אחר, הממוקם כמאה מטרים לפני השדרה, במעלה צד שמאל של הסוללה, פותח באש. מק"ב זה מנחית אש אנפילדית על כוחות הממשלה — והי מצב ביש. פירושו של דבר, כי רק חיילים אחדים — אלה הנמצאים בראש השדרה — יכולים להשיב אש, שעה שהי אויב יכול לכסות באש את הקבוצה כולה, בלי לשנות כלל את כיוונו. יתכן אף כי אחד הכדורים, "ישחיל" שניים או שלושה מהחיילים המתגוננים.

בסוג זה של מארב אין ויאט-קונג צורך בעדיפות מספרית מכרעת כדי להצליח. למעשה, לעשרים וחמישה אנשי גריליה יש סיכוי סביר להשמיד מאה חיילים של כוחות הממשלה תוך אבידות מינימליות. גורמי היסוד להצלחה הם גם תכנון מדויק והסוואה מושלמת. הם מצליחים להסתוות בנקל, אף

נשק מתוצרת-בית של הויאט־קונג: התקן הירור חיציים

מארבים על תעלות מים

המארבים נערכים לא על דרכים בלבד. בשטח הדלתה קיימת רשת מסועפת של תעלות, המהוות את דרכי-התחבורה העיקריים — לאזרחים כמו לאנשי-צבא. אחדות מהתעלות, במיוחד אלו העמוקות די צרכן למעבר סירות-תותחנים, נסגרו לתנועה על-ידי הויאט־קונג. אנשי הגרילה, המשתמשים לצורך זה בעבודות-כפיה, חוסמים פשוט את התעלות בעזרת מחסום מבולי-עץ, המכוסה שכבת בוץ. כדי להבטיח את המחסום — ממקשים אותו. חוליה של אנשי-צפדע ויאט־נאמיים צריכה להשקיעה יום עבודה, כדי להרים מחסום כזה על-ידי מטענים תת-מימיים. לאחר שבועות מספר מוקמים המחסומים מחדש. בתעלות אחרות מכין הויאט־קונג מארבים, כדי למנוע מעבר. תעלות רבות אינן רחבות יותר מדרכים, ומעניקות את אותן האפשרויות של עריכת מארב. שיירות של סירות ויאט־נאמיות שטות בדרך כלל בלווי נחתות קלות או סירות תותחים צרפתיות ישנות, הממלאות בדיוק אותו התפקיד כמו השריוניות בשיירה יבשתית. סירות התותחים חמושות בדרך כלל במקלעים כבדים בני 0.5 אינטש, או בתותחים בני 20 מ"מ, המאפשרים להן לכסות באש שטחים שמעבר לגדות התעלה. אלא שאף הן פגיעות במארב כמו השריוניות.

בשנות המלחמה הראשונות המציאו אנשי הויאט־קונג את "פצצת-הרומח", אשר כוח-ההרס שלה שווה לזה של רקטה בת 3.5 אינטש. ל"פצצת-הרומח", שהיא כולה תוצרת-בית, ראש-נפץ של חומר-נפץ מרסק, הממולא גרוטאות ברזל. מאחורי ראש-הנפץ מחוברים ארבעה סנפירים קטנים ומאחורי ריהם — צינור הדומה לארובת תנור. צינור זה מכיל חומר הודף, המופעל הפעלה חשמלית. כדי להטיל "פצצת-רומח" נחוץ מוט, שאליו מחוברת זרוע קטנה. הזרוע מותאמת היטב לקצה האחורי של הצינור הרקטי של "פצצת-הרומח". המוט נתקע לתוך הקרקע סמוך לשעת היריה; את הזרוע ואת הפצצה מכונים בדיוק אל המטרה. איש הגרילה מניח את הכבל החשמלי במרחק בטוח ומפעיל את הפצצה.

"פצצת-רומח" מסוגלת להרוס מגדל שמירה בנוי מלבנים, או לעצור טנק קל. היא תחדור גם לדפנותיה של סירת-תותחים משורינית. לעתים תולים פצצות כאלו בין העצים הסמוכים

תכניתם. אש מק"בים מרוכזת משלושה עברים כיסתה את הגדוד, ומיד התברר שהוא נלכד בין הזרועות של מלכודת דמוית-פרסה.

אולם גורל מר מזה היה צפוי להם: שניות מספר לאחר פתיחת האש החלו חיילי הויאט־קונג מנחיתים במרכז מער-כו של הגדוד סידרה ראשונה של פצצות מרגמה, אשר הרגו מיד כתרסר חיילים.

מטר איום של פצצות מרגמה בת 81 מ"מ ניתך עליהם מבין צמרות העצים, וכל פצצה גרמה פגיעות והרג. כאן לא נורו פצצות לטיווח — הפצצה הראשונה היתה "על המטרה".

במשך עשר הדקות הראשונות של ההפגזה איבד הגדוד יותר משליש אנשיו. קשה להבין, מדוע לא המשיכו הויאט־קונג ולא השמידו את היחידה כולה. אולם מסיבה הידועה רק להם החליטו לא לעשות כך, ניתקו מגע באותה פתאומות שבה יצרו מגע, ונעלמו בתוך הגונגל, אולי אף בלי שנפגעו כלל.

כוח החילוץ ושרידי הגדוד בדקו לאחר-מכן את העמדות העזובות של הויאט־קונג.

התברר, כי הויאט־קונג קבעו את המקום שבו ירתקו את הגדוד הויאט־נאמי בדיוק כה רב, עד שטיוחו עליו מראש את מרגמותיהם. כדי להבטיח שלא תקרה תקלה עם פצצות המרגמה, קיצצו אנשי הגרילה את כל ענפי העצים שלידם מיקמו את מרגמותיהם.

מבצע זה היה לא רק הדגמה בלתי נעימה של רמת השכי-לול אליה הגיעו אנשי הויאט־קונג בעריכת מארבים — אלא הוכיח גם, באיזו מידה למדו מפקדי הויאט־קונג להכיר את הפסיכולוגיה הצבאית של יריביהם, בני אסכולת המערב. בקרב זה, יותר מאשר במקרים אחרים, התברר כי שימוש בדוקטרינות של "סנט-סיר" ו"ואסט-פוינט" * הוביל את הגדוד אל כשלונו.

אחד הגורמים להצלחתה של טקטיקת-המארב הנקוטה בידי הויאט־קונג הוא מהירות הבזק בה הם נכנסים לקרב פנים-אל-פנים.

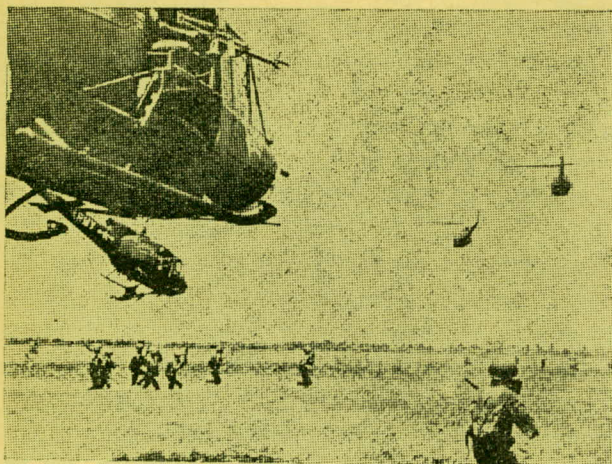
לא מזמן חג טייס אמריקאי במטוס תצפית מסוג L-19 באי-זור הדלתה של המאקונג מעל לטור מתקדם של חיילים ויאט־נאמיים. כשהוא עוקב אחרי הטור העובר בשדה פתוח, הבחין הטייס, כי פתאום פתחו באש על הטור; אנשים רצו ונפלו. מגובה של 300 מטר שמע הטייס את היריות בבירור — אך לא היה יכול לקבוע את המקום ממנו נורו.

לפתע צץ ליד הטור הויאט־נאמי טור שני של אנשים לבור שים שחורים. אנשי הויאט־קונג היו מוסוים בצורה כה מושלמת, שהופעתם דמתה למעשה כישוף, כאילו הפכו שולי הדרך לבני-אדם.

הטייס הנמיך טיסתו והזעיק עזרה ברדיו. הוא התכונן לירות ברובהו האוטומטי על התוקפים דרך חלונו. אלא שהפעם היו אנשי הויאט־קונג מעורבים במתגוננים, כשהם קוטלים אותם בזה אחר זה. אחדים מהתוקפים ירו בו בנשק אוטומטי, והוא נאלץ לנסוק כדי לא להפגע.

* סנט-סיר — בית-הספר לקצינים בצרפת; ואסט-פוינט — בית-הספר לקצינים בארצות-הברית — המערב.

התגבורת מגיעה

אמצעי נגד

בסיכומו של דבר, אפשר לומר, כי הגורם הצבאי הראשוני והבולט במלחמת ויאט-נאם הוא המארב. האמריקאים נוטים למאוס בהפעלת מארב. הם רואים בו צורת לחימה נחותה, ההולמת מוגי-לב וגנבים-בלילה. יתכן שכל זה נכון — אך המארב הוא כיום צורת-לחימה יעילה ביותר, ממש כפי שהיה שעה שהאמריקאים השתמשו בו נגד החיילים הבריטיים במל-חמת העצמאות שלהם. זוהי טקטיקה המאפשרת לחלש לתקוף ולהשמיד את החזק — והיא יעילה במיוחד, כאשר נוקטים אותה טקטיקנים צבאיים היודעים את מלאכתם.

שיטות רבות של אבטחה מפני המארבים פותחו עד-כזה. קרו-נות רכבת משוריינים, המכונים „קרוניות ויקהם“, מתלולים כעת לרכבות ויאט-נאמיות רבות. לקרוניות אלו, בהן השתמשו הבריטים נגד אנשי הגריליה במלאיה, צריחים נושאי תותח. אלה אינם אלא טנקים הנעים על פסים. גם אותם מורידים, לעתים קרובות, מן הפסים.

כדי למנוע מאנשי הגריליה את השימוש במחסה הטבעי הניתן על-ידי הצמחים שלאורך הדרכים והתעלות, הפעיל חיל-האוויר האמריקאי תכנית רבת-היקף של ריסוס הצמחיה הזו בקוטל-עשבים. לאחר שנה, כמעט, של ניסויים, פתח לבסוף חיל-האוויר במבצע של ברוא שיחים; כך פונו משיחים פסים רח-בים לאורך הדרכים והתעלות, אך המארבים לא חדלו. לרוע המזל מסוגלים אנשי ויאט-קונג המזכשרים לערוך מארב בשטח פתוח בצורה לא פחות יעילה מאשר במחסה צמחית הג'ונגל.

משאיות חומשו בכל מיני התקנים נגד המארב, כמו התקן היורה פצצות לכל עבר עם לחיצה על כפתור שבתא הנהג. כשלושים טירונים נהרגו כתוצאה מתקלה בשעת הצגת התקן כזה באחד המחנות שליד סייגון, אולם לא ידוע לי על מקרה בו הופעל ההתקן בהצלחה נגד מארב אמיתי.

העובדה שהצבא ויאט-נאמי הוא צבא קונבנציונלי, מאומן בטקטיקה קונבנציונלית ותלוי בדרכים, ברכבות ובתעלות לתחבורה, הוא גורם קובע בשיטת-המארבים. בכל דרכי-התחבורה ניתן להציג מארבים, אף אם שומרות השיירות על

לתעלה, ומכונים אותן מראש בדיוק אל אותו מקום, שם יגעו פני-המים בגופה של סירת-תותחים. לאיש הגריליה, הנמצא במרחק של כמה מאות מטרים, אין אלא להבחין בסירה המתקרבת, לחכות עד שתגיע בדיוק אל הנקודה שנקבעה מראש — ולהפעיל את הפצצות. נחתות וסירות-תותחים רבות מחלידות על תחתית התעלות כתוצאה מהפ-עלת „פצצות-רומח“.

מארבים לרכבות

יש להזכיר במיוחד מארבים לרכבות. מסילת הברזל הלא-ר מית, המתמשכת מסייגון לאורך חופה של דרום ויאט-נאם, חובלה במשך השנתיים האחרונות במקום זה או אחר פעמים מספר בכל יום. מפליא בכלל, שהיא מוסיפה לפעול. גשרי-פלדה מפוצצים ללא הרף, רכבות מורדות מן הפסים, ואש צלפים ניתכת מכל עבר. לפעמים עוצרים אנשי ויאט-קונג רכבת, מנתקים את הקטר ומשלחים אותו לדרכו במהירות גדולה, ללא נהג. תמיד מתנגש הקטר במשהו, בדרך-כלל ברכבת אחרת הממתינה בתחנה. אולם תקריות אלו, הגור-מות הרס הפגנתי ולעתים אף אבידות חמורות בנפש, אינן דומות למארבים. במארב של ממש פותחים באש על רכבת מלווה במשמר, עוצרים אותה ולוקחים אספקה וציוד.

כך או אחרת, הנסיעה ברכבת בדרום ויאט-נאם אינה נעימה במיוחד — על-אף העובדה, שקרונות הנוסעים נוחים למדי, ובדרך-כלל מצויים ברכבת גם קרונות מזון טובים.

מארבים למסוקים

הויאט-קונג אף ניסו לערוך מארב למסוקים, כשהם מפתים אותם לנחות בתוך מלכודת.

שליטתם של אנשי ויאט-קונג באמצעי-הקשר האלחוטיים היא כה טובה, שאנשי הגריליה עולים לעתים קרובות על ערוצי השידור של המסוקים ומנצלים בצורה יעילה את השיחות הנקלטות. במבצעים רבים מבקש טייס המסוק מכר-חות-הקרקע לסמן לו את שטח הנחיתה באמצעות רימוני עשן. קיימים רימוני עשן המפיקים צבעים שונים — לכל צבע משמעות משלו.

לא מזמן הוזעק מסוק-אמבולנס אל איזור קרבות מצפון לסייגון, כדי לפנות מספר נפגעים. השטח — סגור ומכוסה בג'ונגל; פה ושם קרחות קטנות המתאימות לנחיתה. הטייס שידר אל כוחות הקרקע: „אינני רואה אתכם. תנו עשן חום“. מיד עלה עשן חום מאחת הקרחות, והמסוק החל לנחות. כשהיה כשלושה מטרים מעל פני-הקרקע, נורה לעברו מטר של כדורים נותבים מתוך היער. הטייס הציץ מסביבו, אך לא ראה חיילים. הוא משך מיד בידית העילוי והסתלק מן המ-קום. כשהתרומם לגובה רב יותר, הבחין בעשן חום שעלה מקרחת אחרת, מרוחקת מהראשונה כקילומטר וחצי. התברר שזו היתה הקרחת הנכונה.

רבים מהשטחים הפתוחים שמסביב לכפרים הקטנים באיזור דלתת המאקונג נראים מן האוויר כשטחי-נחיתה בטוחים לגמרי; אך למעשה „נשתלו“ בהם מוטות ארוכים ומחודדים, העשויים לקרוע את המסוק לגזרים. יחידות ויאט-קונג מנסות לא פעם לפתות מסוקי-צפית לנחות במקומות כאלה.

יכול, כפי שנזכרנו במקרה של מטוס התצפית שחג מעל לשיירה, אותו תיארתי לעיל. יתכן כי אנשי הויאט־קונג ידעו, שהמטוס L-19 אינו חמוש, אך אפילו לו היה חמוש — לא יכול היה להועיל הרבה, כינן שאנשי הגריליה זינקו במהירות רבה על אנשי השיירה והתערבו בהם. לצלוף באנשי הגריליה פירושו היה לצלוף גם באנשי השיירה.

תולדות מלחמת הודו־סין מלמדות, כי לא עלה בידי הצרפתיים למצוא פתרון מתאים לבעיית המארבים. אף לאחר שאנשי הויאט־מין עברו ממלחמת גריליה למלחמת־תנועה רבת־מימד דים, נשאר המארב כשיטתם האופרטיבית הבסיסית; כמובן — מארב בקנה מידה גדול. צות־קרב חטיבתיים הוכו שוק על ירך, בזה אחר זה, בנועם ממקום אחד למשנהו, וכך נמשך הדבר ממש עד לסיום המלחמה.

נראה לי, כי המארב מהווה כיום גורם מכריע בתפיסה החדשה של המלחמה. הברירה העומדת בפני העולם המערבי היא לחיות עם העובדה הזו או למות אתה.

כל כללי הבטיחות והאבטחה. צבא, שחייליו נעים בזוגות או בשלשות ומתכנסים רק ברגע של פתיחת הקרב — אי אפשר לשים לו מארב; זו השיטה בה נוהג צבא הויאט־קונג. מובן, שגם אנשי הויאט־קונג נופלים קרבן לשיטות של מלחמת גריליה, במיוחד לאחר שזכו בשורה של הצלחות. לפעמים עולה בידי מארבים ויאט־נאמיים להכות קשות באנשי הגריליה בעזרת שיטותיהם הם. אלא שמקרים כאלה היו, למרבה הצער, נדירים. קצינים־בכירים אמריקאיים רבים מאמינים, כי ניתן להפחית את סכנת המארבים על־ידי הענקת סיוע אוויר לכל שיירה חשובה. בידי צבא ארצות־הברית נמצא מטוס דרמנועי, „מוהוק” — מטוס בעל עוצמה, החמוש ברקטות, שמהירות טיסתו מאפשרת לו למלא תפקיד של ליווי שיירה. כחצי תריסר מטוסים מסוג זה משרתים זה זמן מה בויאט־נאם. לפעמים מופעלים גם מסוקים כדי למנוע מארב־בים. טקטיקנים אמריקאיים אחדים טוענים, כי אין ספק שמארבים רבים נמנעו אך ורק בזכות נוכחותם של מטוסים אלה באוויר. יתכן כי אמת בפייהם, אך סיוע אוויר אינו כל־

י ב ו ר ך צ ה " ל י ע צ מ כ ו ח ו

פלתורס „פל”

המשרד הראשי:
תל-אביב, רחוב אחד העם 28
טלפון 50851

„מסד” בע”מ

חברה הדדית להלוואות וחסכונות
תל-אביב
שדרות רוטשילד 79, טל. 623306

„בנין”

חברה לביטוח בע”מ
כל סוגי ביטוח
משרד ראשי: תל-אביב, טלפון 63932
סניפים וסוכנויות בכל חלקי הארץ.

בנק „אדנים” למשכנתאות והלוואות בע”מ

תל-אביב, רחוב אחד העם 108, ת.ד. 4294
טלפונים: 231704, 231310

„ציון”

חברה לביטוח בע”מ
תל-אביב
רחוב אלנבי 120, טל. 614711

בנק נושכנתאות לשיכון בע”מ

תל-אביב
שדרות רוטשילד 50, טל. 623211

„אורט”

רשת בתי ספר מקצועיים
תל-אביב
רחוב יהודה הלוי, טלפון 55251

הסתדרות הנורים

תל-אביב, רח' ארלוזורוב 93

א. קופמן בע”מ

צילום
סוכנות ישיקה

תנובה

המאגדת
על יסודות קואופרטיביים 500
ישובים חקלאים ומאות משקים
בודדים בכל אזורי הארץ. לשווק
תוצרת חקלאית ותעשית מזון
המשרד הראשי: בית „תנובה”
רח' יהודה הלוי, ת.ד. 265, טל. 57151

חברת אשדוד בע”מ

תל-אביב, רחוב קרליבך 2
ת.ד. 20002, טל. 33227

שושנה, ביה”ר למוצרי מתכת בע”מ
תל-אביב, רחוב המסגר 31
טלפון: 35935

י ב ו ר ך צ ה " ל י ע צ מ כ ו ח ו

יכין חקל בע"מ

תל-אביב, שד' רוטשילד 22 (בית צים)
טלפון 58151, ת.ד. 332

יקבי אליעז בע"מ

טלפון 8043, בנימינה

פרי טעים בע"מ

חדרה, טלפון 2152

תנובה אקספורט בע"מ

תל-אביב
רחוב לינקולן 15, טלפון 36811

ספן בע"מ

ביהח"ר: עמק הירדן, טל. כנרת 50053/4
משרדים: תל-אביב, רחוב לינקולן 17, טלפון 31263/4
ייצור לוחות בידוד, ציפוי וספנית

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המחלקה לחינוך מקצועי
רשת "עמל"

בתי ספר תיכוניים מקצועיים
תלת וארבע שנתיים

המגמות: אלקטרוניקה, איורומכניקה, מסגרות
מכנית, שרטוט, חשמל, מכונאות רכב,
דפוס, טקסטיל, אגרומכניקה, מכשי-
רנות, פקידות ומינהל.

המקומות: ירושלים, תל-אביב, קרית חיים — חיפה,
באר-שבע, פתח-תקוה, רמלה, צפת,
טבריה, דימונה, אפיקים, נצרת, נהריה.
בתי ספר תעשייתיים ובתי ספר לחניכים
תל-אביב, חיפה — קרית חיים, רחוב
בות, עפולה, באר-שבע, קרית-שמונה.

"וולקן" בתי יציקה בע"מ

חיפה, ת.ד. 624, טל. 71304

יזרום

תעשיית מוצרי חשמל יזרום בע"מ

אזור התעשייה רוממה, ירושלים
ת.ד. 1414

מכשירי פניקה בע"מ

ירושלים, טלפון: 24775

גד כימיקלים בע"מ
כרמל כימיקלים בע"מ

ע ת ל י ת

יצרני פורמלין, מלמין פורמלדהיד
אוריאה פורמלדהיד, אבקות יציקה

ד"ר מירון

חרושת כימית בע"מ

שרות ארצי להדברה

חיפה, טל. 71963, 71464 — ת.ד. 1630

ש. פרידמן ושות' בע"מ

סוכני מכס ותחבורה

אכספרטים מוסמכים לחמרי בנין

חיפה, דרך העצמאות 43, טל. 64671/2

נונפטת הנגב בע"מ

מרחבים ליד אופקים

טלפון 246 אופקים

י ב ו ר ך צ ה " ל י ע צ מ כ ו ח ו

הקבוץ הארצי השומר הצעיר

משרד ראשי: מרחביה, טלפון עפולה 2026
משרדים בתל-אביב: רחוב איתמר בן-אבי 4
טלפון: 22-4141 22-2497

מועצה אזורית
י ו א ב

מועצה מקומית
קרית אתא

מועצה מקומית
ש ל ו מ י

מוסך מעין-צבי

טלפון: 9118

איחוד הקבוצות והקיבוצים

תל-אביב, רח' הירקון 123, טל. 242341

בולמוש ב. - לפידות א.

קבלוני בנין

רח' ברודצקי 4, טל. 3749, נתניה

חברת כל ישראל חברים
בי"ס חקלאי מקוה-ישראל

טסקו בע"מ

חיפה, רח' המגינים 52, ת.ד. 425, טל. 54549

נעמן בע"מ

חיפה, ת.ד. 1423

טלפון: 72558

מבטחים

מוסד לבטוח סוציאלי של העובדים בע"מ

המשרד הראשי:

ת"א, רח' ארלוזורוב 148

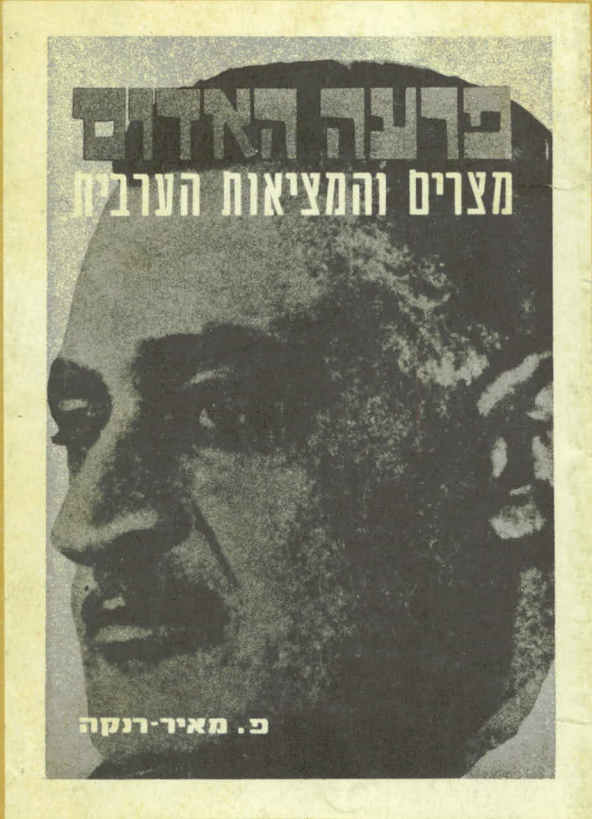
ת.ד. 2746, טל. 220191

מלון גני חמת

ט ב ר י ה

הופיעו

דפוס נידט בע"מ

דואר רשמי

